

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

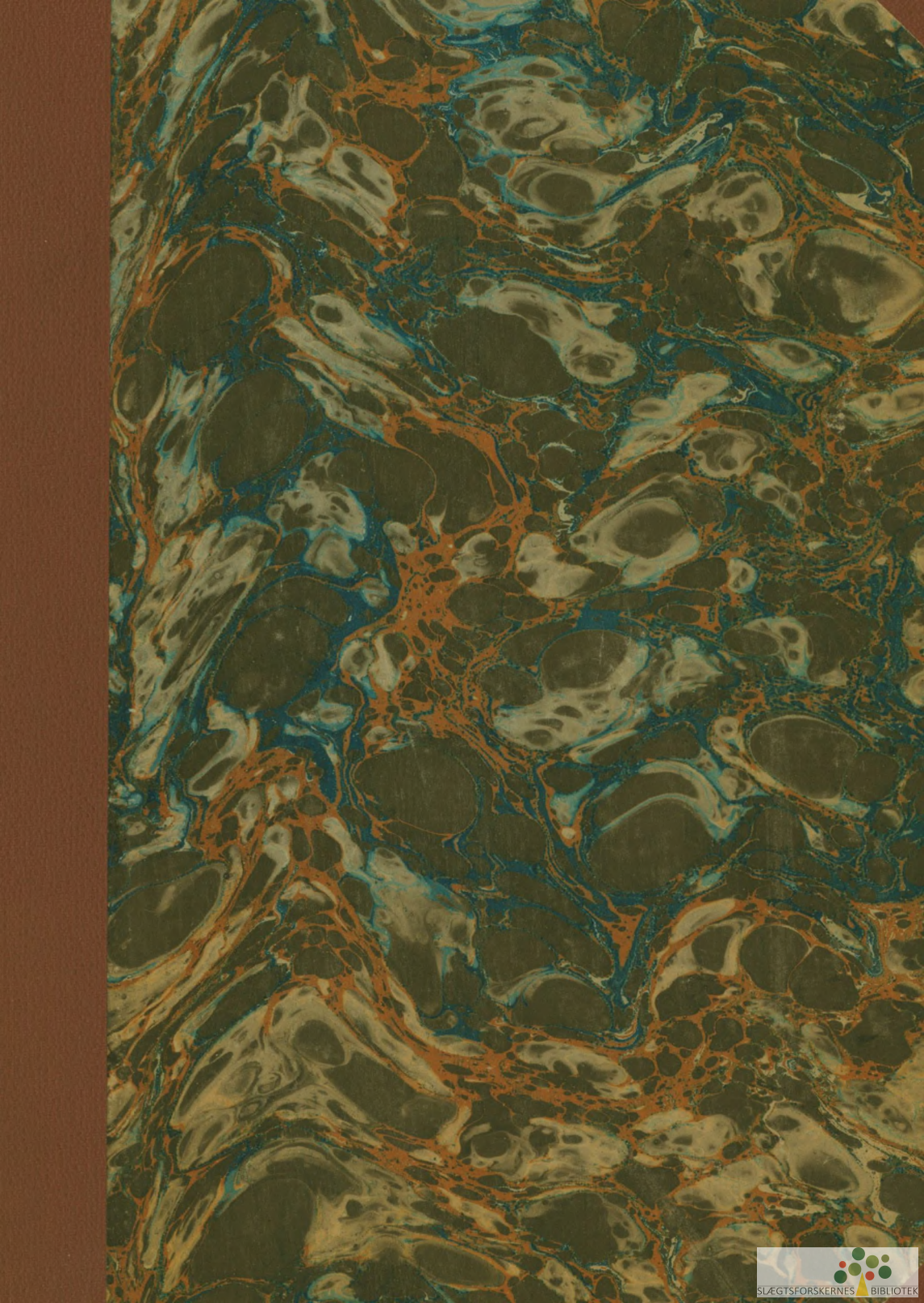
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DET KONGELIGE OCTROIEREDE

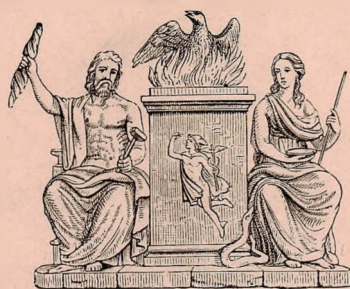
ALMINDELIGE

BRANDASSURANCE-COMPAGNI

FOR VARER OG EFFECTER

DEN 4DE APRIL

1798—1898

TIL MINDE OM COMPAGNIETS HUNDREDAARIGE BESTAÆN

DET KONGELIGE OCTROIEREDE
ALMINDELIGE
BRANDASSURANCE-COMPAGNI
FOR VARER OG EFFECTER

DET KONGELIGE OCTROIEREDE
ALMINDELIGE
BRANDASSURANCE-COMPAGNI

FOR VARER OG EFFECTER

DEN 4DE APRIL

1798—1898

TIL MINDE OM COMPAGNIETS HUNDREDAARIGE BESTAAEN

Det er de to ældste og i lange Tider eneste danske Aktieselskaber for Brandforsikkring paa Løsøre, hvis Livshistorie her skal berettes i korte Træk saaledes, at den tør haabe paa at finde Læsere ogsaa udenfor den snævre Kreds af Forsikringsmænd. Det yngste af Selskaberne fylder den 4. April d. A. hundrede Aar, det ældste har endog 20 Aar forud for denne Kollega, med hvilken det i 1891 forenedes med Opgivelse af sin selvstændige Tilværelse.

Begge Selskaber — eller efter Datidens Sprogbrug: Compagnier — stiftedes ved Regjeringsakter med Lovskarakter som «kgl. octroyerede», det første ved Allerh. Octroy af 11. Maj 1778 udelukkende for Kjøbenhavn, det andet, der i Modsætning til «det kjøbenhavnske» betegnedes som «det almindelige», ved Allerh. Octroy af 4. April 1798 med hele det øvrige Monarki som Virksomhedsomraade. Men den Beskyttelse, som Octroyerne tilsikrede dem, frembød en væsentlig Forskjel: det kjøbenhavnske Compagni fik Monopol, en udelukkende Ret til at tegne Forsikring i Hovedstaden, det almindelige Compagni derimod fik kun et Tilsagn om, at det paa sit Omraade altid skulde være blandt de mest begunstigede Selskaber. Men Tiden har forlængst

jævnet denne Forskjel; Monopolet, som allerede stærkt anfægtedes efter Frederik den Sjettes Død og efterhaanden tabte sin Betydning, faldt bort af sig selv ved Frederik den Syvendes Død; og om «Begunstigelser» har der for det almindelige Compagni allerede længe ikke været Tale. Forøvrigt var begge Compagniers Stiftelse ikke upaavirket af partikulære Interesser, ligesom Monarkiets tyske Elementer i begge Tilfælde gjorde sig gjældende; dog havde det Sidste for det kjøbenhavnske Selskabs Vedkommende en mere tilfældig og overvejende personlig Karakter, medens det laa i Forholdets Natur, at det for det almindelige Compagni maatte faae en mere blivende Indflydelse, der først tabte sig i 1848.

Begge Compagnier have altid været Naboer og navnlig i lange Tider boet Dør om Dør i Kjøbenhavns Børsbygning, hvor det forenede Selskab endnu er til Huse. Saa længe hvert af dem havde sit bestemt afstukne Virksomhedsomraade, kunde dette ingen Ulemper forvolde, idet det almindelige Compagni lige til Monopolets Bortfalden naturligvis respekterede dette, hvad der i dets sidste Tid ingenlunde var Tilfældet for de udenlandske Selskabers Vedkommende. Men efter Monopolets Bortfalden bleve netop disse to Naboer hinandens farligste Konkurrenter, og Erkjendelsen af det mindre Heldige heri førte snart til, at der gjordes et Tilløb til en Forening; men der skulde dog hengaa næsten en Menneskealder, før denne Forening virkelig iværksattes.

Efter den fremtrædende Stilling, som Hovedstaden alt i forrige Aarhundrede indtog som Landets betydeligste Handels- og Industriby, var det naturligt, at Sagen først rejstes her, idet

det navnlig gjaldt om at sikre de betydelige Værdier, som vare tilstede i industrielle Anlæg og Varelagere, medens kun Faa dengang tænkte paa at have forsikret deres Indbo. Det kan derfor heller ikke undre, at Sagen betragtedes som saa vigtig, at Regeringens ledende Mænd, navnlig Schimmelman, men ogsaa A. P. Bernstorff, vare det kjøbenhavnske Compagnis Skabere og Bærere, medens det dog snart fandt kraftig Tilslutning fra selve Borgerstandens Side. Compagniets Historie afgiver indtil Midten af dette Aarhundrede som et Spejlbillede af Stadens vevlende Kaar, dog ganske sikkert vel lyst, idet de store Ulykker, der ramte Byen, gik forholdsvis let hen over Compagniets Hoved, saa at det kom mærkelig godt baade over Branden i 1795 og over Statsbankerotten i 1813, medens Bombardementet i 1807 endog var Compagniet uvedkommende. Men bortset herfra afspejler Bevægelsen i Compagniets Risiko og Præmier de Svingninger i økonomisk Velvære, som karakterisere hele dette Tidsrum, og navnlig fik det sin rigelige Del af de gode Aar i Slutningen af forrige Aarhundrede og af det gjenvaagnende Liv i den anden Fjerdedel af dette Aarhundrede.

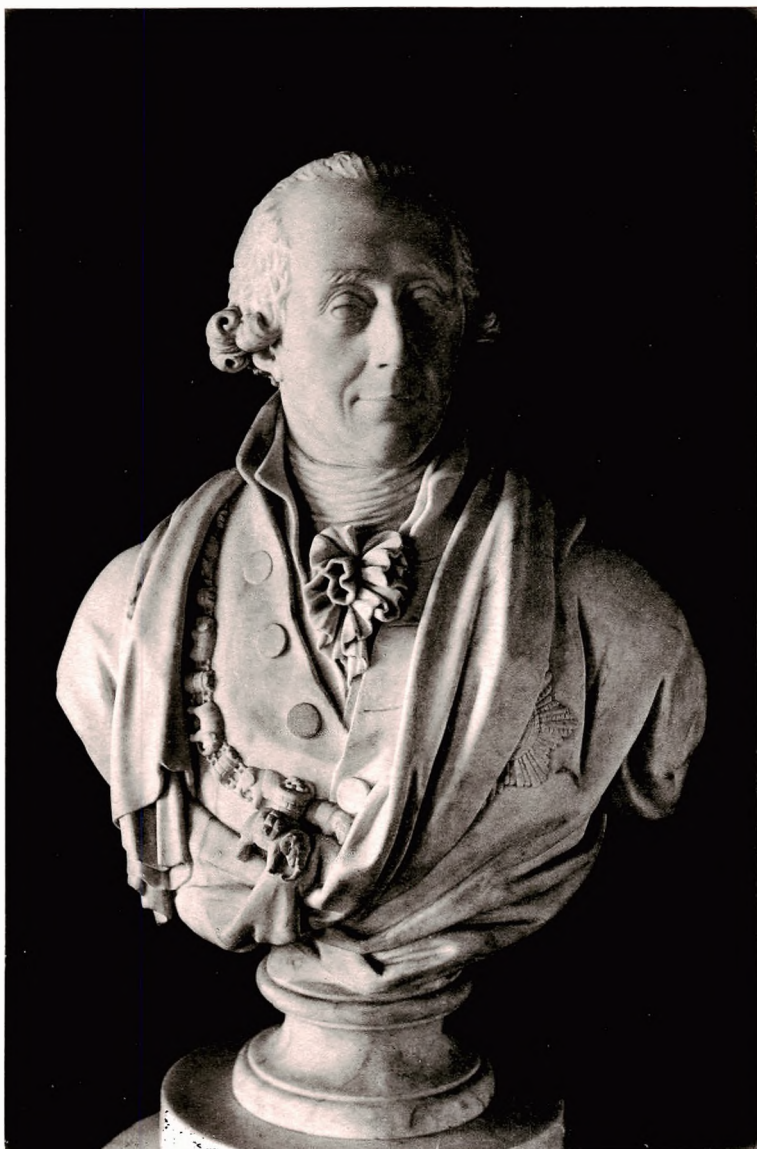
Det kjøbenhavnske Compagni havde alt bestaaet i tyve Aar og havde allerede gennemgaaet sin første store Krise i 1795, før det øvrige Land fik en lignende Adgang til Brandforsikring af Løsøre. Ogsaa dette Compagnis Historie staar i nøje Sammenhæng med dets Virksomhedsomraades, Monarkiets Skjæbne, men det slap ikke saa let fra de Ulykker, der ramte dette, som dets kjøbenhavnske Kollega, ligesom dets Kaar i lang Tid langt fra vare saa blide som dennes. Det levede tvært imod med en kort Afbrydelse paa Livets Skyggeside indtil op i den nyere Tid.

Medens Kjøbenhavns Compagnis Skader som fast Regel stod i et meget gunstigt Forhold til Præmierne og kun enkelte Skadeaar vare Undtagelser, der bekræftede Reglen, var Reglen for Almindelig Compagni indtil 1865 — med en kort Afbrydelse i 40'ne — den, at Brandskaderne i høj Grad forbittrede det Livet. De finansielle Resultater vare endog en Tid lang saa ugunstige, at de i Begyndelsen af 50'ne drev Aktionærerne til et ret alvorligt Forsøg paa at hidføre en Omvæltning i Forholdene, det eneste af den Art i Compagniets ellers saa rolige Liv.

Omvæltningerne i dets Udvikling kom ellers udefra og stod i nøje Sammenhæng med de Omvæltninger, der ramte selve Monarkiet, og som af forskjellige Grunde indsnævrede Compagniets Virksomhedsomraade omtrent i samme Grad som selve Monarkiet, uagtet Forholdene i og for sig ingenlunde gjorde dette nødvendigt. Det var dets nære Forbindelse med Statens Administration, som — meget imod selve Bestyrelsens Ønsker — skilte Compagniet af med den i det Hele meget fordelagtige Forretning i Norge, da dette i 1814 skiltes fra Danmark — en Forretning, som det ikke senere har gjort noget Forsøg paa at gjenoptage —, hvorimod det var selve Bestyrelsens patriotiske Følelser, som i 1848 skilte Compagniet af med den største Del af Forretningen i Hertugdømmerne, som det senere ikke er lykkedes at gjenerhverve. Efter Aarhundredets Midte vare de «Begunstigelser», hvorom Octroyen gav Compagniet Tilsagn, ganske ude af Stand til at beskytte det imod den fremrykkende Konkurrence, og dets hele bureaukratiske Tilsnit gjorde det uskikket til selv virksomt at imødegaa denne, der derfor i kort Tid skilte det af med en yderligere, betydelig Del af dets

Forretning, navnlig ude omkring paa Landet. Det var først, da det kjøbenhavnske Monopols Bortfalden satte det i Stand til selv at aabne en Konkurrence med sin Nabo og dermed skabe sig et nyt Virkefelt, samt da Erkjendelsen af Selskabets Karakter som en almindelig Forretningsvirksomhed begyndte at gjøre sig gjældende indenfor Bestyrelsen og skabte et friskere Liv og en raskere Foretagelsesaaand, at der begyndte at oprinde bedre Dage for det, og det Fjerdedels-Aarhundrede, som ligger imellem 1865 og 1890, har været Compagniets bedste Tid.

Omsider fandt da i 1891 den alt tidligere paatænkte og forsøgte Sammenslutning med dets hidtidige Konkurrent Sted, og af den fremgik et nyt og stærkere Compagni, ledet efter de Principer, som ere de gjældende for Nutidens Forsikringsvirksomhed, og støttet til en større indbetalt Kapital end noget andet dansk Forsikrings-Selskab eller Forening besidder, og som vil gjøre det muligt for Selskabet i et nyt Aarhundrede at løse større Opgaver, end der hidtil har været stillet det.

DET KONGELIGE OCTROIEREDE
KJØBENHAVNSKE
BRANDASSURANCE-COMPAGNI
PAA VARER OG EFFECTER

Compagniets Stiftelse og første Virksomhed.

Naar man søger at efterspore Aarsagerne til, at der henimod Slutningen af forrige Aarhundrede ved en kongelig Cabinetsordre blev grundlagt et Brandforsikringsselskab for Løsøre i Kjøbenhavn, da fremtræder der intetsteds Udtalelser, som vise, at der hos Befolkningen i det Hele var en Trang til et saadant tilstede. At forsikre sit Bohave mod Brandfare faldt kun de færreste ind, og Vareoplæg blev ordentligvis ej heller forsikrede. En Undtagelse dannede de store Handelshuse, der ved deres Correspondenter kunde tegne Forsikring i Udlandet, men dette var efter de Tidens Samkvemsforhold baade langvarigt og besværligt. Ved Siden af Policer, udfærdigede paa trykt Blanket, findes Forsikringscontracter, der helt og holdent vare udfærdigede skriftlig, og som vare meget vidtløftige. Desuagtet hørte man endnu efter Aarhundredets Midte ingen stærkt fremtrædende Fordring om, at der burde oprettes et dansk Brandforsikringsselskab.

Der var dog en enkelt Industrigren, som, maaske ved at der var overgaaet den følelige Tab, ansaa det for nødvendigt at sikre sig mod Brandfare, og som hidtil fornemlig i England og Holland havde faaet Forsikringer tegnede. Denne Industri-

gren, Sukkerraffinaderiet, satte sig nu i Bevægelse for at faa «Brand-Cassen i Kjøbenhavn» for faste Ejendomme til at overtage Forsikring paa raa og raffinerede Sukkere m. v. Brand-Cassen var dog ikke tilbøjelig til at indlade sig herpaa, og man ser derfor, at der i Aarene 1760—1770 foreligger forskellige Forslag til Oprettelsen af et Løsøre-Forsikringselskab. En Omstændighed, der særlig var skikket til at fremhjælpe Sukkerraffinadørerne i deres Bestræbelser, var, at der blandt Raffinaderierne i Kjøbenhavn fandtes det Schimmelmansske, thi derved fik denne Industri Støtte hos Skatmesteren, Baron Schimmellmann. Han synes at have foranlediget Forskjellige til at fremsætte Forslag om et Brandforsikringselskabs Indretning, og Motiveringen i disse Forslag er stedse den samme:

«Denne Proposition rejser sig af, at endel Sukker-Raffinadeurer have attraaet at faa deres paa Værkerne havende Sukkere assurerede. De have derom addresseret sig til den heri Staden værende almindelige Brand-Forsikrings Casse, men da saadant var imod dens Indretning, er det der ej modtaget; andre have ladet forsikre udenlands, hvorved Penge for Præmien gaar ud af Landet.»

Et andet Forslag, som sikkerlig ved sin Lighed med Octrojen har dannet et Grundlag for denne, indledes paa samme Maade, nemlig for at de Handlende og Sukker-Raffinadørerne saavidt muligt kan være betryggede i paakommende ulykkeligt Tilfælde, og da Sikkerhed ikke kan erholdes heri Landet, «da Brandassurance Compagniets Interessenter to Gange have afslaaet de derom gjorte Begjæringer,» foreslaas der oprettet et Brandassurance Societet for Risico af Ildsvaade paa Kjøbmandsvarer, Sukkere o. s. v.; heri medtages dog ogsaa Sæbesyderier og Møbler.

Endnu i Begyndelsen af Aaret 1778, samme Aar som Compagniet blev stiftet i Maj Maaned, var der en Bevægelse henimod at faa Husassurancen til at overtage disse Forsikringer.

Sammes Direction henvender sig under 12. Marts 1778 til de Deliberations-Committerede saaledes:

«Udi Skrivelse af 14. Februar sidstleden have vi for de høje og højtærede Herrer anmeldt, at adskillige have talt til os og forment, at Brandforsikrings-Cassen kunde paatage sig Assurancen paa de her i Staden værende Sukkerraffinaderiers i Forraad havende raa og raffinerede Sukkere, Sirupper, Sukkerformer og øvrige til Raffinaderiet henhørende Redskaber, som nu tegnes i England og Holland, hvorved en Del Penge gaa ud af Landet, og desangaaende udbedet os Deres behagelige Raad og Forgodtbefindende samt ladet følge et forfattet Udkast til en Police.»

De Deliberations-Committerede vare af forskjellig Mening, og endnu medens de vare samlede, indløb en Skrivelse fra Hans kongelige Højhed Prins Friederich, hvori Højstsamme tilkjendegav, at Hans Majestæt Kongen gjerne saa, at det fandtes gjørligt ej alene at antage Assurance paa Sukkere, men ogsaa paa andre Kjøbmandsvarer. Sagen blev nu indstillet til Generalforsamlingens Afgjørelse, men den forkastedes den 26. Marts 1778 med 65 Stemmer mod 34.

Allerede under 6. Maj 1778 udfærdigedes en Kgl. Cabinets Ordre til General Land Øconomi og Commerce Collegiet, hvorved det fuldt færdige Udkast til Compagniets Octroy fremsendtes med Befaling til snarest muligt at forelægge samme til Underskrift, hvorhos til Directeurer beskikkedes Statsministrene Schimmelmann og Bernstorff, Geheimeraadene Grev Moltke og Höegh Guldberg samt Justitsraad Lunding, der tilligemed Raadmand Waage skulde være Administratorer, medens A. Corvinus udnævntes til Kasserer og Bogholder.

Paa Collegiets bl. A. af Schimmelmann og Reventlow underskrevne Forestilling, dateret d. 9. s. M., blev da Compagniets Octroy forsynet med Allerh. Underskrift under 11. Maj 1778.

Af Octroyens Bestemmelser fremhæves følgende:

Ved § 1 faar Compagniet Tilladelse til at tegne Assurancer for Risico af Ildsvaade paa al Slags Købmandsgods, raa og raffinerede Sukkere samt Inventarium og Redskaberne i Sukker Raffinaderierne, Varer og Materialierne i Sæbe Syderierne, Meubler og Effecter m. v. her i Staden. Ifølge §§ 10 og 18 er det — saalænge Compagniet vil modtage Assurance paa forbemeldte eller andre Varer og Effecter her i Staden, som det tilbydes — forbudt at lade assurere udenlands, paa det Pengene ikke af Landet skulle udgaa. Ej heller maa enten enkelte Personer eller noget andet samlet Selskab her i Staden eller andetsteds i Riget oprette nogen Forening for at modtage saadan Assurance herfra.

Compagniets Fond er ifølge § 3 fastsat til 300,000 Rdl. D. C.*) fordelte paa 600 Actier, hver lydende paa 500 Rdl. Ifølge § 2 kunde kun danske Undersaatter være Ejere af disse.

Den egentlige Ledelse er ifølge § 20 henlagt under Directionen, som efter § 28 har Ret til at vedtage videre Anordninger (som dog ikke maa stride mod Octroyen) til Sikkerhed saavel for Compagniet som for de Assurerede. Directionen bestaar af 5 Medlemmer, som Kongen selv samtidigt med Octroyens Udgivelse har udnævnt, hvorimod denne for Fremtiden supplerer sig selv. Den daglige Forretning ledes af en Directeur som Administrator og «endnu en anden ham tilføjende,» samt af en Bogholder, der er Kasserer tillige. Disse lønnes ifølge § 25 tilsammen med 10 p. Ct. af den rene Gevinst og af Policepengene, ikke under 1000 Rdl. og ikke over 1500 Rdl.

Der skal ifølge § 24 afholdes en aarlig Generalforsamling,

*) En Rigsdaler Courant efter Parikurs (122 $\frac{1}{2}$ Rdl. = 100 Specier) = ca. 3 Kr. 26 Øre; men Kursen, der alt i 1778 knap var pari (imellem 123 og 125), sank i de følgende Aar saaledes, at den 1783 naaede 144 og i 1789 endog 162. I 1794, da Kursen atter var bleven pari, forandredes Parikurs til 125, hvorefter 1 Rdl. Cour. blev = ca. 3 Kr. 20 Øre. Se Falbe Hansen og Will. Scharling, Danmarks Statistik III S. 268—69.

paa hvilken der forelægges en fuldstændig og oplyselig Balance over Indtægt og Udgift, Compagniets Tilstand forklares, Udbyttet tilkjendegives og Administrationen dernæst med Bogholderen kvitteres, ligesom ifølge § 23 Compagniets Ophævelse skulde besluttes af Generalforsamlingen.

Forsikringen vedrørende kan Følgende bemærkes.

Ifølge § 11 falder Skade, foraarsaget ved fjendtligt Anfald, udenfor Forsikringen.

Efter § 8 overtages ingen Assurance paa Krudt, ej heller paa Varer i Huse eller Gaarde, hvorudi ere Bryggerier, Bagerier, Smedier eller Brændevinsbrænderier, med mindre de ligge i grundmurede Pakhuse eller Kjeldere, som ere adskilte fra Værkerne ved tilstrækkelige Brandmure. Derimod kan der assureres for Meubler for dem saavel som for andre.

Ifølge § 9 kan der forsikres paa $\frac{1}{4}$ Aar for Varer og paa $\frac{1}{2}$ Aar for Meubler; men kun paa 1 Aar for Sukkerraffinaderiernes og Sæbesyderiernes Forraad. Ved Forsikringens Tegning skal der ifølge § 12 indgives en Specification med Angivelse, om det alene er paa samme Varer eller paa andre, som komme i deres Sted.

I § 8 fastsættes Præmierne, som betaales forud, og som vel maa være ringere, men ingenlunde højere, saaledes aarlig:

- a) for Kjøbmandsvarer i Pakhus uden Ildsted af Grundmur $\frac{1}{2}$ ‰, af Bindingsværk $\frac{3}{4}$ ‰.
- b) for Kramvarer i Huse og Gaarde med Ildsted af Grundmur 1 ‰, af Bindingsværk $1\frac{1}{2}$ ‰.
- c) paa Sukkerraffinaderiernes og Sæbesyderiernes Forraad og Redskaber, naar Bygningerne ere grundmurede, Candis- og Drøg-Stuerne i de første ligesaa omgivne med gode Mure og vel forsynede, 1 ‰, men i Bygninger af Bindingsværk $1\frac{1}{2}$ ‰,
- d) paa Meubler og Andet 1 ‰ saavel i Grundmur som i Bindingsværk.

Ifølge § 18 forbeholdes det Compagniet, naar anselige og altfor store Summer begjæres tegnede, at lade igjen hos Fremmede forsikre.

Administrationen og Bogholderen kunne efter § 14 foretage Eftersyn paa Forsikringsstedet, «i hvilket Fald de af enhver med sømmelig Agtelse skal beegnes.»

Efter § 11 gives billig Erstatning for, hvad af Ilden kunde blive ødelagt eller spoleret, men ingen Skade under 3 % godtgjøres, og ved Totalskade afkortes 2 %. Betaling sker 3 Maa-neder, efterat Skaden er bevisliggjort. «Overstiger Skaden den Capital, de have tegnet Assurance paa, bliver det Øvrige Compagniet uvedkommende og for deres egen Risico.»

Derimod er ingen Regel givet for det Tilfælde, at de forsikrede Gjenstandes Værdi overstiger Forsikringssummen, men Skaden er ringere end denne. Men i et Tillæg til Octroyen af 8. Apr. 1782, hvori det tillades at forsikre «adskillige Kjøbmandsvarer, som i ulykkelig Tilfælde nærmere skal forklares,» gives for dette Tilfælde den Regel, at samtlige Varers Værdi concurrere at svare i Proportion til den Skade, der maatte ske, ligesom i Søassurance Compagniet, naar Havari Grosse forefalder.

Efter § 17 afgjøres Tvistigheder mellem Compagniet og de Forsikrede ved Voldgift under Appel til Højesteret.

Ved § 10 forbydes Dobbeltforsikring, og i § 13 gives Regler om svingagtigt Forhold i Skadetilfælde.

I § 16 henvises til de for Brandforsikrings Kassen givne Anordninger samt til Brandordenen.

Compagniet erholder i vidt Omfang Fritagelse for Brug af Stempelpapir.

Saa vel i Indledningen som i Slutningen af Octroyen fremhæves Compagniets Betydning for Negotiens Opmuntring, Udbredelse og Betryggelse samt dets Interesse for Sukkerraffinade-

rierne og Kjøbmændene, saa og den Skade, som Staten lider ved, at Præmierne udsendes af Landet.

Paa hver Actie skulde der indbetales $\frac{1}{5}$ med 100 Rdl. og for Resten stilles Sikkerhed. Af de indbetalte Beløb skulde der i de første 5 Aar svares Rente 4 % p. A.; senere skulde af Overskuddet Halvdelen udbetales som Udbytte, medens den anden Halvdel skulde oplægges til de indbetalte 60,000 Rdl, indtil hele Grundfonden 300,000 Rdl. var tilvejebragt.

For at sætte Compagniet i Stand til strax at træde i Virksomhed ydede Kongen det et rentefrit Laan paa 60,000 Rdl. at tilbagebetale i Løbet af 2 Aar.

Actietegningen gik rask fra Haanden, og et Tilsagn fra Kongen om at overtage de manglende Actier viste sig overflødig. Enkedronning Juliane Marie tegnede sig paa eget Navn under Devise Haabet for de første 20 Actier med Kongen som «allerhøjest Selvskyldner», dernæst Arveprins Friederich for 40 Actier, for hvis ikke indbetalte Beløb han ifølge Obligation 29. Dec. 1780 selv var «Højest Selvskyldner.» Af andre Actionairer nævnes Geheimeraadere Schimmelmann, Bernstorff, Thott, A. G. og Joachim G. Moltke, Schack Rathlou, Schack, Stampe og Höegh Guldberg, General Hauch, Admiralerne Kaas og Hogland, og fremdeles fandtes Navne som Classen, Hemmert, Suhr, Fabritius de Tengnagel, de Coninck, Zinn, Niels Brock med flere af Handelsverdenens Matadorer.

Compagniet maa antages at være traadt i Virksomhed strax efter Actietegningens Slutning. Det havde sit Contor paa Børsen, hvor det har tilbragt hele sit Liv. Locallet udgjordes af et enkelt Værelse, der af Administrationen beskrives som «forhen ikkun et Pakkammer, men sildigere paa vores egen Bekostning indrettet til den Afbetjening, hvortil vi deraf os benytte.» Contortiden var fra 12 til 2 «slett». Da Banken i 1788 fraflyttede sin Lejlighed paa Børsen, fik Compagniet overladt et Værelse endnu. I

1829 androg man hos Regjeringen som Børsens Ejer om, at der maatte blive lagt dobbelt Gulv, og at Mellemrummet maatte fyldes med Sand for derved at undgaa den skadelige Fodkulde fra Kjelderens og det ubehagelige Besøg af Rotter og Mus, som kom op gjennem Gulvet. I lange Tider var Contoret udstyret med et højt Sprinkelværk, et «Cancelli», over den Skranke, der adskilte Publicum fra Contorpersonalet.

Det første Aars Regnskab fra 11. Maj 1778 til 30. Juni 1779 udviser som Indtægt det kgl. Laan paa 60,000 Rdl., en Præmieindtægt paa 83 Policer af 9408 Rdl. 1 #, i Policepenge 83 Rdl., i Rente 2270 Rdl. 3 # ,, β, Godtgjørelse fra Zahlkassen af Lønninger 1136 Rdl. 5 # 15 β; som Udgift Erhvervelse af kgl. Obligationer 71,500 Rdl., Indbetaling til Zahlkassen 25 Rdl. pr. Actie 15,000 Rdl., Lønninger ovenst. 1136 Rdl. 5 # 15 β, Contoromkostninger 222 Rdl. 3 # 2 β samt Kassebeholdning 39 Rdl. 14 β — med Balance 87,898 Rdl. 3 # 15 β.

I de følgende Aar indtil 1795 førte Compagniet en rolig Tilværelse, idet de aarlige Indtægter snart steg til nogle og tyve Tusende Rigsdaler og det aarlige Overskud udgjorde c. 20,000 Rdl. Den første Brandskade led Compagniet i 1786, og den beløb sig til 100 Rdl. I 1790 vare Brandskaderne 649 Rdl., i 1791 858 Rdl., i 1792 902 Rdl. Den 26. Febr. 1794 opstod den Ildebrand, som lagde Christiansborg Slot i Aske, men Compagniet led herved kun et Tab af 200 Rdl. til Slotsbetjent Frantz Norup, som iøvrigt selv omkom i Flammerne.

Under disse Forhold var Compagniets Grundfond i jevn Tilvæxt.

I Aaret 1790 udgjorde den 219,220 Rdl.

»	1791	»	»	231,311	»
»	1792	»	»	240,907	»
»	1793	»	»	252,167	»
»	1794	»	»	264,604	»
»	1795	»	»	281,829	»

Det viste sig snart, at Præmien paa Indbo var altfor højt ansat, og i 1781 nedsattes den til $\frac{1}{3}$ % i Grundmur, $\frac{5}{12}$ i Mur- og Bindingsværk og $\frac{1}{2}$ % i Bindingsværk — Præmiesatser, som vedbleve indtil 1830.

Som bemærket udelukkede Octroyen Smedier, Bagerier, Bryggerier og Brændevinsbrænderier fra Forsikring, til Skade for begge Parter.

For Bryggeriernes Vedkommende ordnedes Sagen saaledes, at Compagniet d. 28. Nov. 1789 henvendte sig til Laugets Oldermann Andreas Skibsted med Forslag om, at Interessenterne skulde tegne Forsikring til samme Præmie som Sukkerraffinaderierne. Denne fandt Bryggerierne vel høj, «da deres Maltkøller ved Pl. 14. Jan. 1779 med megen Bekostning af enhver især var bleven indrettede brandfrie.» Compagniet tilbød da at modtage Angivelserne til Forsikring quartalsvis, da Bryggernes Beholdninger vare vaxlende, og under 16. Jan. 1790 anmeldte Oldermannen, at 70 Interessenter ønskede strax at tegne Forsikring, dog kun for 60 % af deres Beholdninger, og saaledes, at Heste og Vogne undtoges og ligesaa Tønderne, der for det meste vare i Byen med Øl. Kjedler og Kar forsikredes sammen med Ejendommen. Generalforsamlingen vedtog d. 10. Fbr. 1790 at tegne Forsikring paa Bryggerier, hvilket approberedes af Kongen.

I 1792 overtoges Forsikring paa Brændevinsbrænderier, i 1797 paa Smedier og i 1803 paa Bagerier.

Paa Skibe i Havn tegnedes for første Gang Forsikring i 1783 til Præmie $\frac{3}{4}$ % aarlig.

Uagtet Octroyen udtrykkelig indskrænkede Forsikringsraadet til Kjøbenhavn, nærede man neppe principielle Betæneligheder ved at gaa udenfor samme. I 1781 vedtog Generalforsamlingen ikke at udvide Compagniets Risico videre, men da i 1782 Justitsraad Ryberg i Aalborg androg om at faa tegnet Assurance paa Sukkerhuset sammesteds, blev der svaret, at «Oc-

troyen endnu ikke tillader os at forsikre andre end de indenbys Raffinaderier, men naar vi engang skulle holde Generalforsamling, skal vi ikke mangle denne Deres Begjering til nærmere tagende Beslutning at foredrage.» I saa Henseende skete dog ingen Forandring.

Octroyens § 15 foreskrev Administrationen og Bøgholderen at indfinde sig ved Ildebrande for at sørge for Godsets Bjergning eller Bortflytning. Administrationen forestillede imidlertid i 1790 Directionen det unyttige ved denne Regel og tilføjede, at man ikke kunde forlade sig paa, at Vedkommende selv skulde søge at redde deres Meubler og Indbo, «saa meget mindre, da vi af adskillige agtbare Mænd ved deres Meublers Assurances Tegning have hørt sige, at de saaledes vilde være forsikrede, at de i Tilfælde af Ildebrand ikke andet have at besørge end at tage deres Hat og Stok for at gaa deres Vej.»

Medens saaledes nogle ikke vilde staa Compagniet bi i at redde, var der Andre, som ansaa det ulovligt, hvilket fremgaar af Bekjendtgjørelser i Adresseavisen fra 1795 saalydende:

Administrationen har fornummet, at adskillige Medborgere, der have assureret deres Meubler eller Varer, staa i den Tanke, at det ved paakommende Ildsvaade skulde være dem forment selv at redde de forsikrede Ting, saa har man anset det for Pligt offentligt at bekjendtgjøre, at det aldeles ikke er dem, der have assureret, forbudet at bidrage til at bjerge, men at saadan Hjælp meget mere ventes af enhver.*)

Paa Generalforsamlingen d. 7. Marts 1792 vedtoges det at oprette et Korps paa 10 à 12 Mand, «ærlige, tro og haandfaste

---

*) Endnu i 1816 findes lignende Bekjendtgjørelser, hvortil føjes Løfte om Godtgjørelser for Flytteomkostninger og det derved lidte Tab. Denne Anskuelse, som endnu har nogen Udbredelse, kan staa i Forbindelse med, at det i Brandpolitilovene, jfr. saaledes Fr. 1. Nov. 1805 § 83, for at afværge Forvirring forbydes at bortflytte Gods, forinden dette af Brandvæsenet foreskrives.

Folk», som skulde møde ved Ildebrande for at bjerge. Foreløbig antog man 6 Bjergere mod en aarlig Løn af 10 Rdl.; [de fik 3 Bærebøre og et Antal Sække og hver Mand 2 Liner]. Man besluttede at ansøge om, at det maatte paalægges Kirkebetjentene at aabne Kirkerne i Brandstedets Nærhed til Henstilling af saadant Gods, men det sees dog ikke, at der er kommet Noget ud af denne Tanke.

Efterhaanden blev Korpset fuldtalligt, og dets Medlemmer vare fritagne for Tjeneste i Borgervæbningen, som gjorde Polititjeneste ved Gadernes Afspærring. Sikkerheden ved Ildebrande var kun ringe; i 1846 tilskrev Directionen Politidirecteuren, at den ikke kunde andet end beklage, at det ved enhver Ildebrand er Tilfældet, at en Mængde Effecter angives som bortkomne, og at deres Værdi ofte overstiger, hvad der af Ilden fortæres. Efter en Henstilling om et skarpere Eftersyn foreslaaes, at Compagniets Redningsmandskab forsynes med Politiskilt og bemyndiges til at modsætte sig al Bortbringelse af Gods, forinden saadant af den Højstcommanderende er tilladt — hvad Politidirecteuren dog ikke tog til Følge. Corpset ophævedes i 1864.

Branden i 1795 og Compagniets Reconstruction.

Medens Compagniets første 16 Aar frembyde et Billede af rolig Fremgang, opstod d. 5. Juni 1795 den Ildebrand, som fra Gammelholm i Retning af Vimmelskafet til Vestervold ødelagde omtrent en Fjerdedel af Byen og bragte Compagniet paa Afgrundens Rand. Compagniets løbende Risico var d. 31. Decbr. 1794 3,230,170 Rdl.

Medens Compagniet strax efter Branden standsede med at tegne nye Forsikringer, opfordrede man i Adresseavisen for 18. Juni de Brandlidte til at indkomme med deres Angivelser og Legitimationer. I samme Blad for 6. Aug. kundgjordes det, at det lidte overordentlige Tab «kan ikke udslette dette Selskabs ømme Deltagelse i det almindelige Uheld, som har ramt Medborgere. At bidrage efter Mulighed til at lette deres Kaar, som have forsikret deres Gods i Compagniets Fond, det er alle Interessenters forenede Ønske.» Man tilsagde derfor de Brandlidte at yde dem Forskud, forinden endelig Opgjørelse kunde finde Sted.

Resultatet blev, at der i de afbrændte Ejendomme havde været forsikret Løssøre for ialt 545,110 Rdl., hvorpaa Skaderne udgjorde 262,850 Rdl.

Skaderne fordelte sig efter deres Størrelse saaledes:

indtil 50 Rdl.	20 Skader	527 Rdl.	5 # 4 β
51—100	- 14 —	1037	- » - 3 -
101—500	- 57 —	14025	- 1 - 7 -
501—1000	- 22 —	15853	- 3 - 4 -
1001—2000	- 18 —	25903	- 5 - 13 -
2001—3000	- 4 —	10700	- 1 - 10 -
3001—4000	- 4 —	13923	- 1 - 12 -
4001—5000	- 3 —	13130	- « - 15 -
5001—10000	- 5 —	34444	- 5 - 4 -
	1 —	12026	- 4 - 4 -
	1 —	15941	- » - 14 -
	1 —	32648	- 1 - 12 -
	1 —	34485	- 4 - » -
	1 —	38202	- 3 - 10 -

Ialt 152 Skader 262,850 Rdl. 4 # » β

Af den disponible Formue, c. 282,000 Rdl., var saaledes ikke engang 20,000 Rdl. i Behold.

Da man ingenlunde havde tabt Modet ved den Staden og Compagniet overgaaede Ulykke, vedtoges det paa en overordentlig Generalforsamling d. 26. Juni 1795 at udvide Compagniets Fond til 600,000 Rdl., og det saaledes, at der paa de 600 gamle Actier skulde indbetales 100 Rdl. pr. Actie og paa 600 nye Actier 200 Rdl. pr. Actie, ialt altsaa 180,000 Rdl., medens der for de resterende 420,000 Rdl. resp. var stillet eller skulde stilles Sikkerhed i Overensstemmelse med Octroyen. Fortrinsret til Tegning forbeholdtes de gamle Interessenter. Den halve Del af Overskuddet skulde udbetales som Udbytte, den anden halve Del oplægges, indtil Grundfonden var tilvejebragt.

Blandt de mødende Actionairer fandtes Handelsstandens

bedste Mænd, og selv Arveprins Friederich gav Møde ved sin Cabinetssecretair I. C. Malling.

Man vedtog fremdeles strax at tegne Assurance paa den nye Fond, hvorom Bekjendtgjørelse fandt Sted i Adresseavisen for d. 30. Juni. Det maa saaledes antages, at Actionairerne paa selve Generalforsamlingen have tegnet alle de nye Actier, og i alt Fald sees det af en Bekjendtgjørelse af 10. Juli, at Beløbet da var stærkt overtegnet, hvorfor man opfordrede Actionairerne til senest d. 12. næstefter at gjøre Brug af deres Tegningsret, forat derefter «Repartition» kunde forfattes.

Hvad der bidrog til at styrke Compagniets Credit, var, at det ikke til at betale Brandskaderne behøvede at opsigte nogen af de den gamle Fond tilhørende Panteobligationer eller at sælge de 4 % kgl. Obligationer. Man hjalp sig med Indbetalingen paa de nye Actier, indgaaende Præmier og Renter samt Laan i Speciesbanken.

Reguleringen af Brandskaderne, hvorved Revisorerne, Kammerraad Porth og Bancocommissair Damkier assisterede «med ufortrøden Møye», gik rask fra Haanden uden videre Uenighed. Exempelvis kan nævnes Assistentshuset: ved Vurdering af samtlige Panter udkom et Beløb af 15,116 Rdl., medens Forsikringssummen kun var 8284 Rdl.; i Behold var Panter til Værdi 5742 Rdl., hvorfor Tabet blev 9374 Rdl., af hvilke 5137 Rdl. 1 $\frac{1}{2}$ 5 β faldt Compagniet til Last.

Kun for 4 à 5 Skaders Vedkommende fandt der nogle Vanskeligheder Sted, og i 2 Tilfælde, overfor dHrr. Ladiges og Peschier, gik det til Retstvist; den førstnævntes Sag afgjordes ved Højesteretsdom, den sidstnævntes ved Forlig. — Enkelte Efterkrav indkom, men kun et enkelt anerkjendtes, nemlig fra Madam Sundorff med 2941 Rdl. 14 β , «da hun beviste, at hendes første Specification paa Grund af Errorcalculé havde været fejlagtig i hendes Disfaveur.»

Compagniets Virksomhed indtil Kong Frederik den Sjettes Død.

Som det udtaltes til en senere Generalforsamling, var Compagniet som en Fugl Phønix opstaaet af Asken, og det deltog nu i den i al Fald tilsyneladende Fremgang, som i en Aarrække blev Landet og navnlig Hovedstaden til Del. Compagniet saa vel som Riget led kort efter et smerteligt Tab, idet A. P. Bernstorff d. 21. Juni 1797 afgik ved Døden. D. 4. Nov. næsteften udnævnte de efterlevende Directeurer under Henviſning til Oc-troyens § 20 Statsminister C. D. F. Reventlow til Directeur. Generalforsamlingen af 13. Nov. s. A. «besluttede at lade for-færdige Salig Greve Bernstorffs Buste af Marmor eller Metal paa Compagniets Bekostning, og at samme skulde sættes i dets Forsamlings Sal,» hvortil bevilgedes indtil 1000 Rdl. Busten blev hugget i Marmor af Dajon og kostede 784 Rdl. 1 R 8 B . Den havde følgende Indskrift:

Kongens tro Mand
Andreas Peter Bernstorff.
Fredens Tolk,
Landets Ven.

Indtil 1850 henstod den i Højesterets Forsal paa Prinsens Palæ, hvor Compagniets Generalforsamlinger da holdtes, og blev derefter anbragt i Compagniets Contor, indtil den i 1871 paa Foranledning af Bestyrelsen for de danske Kongers chronologiske Samling flyttedes til Rosenborg, hvorfra den nu er kommet til Frederiksborg. En Gjengivelse af denne Buste smykker nærværende Skrift.

Regnskabsaaret blev ansat fra d. 1. Juli til d. 30. Juni, og ult. Juni 1796 var der indtegnet 1501 nye Policer med en Forsikringssum af c. $5\frac{1}{2}$ Millioner Rdl., og i det følgende Aar steg Risicoen til næsten 9 Millioner. Compagniets «rene Gevinst» udgjorde henved 41,000 Rdl., og Aaret udviste ingen Brandskader. Uagtet den halve Del af Gevinsten kunde udbetales Interessenterne, bestemtes Udbyttet kun til 11 Rdl. pr. Actie.

I de følgende Aar havde Compagniet god Fremgang, og Skaderne vare ringe eller endog ingen. Ikkun i 1805 havde man paa Unions Raffinaderi en Skade paa 37,198 Rdl., saa at Overskuddet kun blev 27,825 Rdl., medens man dog paa Grund af de foregaaende Aars store Oplæg fastsatte Udbyttet til 26 Rdl. pr. Actie.

Efter Regnskabet pr. 30. Juni 1807 var Risicoen c. $11\frac{1}{2}$ Millioner, Formuen c. 578,000 Rdl., Brandskaderne c. 1300 Rdl., den rene Gevinst c. 83,000 Rdl. og Udbyttet 30 Rdl.

Med Bombardementet i September 1807 væltede Ulykkerne ind over København, men forvoldte ikke Compagniet nogen nævneværdig Skade. Der indløb vel flere Andragender om Erstatning, nogle motiverede ved, at Branden ikke skyldtes Bomberne eller Brandraketterne, men var opstaaet ved Udbredelse fra en i Brand skudt Naboejendom. Directionen udtalte i sine Svarskrivelser, at den maatte beklage Andragernes og flere Medborgeres uheldige Skæbne, men ikke kunde godtgjøre deres Tab

af Assurance Compagniets Kasse, da Policerne bestemt undtogs fra Forsikringen den Ildsvaade, der tilstøder formedelst fjendtligt Overfald (Octroyens § 11).

Paa den i December s. A. afholdte Generalforsamling besluttedes det at tilbyde Regjeringen 30,000 Rdl. til Forsvarsvæsenets Istandsættelse. Kronprinsen besvarede denne Gave med et Brev, hvori han bevidnede sin Erkjendtlighed herfor. En i den Anledning til d. 15. December indkaldt Generalforsamling besluttede, at dette Hans kgl. Højheds naadige Brev bestandigen bevares «som et hæderligt Vidnesbyrd om, at Thronens Arving paaskjønner Udøvelse af Borger-Pligt imod Konge og Fødeland». I næste Aars Regnskab nævnes Gaven som Bidrag til Flaadens Igjenoprettelse.

Den ved Bombardementet foraarsagede Tilintetgjørelse af Varer og Effecter og navnlig den ved Krigen fremkaldte Standsning af Handel og Omsætning samt Landets Forarmelse i det Hele taget maatte selvfølgelig udøve en hemmende Virkning paa et Institut, hvis Ve og Vel var saa nær knyttet til Stadens Trivsel. Men da Pengevæsenets Forfald, navnlig Nedgangen i Courantsedlernes Cours, virker i modsat Retning, for saa vidt Forholdet finder sit Udtryk i Tal, er det vanskeligt at danne sig en klar Forestilling om den virkelige Situation. Tilsyneladende er der en stor Fremgang. Paa Generalforsamlingen i 1810 kan Directionen meddele Interessenterne, at den hele Grundfond, 600,000 Rdl., nu er tilvejebragt uden nye Tilskud, hvorfor de stillede Sikkerheder tilbageleveredes. Naar det her siges, at man har gjort en Pengeomsætning til mærkelig Fordel for Compagniet, viser det sig, i hvilken Grad de ledende Finantsmænd (Compagniets Directeur Schimmelmänn var jo Finantsminister) havde levet sig ind i den Forestilling, at Courantdalerseddelen var en reel Mønt, og gjorde sig skyldige i de derved fremkaldte

Illusioner. *) Thi i Virkeligheden betød «den mærkelige Fordel» kun, at Courantdalersedlen var sunket i Cours, og at Effecternes nominelle Værdi som Følge deraf var steget. Hvad man glædede sig over, var nemlig, at man «paa den Tid, da de transportable Statsfonds kunde erholdes al pari, havde kjøbt deraf for 106,000 Rdl. D. C., som da udgjorde i Species 84,800 Rdl., hvorimod der efter de dagjældende Priser (1810) betales 255 à 258 Rdl. D. C. for 100 Rdl. Species i Statsfonds». Ligeledes havde man siden kjøbt Bankfonds i Species for 35,650 Rdl. D. C., da 100 Species gjaldt 175, 180 og 200 Rdl. D. C., og nu i 1810 gjaldt 100 Species over 400 Rdl. D. C. Compagniets virkelige Formue kunde derfor efter Directionens Mening evalueres til c. 750,000 Rdl., uagtet samme kun var bogført for 683,455 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 5 β .

Compagniets Forsikringsvirksomhed maatte under Courant-sedlernes synkende Værdi frembyde et endnu mere skuffende Billede af Fremgang. Risicoen, som i 1808—9 udgjorde henved 10,³ Mill. Rdl., steg i 1810 til 13,⁸, i 1811 til 16,⁹ og i 1812 til 25,² Mill., uagtet man neppe vil mene, at Stadens Indvaanere i disse Aar forøgede deres Varebeholdninger eller Bohave (i 1806, altsaa før det store Coursfald, var Risicoen over 17 Millioner). Vistnok vare Brandskaderne i denne Periode meget ringe, idet de i Aarene 1808—12 ialt kun udgjorde 12,612 Rdl.,

---

*) Dette kan paa ingen Maade forundre, naar man ser, hvorledes de første Statsmænd i England samtidig levede i ganske de samme Illusioner. Ogsaa der var under Bank-Restriktionen (fra 1797) al Mønt forsvunden fra Omsætningen, og denne bestod udelukkende af Banknoter, som omkring 1810-Tiden stode omtrent 18 % under Pari. Desuagtet udtalte Parlamentet i 1811, at Banksedlerne altid vare ansete for og i Øjeblikket holdtes for at være lige i Værdi med Mønter og almindeligt modtoges i alle Betalinger lige med Guineas. Men et Par Maaneder efter vedtoges en Lov, som forbød at gjøre nogen som helst Forskjel mellem Sedler og Guineas, og af Forslagsstilleren Lord Stanhope motiveredes den med Henviisning til, at der almindeligt for en Guinea forlangtes 27 Shillings i Stedet for 21.

deraf i 1812 7,860 Rdl. Men den reelle Fremgang, som maatte have fundet Sted, svarer paa ingen Maade til de store nominelle Overskud. Medens dette i 1801—4 i Gjennemsnit havde udgjort 53,000 Rdl. om Aaret, steg det i 1807—9 til 79,000 Rdl., og udgjorde i 1810 103,000 Rdl., i 1811 137,000 Rdl. og i 1812 156,000 Rdl. Uagtet Udbyttet i samme Tid voxede fra Aar til Aar og i 1812 ansattes til 100 Rdl. pr. Actie, blev man saaledes i Stand til i mindre end en halv Menneskealder at oplægge de 420,000 Rdl., hvormed Grundfonden skulde suppleres. Tilvæksten var fra 1796 til 1809 ialt c. 410,000 Rdl., og hertil kom i 1810—12 endnu c. 121,000 Rdl. Men denne Tilvæxt var i stort Omfang illusorisk; i Virkeligheden, d: i Sølvværdi, var der ingenlunde tilvejebragt en Grundfond paa 600,000 Rdl. D. C. Dette viste sig ved Pengeforandringen i 1813. Uagtet denne medførte en betydelig nominel Reduction af Formuen, er der neppe Grund til at antage, at samme herved blev nedbragt under den sande Værdi af de i de paagjældende Aar oplagte Beløb eller af de for dem indkjøbte Effecter. Dette fremgaar formentligt af Compagniets Regnskab for 1813, hvoraf et Udtog meddeles som Bilag.

For at forstaa disse Resultater vil det vistnok være heldigt at give en kort Fremstilling af Omskrivningsreglerne i Fr. 5. Jan. 1813.

1) I Stedet for Regningsenheden Rigsdaler Courant = $\frac{4}{5}$ Species traadte Rigsbankdaleren = $\frac{1}{2}$ Species, saa at Rigsdaleren reduceredes til 62,5 % af sin tidligere Værdi. Men dernæst skulde 6 Rigsdaler i Courantsedler indløses med 1 Rigsdaler i Rigsbanksedler. Saaledes reduceredes Courantsedlen til 10,4 % af sin tidligere nominelle Værdi, medens dog den virkelige Nedgang i Courantsedlernes Værdi havde været endnu større.

2) Kgl. Obligationer i Courant bleve — naar de ikke for-

langtes indfrieede — omskrevne til samme Beløb i Rigsbankdaler = Reduction til 62,5 % af paalydende Værdi. Derimod skulde den paa Species lydende Statsgjæld, f. Ex. de «transportable Statsfonds» af 1805 og 1810, omskrives til det dobbelte Beløb i Rigsbankdaler, altsaa til fuld Værdi.

3) Alle private Forskrivelser skulde, for saa vidt de vare ældre end 11. Sept. 1807, omskrives Daler for Daler, altsaa reduceres til 62,5 %. Naar de vare yngre end nævnte Datum, reduceredes de yderligere til en Quota af deres Paalydende i Forhold til Courantdalerens Coursværdi ved Udstedelsestiden, saa meget stærkere, som denne var senere, fra Decbr. 1807 efter et Forhold af 95, indtil Decbr. 1812 efter et Forhold af 20 for 100.

Det foreliggende saakaldte Regnskab for Regnskabsaaret 1. Juli 1812—30. Juni 1813*) er affattet i Henhold til disse Regler og falder i 2 Dele; den første, ført i Rigsdaler Courant, afsluttedes d. 31. Jan. 1813; den anden, ført i Rigsbankdaler, fra 1. Febr. til 30. Juni 1813. Den 31. Jan. opgjøres da Saldo i Rigsdaler Courant og overføres til Rigsbankdaler efter de ovenangivne Regler.

Det fremgaar heraf, at Formuesaldoen d. 31. Jan. 1813 var 1,011,722 Rdl. Cour., hvoraf 82,297 Rdl. Bank- og Kassebeholdning, 701,365 Rdl. i Statspapirer, 228,060 i private Forskrivelser.

Reductionen fandt Sted paa følgende Maade:

---

*) «Regnskabet» er Bogholderens Redegjørelse for, hvorledes den Formuebeholdning, hvormed der sluttes, fremgaar af en Begyndelsesformue og mellem-liggende maanedlige Extracter af Kassebogen. Formen er ejendommelig og ubehjælpelig, da man for at komme til det rette Resultat, som her maa gjemme Forbrug af selve Begyndelsesformuen indenfor Linien paa Indtægtsiden, til Regnskabets Slutsaldo R. C. 962,745— 5 $\frac{1}{2}$ 12 β maa føje ny Formueanbringelse i Regnskabsperioden R. C. 48,976— 1 $\frac{1}{2}$ » β . Disse Tal tilsammen give 1ste modstaaende Kolonnes Sum R. C. 1,011,722— » $\frac{1}{2}$ 12 β .

	Nominelt Beløb i Dal. Cour.	skulde efter Forholdet: 1 D. C. = $\frac{4}{5}$ Sp., 1 Rbdrl. = $\frac{1}{2}$ Sp. være lig	blev omskrevet til	altsaa Reduction
Det kgl. Finantskollegium (o: kgl. Obl.) ..	389,080 D. C.	622,528 Rbdl.	389,080 Rbdl.	233,448 Rbdl. = 37,5 %
Transportable Statsfonds (lydende p. Specie).	40,125 —	64,200 —	64,200 —	0 — = 0 —
Consignable Bankfonds (udbudte 1809) ...	272,160 —	435,456 —	250,000 —	185,456 — = 41,2 —
Laan til Brandkassen	6,900 —	11,040 —	6,900 —	4,140 — = 37,5 —
» » den vestindiske Handel	14,560 —	23,296 —	14,560 —	8,736 — = 37,5 —
» » den alm. Enkekasse	19,600 —	31,360 —	19,600 —	11,760 — = 37,5 —
Udlaan til Private:				
ældre end $\frac{10}{9}$ 1807	28,000 —	44,800 —	28,000 —	16,800 — = 37,5 —
yngre » $\frac{10}{3}$ 1811	66,000 —	105,600 —	23,100 —	82,500 — = 78,1 —
» » $\frac{10}{9}$ 1811	80,000 —	128,000 —	24,000 —	104,000 — = 81,2 —
» » $\frac{10}{12}$ 1812	13,000 —	20,800 —	2,600 —	18,200 — = 87,5 —
Bankbeholdninger	36,000 —	57,600 —	6,000 —	51,600 — = 89,6 —
Kassebeholdning	46,297 — 12 β	74,075 — 38 β	7,716 — 18 β	66,359 — = 89,6 —
	1,011,722 D. C. 12 β	1,618,755 Rbdl. 38 β	835,756 Rbdl. 18 β	782,999 Rbdl. = 48,3 %

Ved at sammenholde Opgjørelsens 1ste og 3die Colonne vil man se, at efter Regnskabet blev Compagniets Tab c. 175,000 Rdl. Man mente saaledes at have i Behold ikke blot hele Actiecapitalen, men desuden c. 200,000 Rdl., ganske vist i Rigsbankdaler i Stedet for i Daler Courant, en Forskjel, hvorpaa man ikke lagde videre Vægt. Paa den anden Side kan man endnu mindre anslaa det virkelige Tab til det Beløb af c. 783,000 Rdl., som den sidste Colonne udviser. Dette vilde kun have været rigtigt, saafremt den hele Capital havde været tilstede i 1795, da Courantsedlerne stode i Pari Cours. Men som foran bemærket skrev Forøgelsen sig for en stor Del fra, at Præmieindtægten i hele den følgende Periode indgik i Sedler, der lød paa det dobbelte indtil det sexdobbelte af deres virkelige Værdi. Man kan vel anslaa den egentlige Formue i 1813 til c. 930,000 D. C., idet Kasse- og Bankbeholdningen, c. 82,000 D. C., neppe var mere værd end de 13—14,000 Rigsbankdaler, hvortil den omskrevet. Heraf var c. 380,000 D. C. opsamlet af Overskuddene i 1801—12, og dette Beløb har efter de i hvert Aar gjældende Seddelcourser neppe været mere værd end 250,000 D. C. i Sølv. Den øvrige Formue vilde ejheller have udgjort de resterende 550,000 D. C., saafremt de i Aarenes Løb indkjøbte Effecter havde været opførte til deres sande Værdi i Indkjøbsøjeblikket. Thi det i 1796—1812 opsamlede aarlige Overskud vilde i Forbindelse med de i 1795 tilstedeværende 200,000 D. C. kun have udgjort c. 730,000 D. C., medens de ere opførte til næsten 930,000 D. C. Naar endvidere tages Hensyn til det Fradrag, som efter det nys anførte maa gjøres for det nominelle Overskud for 1801—12, tør man neppe anslaa Compagniets virkelige Formue i 1813 til mere end 600,000 D. C. til Pari Cours = Actiekapitalen. I saa Fald skulde den have været omskrevet til 960,000 Rigsbankdaler, men den blev om-

skrevet til c. 820,000 Rigsbankdaler. Compagniets reelle Tab vilde herefter blive c. 140,000 Rigsbankdaler. Da den virkelige Formue pr. 30. Juni 1813 opgjøres til c. 852,000 Rigsbankdaler, var altsaa den normerede Actiekapital af 600,000 D. C. i Sølv factisk ikke tilstede.

Man var imidlertid vel tilfreds med disse Resultater og havde under det almindelige Skibbrud ogsaa god Grund til at være det.

I Skr. af 26. Jan. 1813 fra Administratorerne Colbjørnsen og Porth til «Deres Excellencer, d'Hrr. Statsministre Greverne af Schimmelmann og Reventlow» hedder det: Da nu Pengevæsenet ved Hans Majestæts velgjørende Lov af 5. ds. er bleven bragt til Bestemthed efter virkelig Værdi, saa har Administrationen troet, at Compagniets Formue burde anslaaes til den befalede nye Mynt Sort, for at det kunde skjønnes, om samme udgjorde et til Risicoen tilstrækkeligt Fond, idet man gik ud fra, at en Rigsbankdaler evaluerede en Daler Courant.

Under Henvisning til den fordelagtige Virkning, det havde havt for Compagniets Fond, at man bestandig havde foretrukket kgl. Obligationer for Prioritetsobligationer, «da Tilstanden uagtet det glimrende udvortes Anseende ellers vilde være bleven hel maadelig», foresloges det, at de kgl. og offentlige Forskrivninger, uagtet de indtil videre kun gave 2 % Rente, burde evalueres til fuld Valuta Daler for Daler, og at de transportable Statsfonds à 4 % i Species ansattes til 2 Rigsbankdlr. for hver Specie.

«Dette Compagni, der engang blev oprejst af sin Aske, bestaar da i sin hele Kraft». Det indstilles, at Fondet ansættes til 900,000 Rigsbankdlr., 600,000 Rdl. til Betyggelse for Assurancerne og 300,000 Rdl. til et Hjælpefond i uventede ulykkelige Tilfælde, paa det at Actiernes Værdi aldrig skulde blive vaklende.

I Beretningen til Generalforsamlingen af 16. Dec. 1813 anføres Compagniets virkelige Ejendom i kgl. offentlige og private Forskrivninger lydende paa

Sølvværdi . . . . . 833,701 Rbdl.

og Navneværdi . . . . . 18,542 » 6 β

Overskudet udgjorde N. V. 42,685 Rbdl. 2 $\frac{1}{2}$ 11 β,*) hvoraf Udbytte 30 Rbdl. N. V. pr. Actie 36,000 Rbdl., medens Resten 6,685 Rbdl. 2 $\frac{1}{2}$ 11 β tillagdes Capitalen.

«Formedelst Coursens Ubestandighed har man fundet det rigtigst ikke at assurere undtagen i Navne Værdi.» Compagniets Risico var d. 30. Juni 1813 7,607,693 Rbdl. N. V.

Det var jo imidlertid langt fra, at Misèren med Hensyn til Pengevæsenet var til Ende — hvorom ovenstaaende Beslutning bærer Vidnesbyrd —, og den tabellariske Oversigt, Bil. 1, indeholder yderligere indirecte Beviser herfor. Medens Policetallet i den næste halve Snes Aar er stærkt aftagende, fra 3323 i 1813 til 2463 i 1822, udviser Risicoen for disse Aar en Fremgang fra c. 7,600,000 Rdl. til c. 8,000,000 Rdl., og Renteindtægten, som i 1813 var c. 12,000 Rdl., var 1822 c. 57,000 Rdl. Højdepunktet naaes i 1816, da Risicoen fordelt paa 2916 Forsikringer udgjorde c. 18 Millioner Rdl. med en Præmieindtægt paa c. 117,000 Rdl., og i 1817, da Risicoen fordelt paa 2787 Forsikringer udgjorde c. 17 Millioner Rdl. med en Præmieindtægt paa c. 130,000 Rdl., Udbyttet henholdsvis 70 og 80 Rdl. Medens Aaret 1814 udviste Brandskader af næsten 88,000 Rdl., vare Aarene 1822 og 23 uden Skader, men hermed forsvandt denne Brandforsikringens Guldalder for evige Tider, om end Aarene 1824 og 1832 kunde prange med saa ringe Beløb som 199 og 208 Rdl.

---

*) Som Regnskabet udviser, frembød Aaret ingen Brandskader.

Med Begyndelsen af Trediverne maa jo Pengeforholdene betragtes som væsentlig ordnede og Landets økonomiske Fremgang som sikret. Den nævnte tabellariske Oversigt indeholder klare Vidnesbyrd om, at Compagniet i fuldt Maal deltog i denne Gjenoprejsning i Frederik den Sjettes sidste Leveaar. 1831 udviser et Policetal af c. 4000 og en Risico af lidt over 10 Mill. Rbdl., Aaret 1839 allerede udviser en Risico af over 15 Mill. Rdl., fordelt paa 9733 Forsikringer med en Præmieindtægt af 66,248 Rdl., en Totalindtægt af 111,248 Rdl., Brandskader c. 39,500 Rdl. Overskudet var saaledes c. 60,000 Rdl. og Udbyttet blev fastsat til 68 Rdl. pr. Actie. Compagniets Formue var da steget til c. 1,168,500 Rdl.

Af de 3 høje Herrer, under hvis Ægide Compagniet overstod det kritiske Aar 1813, trak Colbjørnsen sig tilbage i 1814 og Reventlow i 1815, begge paa Grund af Alder og Svagelighed. I deres Sted traadte henholdsvis Kammerraad Porth og Justitsminister Kaas. Schimmelmänn vedblev at fungere som Directeur indtil sin Død i 1831, da han i over 43 Aar havde beklædt denne Post.

Uagtet Directionen synes at have vist megen Liberalitet ved Opgjørelsen af Brandskader, haves der fra denne Periode et Exempel paa, at den dog var paa sin Post imod Forsøg paa Optrækkeri. En Kjøbmand Hartvigson havde i Januar 1815 forsikret Manufacturvarer i Gothersgade Nr. 7 for 70,000 Rdl.; i Februar udbrød der Ild i Ejendommen, men Compagniets Redningskorps kom hurtigt tilstede, saa at der ikke kunde være bortkommet Noget af Betydning. Varerne bleve bragte op paa Børsen og, efter at være blevne tørrede, vurderede til c. 14,000 Rdl. før Branden og 12,576 Rdl. efter samme, en Forskjel fra Forsikringsbeløbet, som Directionen med Føje fandt altfor betydelig. Da Hartvigson forlangte «en uforholdsmæssig Brand-

erstatning», krævede Directionen Legitimation for samme, ligesom der fandt Undersøgelse Sted ved Politiretten. Sagen sluttedes endelig ved et Forlig, hvorefter der betaltes Hartvigson en Erstatning paa 8,000 Rdl. N. V. Hvis han havde levet i vore Dage, vilde han dog neppe være sluppet saa godt. En Uldhandler, som senere drev et lignende Spil med Directionen, endte med ved Højesteretsdom 3. Dec. 1877 at blive idømt 6×5 Dages Fængsel paa Vand og Brød foruden at miste al Erstatning.

Et svagt Punkt i Compagniets Praxis var de store Risikoer, som det løb paa enkelte Steder, navnlig de offentlige Pakhuse. Paa Generalforsamlingen i 1817 blev dette Forhold paatalt og Directionen opfordret til, som forudsat i Octroyens § 18, at søge Dækning ved Reassurance. Man forhørte sig da i Udlandet, som det synes i Hamborg, men Tiden var ikke moden til en saadan Reform. Paa Generalforsamlingen i 1818 aflagde Directionen en Beretning, hvori den henviste til de Baand, som en Gjenforsikring vilde paalægge Compagniet med Hensyn til coulant Regulering af Brandskader, og til den Fare, man vilde løbe for, at Reassurandøren vilde søge at unddrage sig fra at yde Erstatning. Det anførtes fremdeles, at man i Udlandet lagde Vægt paa de forsikrede Varers Brandfarlighed — saasom Tælle, Hamp, Brændevin, Olie, Beg, Tjære, Rom etc. — hvorved der dels blev lagt Hindringer for fri Tegning af Forsikring, dels kunde blive at svare en langt højere Præmie end den, Compagniet selv fik. I Henhold hertil «kunde Directionen ikke andet end rent ud fraaade Reassurance». Men den foreslog dog at fastsætte Maxima, som paa Generalforsamlingen bestemtes til for een Bygning: 500,000 Rdl. i Pakhuse paa Pladserne, 200—250,000 Rdl. i Pakhuse i Byen og 100—150,000 Rdl. i beboede Bygninger, alt for Varer, medens Risikoen for Bohave som hidtil skulde være uden Indskrænkning.

Directionens Standpunkt overfor Reassurance frembyder betydelig Interesse. Det er just ikke saa mærkeligt, at det er præget af de ledende Mænds bureaucratske Aand og bærer Vidnesbyrd om Tidens lidet udviklede Assurancetechnik og slette Samfærdselsmidler. Men det har tillige en mere principiel Betydning. En rationel Tarifiering for de forskjellige Klasser af normale Risicoer kræver Fastsættelsen af Minimalpræmier, som da forhøjes efter Tilstedeværelsen af Omstændigheder, der forøge Brandfaren. Men naar Octroyens § 8 fastslaar visse Præmier, «som vel maa være ringere, men ingenlunde højere» — en Norm, som ligefrem følger af Monopolet — har man foreskrevet Maxima, som udelukke Hensyn til den extraordinaire Risico. Det vil fremdeles vise sig umuligt ved slige Retsnormer at give blot nogenlunde udtømmende Regler for de forskjellige Complicationer, som det praktiske Liv afføder. Saaledes kjender Octroyen hverken til brandfarlige Næringsbrug (bortset fra Sukkeraffinaderier og Sæbesyderier) eller til brandfarlige Varer. De gode Risicoer kom derfor til at betale for de slette. Det anføres i Beretningen, at Compagniet for en Risico, for hvilken det selv fik en Præmie af 375 Rdl., kunde komme til at betale 1500 Rdl.

De ovennævnte Maxima af Forsikringsbeløb for en enkelt Risico vare utvivlsomt altfor høje efter Compagniets Status og have ved enkelte Lejligheder paaført det svære Tab, men Lykken har dog været bedre end Forstanden, og Directionens Standpunkt har factisk i stort Omfang fremmet Octroyens Formaal at hindre, at Præmierne udføres af Landet.

Saa længe Frederik den 6te levede, var Compagniets Octroy hellig og ukrænkelig, og det i samme hjemlede Monopol har neppe heller vakt videre Utilfredshed. Præmierne vare blevne nedsatte baade i 1820 og i 1830, og det har vel kun

været i enkelte mere fremskredne Handelskredse, at man har ment, at en Concurrence fra Udlandets Side vilde fremkalde yderligere Nedsættelser, eller næret Ængstelse for, at Compagniets Midler ikke frembød tilstrækkelig Garanti overfor større Ulykker.

Fra Christian den Ottendes Thronbestigelse til Nutiden.

Den Opposition, som havde afventet den gamle Konges Død for at rejse den nye Æras Krav, vendte sig ogsaa mod Compagniet og dets Monopol, medens dette paa sin Side var tilsinds at værne om sine Interesser.

En Generalforsamling blev indkaldt, og Forslag forberedtes om gennemgribende Reformer i Retning af Grundfondens Forøgelse, Præmiernes Nedsættelse og en Forandring i Bestyrelsens Organisation. Generalforsamlingen nedsatte i den Anledning en Comitee bestaaende af Generalkrigscommissair Frisch, Captain Herforth, Procurator Ring, Advocat Guldberg og Borgmester Mundt, medens Directionens Medlemmer, Kammerherre Lowzow og Conferentsraad Holten nedlagde deres Poster for ikke at staa Omorganisationen i Vejen. Den tredie Directeur, Cancellideputeret Lange, udvalgte de to fornævnte Comiteemedlemmer Frisch og Ring til interimistiske Meddirecteurer.

Imidlertid havde Grosserer-Societetets Comitee til Cancelliet indgivet et Andragende, hvori der protesteredes mod, at Octroyen confirmeredes, og in subsidium anholdtes om, at Confirmationen betingedes af Grundfondens Forhøjelse og Præmiernes Nedsættelse.

Under 10. Juli 1840 indgik Compagniets Direction med Ansøgning til Kongen om Octroyens Confirmation, idet den henstillede at lade Afgjørelsen bero, indtil det nedsatte Udvalg havde afgivet sin Betænkning, saa at en Forandring i Octroyen samtidig kunde foretages. Iøvrigt hævdede man under Henvisning til Octroyens § 15, da der ingen Grænse var sat for Varigheden af Compagniets Eneret, at der ikke kunde gjøres Indgreb i engang overdragne Rettigheder uden i al Fald mod en fyldestgjørende Erstatning. En Tilbagekaldelse af Monopolet kunde kun forsvares, saafremt Compagniet utilbørligt opskruede Præmierne, hvad ingenlunde kunde erkjendes at være Tilfældet. — I en senere Skrivelse til Cancelliet fremhævedes det, at flere slige Instituter i en By af ikke større Omfang end Kjøbenhavn neppe vilde kunne bestaa jevnside med fornøden Soliditet.

Paa en Generalforsamling den 5. Dec. 1840 vedtoges det at forøge Grundfonden 600,000 Rdl. med en i Tidens Løb opsparet «garanterende Tillægsfond» paa 400,000 Rdl. samt at nedsætte Præmierne, hvilken Nedsættelse antoges at ville beløbe sig til c. 13,500 Rdl. aarlig eller omtrent $\frac{1}{5}$ af Præmieindtægten. Bestyrelsen skulde bestaa af 9 Repræsentanter og 2 for 3 Aar ad Gangen af Generalforsamlingen valgte Directeurer, som ogsaa vare Medlemmer af Repræsentantforsamlingen.

Under 22. Juli 1841 modtog Compagniet til yderligere Betænkning 3 fra Grosserer-Societetets Comitee, Borgerrepræsentationen og Magistraten indkomne Erklæringer. Comiteen androg paa, at hvis Grundfonden skulde blive angrebet, intet Udbytte maatte uddeles, førend dette Deficit var dækket, medens Magistraten og Borgerrepræsentationen foreslog, at kun Halvdelen af Overskuddet skulde anvendes hertil. Endvidere formentes det, at Præmierne maatte kunne nedsættes yderligere. Medens endelig Comiteen fastholdt sit Ønske om Monopolets Ophævelse, fandt de communale Myndigheder dette utilraadeligt, idet dog

Borgerrepræsentationen tog Ordet for Tilladeligheden af gjen-
sidige Assuranceforeninger, hvorhos det henstilledes at paalægge
Compagniet at bære en Del af Udgifterne til Brandvæsenet. Et
Særstandpunkt indtoges af Borgmester Schäffer, som foreslog
Octroyens pure Confirmation.

I sit Svar erklærede Compagniet sig villigt til eventuelt at
anvende en Fjerdedel af Overskuddet til Grundfondens (og Til-
lægsfondens) Supplering samt indgik paa nogle yderligere Præmie-
nedsættelser.

Den 15. Dec. 1841 faldt Afgjørelsen; Kongen resolverede
at ville meddele Compagniet en ny Octroi, idet der gaves dette
et Aars Frist til at indkomme med endelige Forslag, navnlig med
Hensyn til Præmierne.

I Henhold hertil vedtog en Generalforsamling den 19. Dec.
1842 det Actstykke, der i alt Væsentligt under 24. Maj 1843
emanerede som kgl. Octroi for Compagniet.

Skjøndt saaledes Octroiens Tilblivelse havde kostet Møje
nok, frembyder dens Indhold ikke videre Interesse ud over, hvad
foran er omtalt. Man træffer mellem hverandre Forskrifter om
Compagniets indre Forhold og om dets Forretninger med Tredie-
mand, og der findes ikke videre Spor til, at et Par Menneske-
aldres Virksomhed har fremkaldt en dybere Indsigt i Brandfor-
sikringens Charakter eller nogen Forbindelse med Udlandets
mere fremskredne Teknik. Den megen Tale om Præmied-
sættelsen fandt sit Resultat i § 7, som indeholder en saare pri-
mitiv Tarif; den laveste Præmie er $\frac{1}{4}$ % p. a. i aldeles grund-
muret Bygning, saavel for Bohave som for Varer; efter Nutidens
Begreber er man ikke gaaet Compagniets Interesser for nær.
Med Hensyn til Tillægsfondens Supplering forblev det ved Com-
pagniets Tilbud hertil at anvende $\frac{1}{4}$ af Overskuddet.

Det tilføjes, at der ved Kgl. Resolution af 28. Nov. 1843,
kundgjort ved Placat af 5. Dec. s. A., gaves et Tillæg til Oc-

troiens § 11 om Anmeldelse af Flytning, og at det ved Kgl. Resolution af 15. Jan. 1845 bifaldtes, at Actierne deltes i Fjerdedele, hvorved disses Antal blev 4800.

Ved Thronskiftet i 1848 fandt Octroiens Confirmation Sted med største Lethed. Under 18. Juli indsendte Directionen Ansøgning herom, og under 16. Novbr. nedlagde Justitsministeriet Forestilling, i begge Tilfælde uden videre Motivering. Det viste sig imidlertid under Frederik den Syvendes Regjering, at Monopolet hverken lod sig forene med de nye politiske Forhold eller kunde opretholdes overfor det stigende Samkvem med Udlandet. Det var factisk traadt ud af Kraft ved Thronskiftet i 1863, og Compagniet gjorde end ikke et Forsøg paa at opnaa Octroiens Confirmation af Kong Christian den Niende.

Saalænge Generalprocureur Algreen-Ussing var Compagniets Directeur, vedblev Compagniet at leve paa dette noget problematiske Grundlag. Men ved hans Død i 1872 skred man til en Reorganisation i Overensstemmelse med den nye Situation. Paa en Generalforsamling af 20. Septbr., afsluttet 4. Octbr. 1873, gaves Vedtægter for «Det kjøbenhavnske Brandassurance-Compagni paa Varer og Effecter». I § 1 forbeholdtes det at foretage en Udvidelse af Omraadet for Virksomheden,*) og ved Generalforsamlings-Beslutning af 23. Septbr. 1882 fastsattes dette til at omfatte samtlige til den danske Stat hørende Landsdele med Undtagelse af de dansk-vestindiske Øer.

Compagniets faste Fond — Grundfonden og Tillægsfonden — bestemtes til 2 Millioner Kroner = Actiecapitalen, og Actiernes Størrelse fastsattes til 400 Kr., hvorefter der vilde blive 5000 Actier. Da der kun eksisterede 4800 Actier, forbleve de 200 nye Stykker

---

*) Ved forskjellige Generalforsamlings-Beslutninger fra 1864—69 var den oprindelige Grænse — Voldene — overskredet og Omraadet udvidet til Hovedstaden i videste Forstand med Bemyndigelse til ogsaa at gaa ud over denne Grænse.

Compagniets Ejendom. Disse realiseredes ifølge Generalforsamlings-Beslutning af 10. Dec. 1886 til en Pris af 530 Kr.

Paa ovennævnte Generalforsamling ordnedes Forholdet overfor de Forsikrede ved Vedtagelsen af Forsikringsvilkaar i Overensstemmelse med de Coutumer, som fandt deres Udtryk i inden- og udenlandske Policer.

I Forbindelse hermed reformeredes det hele Forretningsmateriel, idet der bl. A. udarbejdedes en tidssvarende udførlig Præmietarif med Nedsættelse af Præmierne for de gode Risicoer og Forhøjelse for de slette; det var i de Tider navnlig Snedkerværkstederne, som voldte Compagniet Tab.

Angaaende Compagniets Virksomhed i de sidste halvhundrede Aar af dets Tilværelse er intet særdeles at bemærke. Det er saavel i Monopolets Dage som efter dets Ophør bleven ledet væsentligt paa bureaukratisk Maade; dets Directeurer have haft deres egentlige Gjerning paa andre Omraader, dets Virkefelt har i Hovedsagen været begrændset til Kjøbenhavn, og man har med de tarvelige Lønninger ikke kunnet vente at faa Administratorer eller Bogholdere, der kunde tilføre Compagniet den mercantile Kraft, som skaber de store Forretninger. Compagniet har ment at opfylde sin Opgave ved redeligt at betjene det Publicum, som søgte til det. Aanden fra «det gamle Kongens Kjøbenhavn» har altid hvilet over det, og det naaede ikke til at blive nogen Storstadsinstitution.*)

Medens Fyrrerne frembyde en jevnt stigende Præmieindtægt fra c. 60,000 Rdl. til henimod 100,000 Rdl. aarlig, naer Compagniet sin største Indtægt i Halvtredserne, da Præmierne variere omkring 100,000 Rdl. med Maximum 107,600 Rdl. i 1853. I

---

*) Den gammeldags Tarvelighed vedblev indtil det Sidste; da en Repræsentant, som havde til Specialitet at anke over Tidens Luxus, skulde paapege Besparelser, kunde han efter nøje Undersøgelse kun angive Afskaffelsen af det ene af de to Exemplarer af «Vejviseren», som benyttedes ved Kundernes Expedition.

Tredserne gaa Præmierne stærkt tilbage, saa at de snart komme til at svinge om 50,000 Rdl., med Minimum c. 47,000 Rdl. i 1868. Denne Nedgang staar vistnok i Forbindelse med den stærke Concurrence, mod hvilken Monopolet ingen virkelig Beskyttelse ydede, og som man efter dets Ophør ikke formaaede at møde paa effectiv Maade. Compagniets Contor har altid været paa Børsen, men det har aldrig været ledet af nogen Børsmand.

I Compagniets sidste 20 Aar indtræder en Fremgang i Præmierne, indtil c. 116,000 Kr. i de sidste Aar.

Brandskaderne frembyde i den første Del af denne Periode store Svingninger: i 1842 udgjorde de 1133 Rdl. og i 1844 løb de op til 151,868 Rdl. For Aarene 1849—51 ere de tilsammen c. 197,000 Rdl. Ligeledes fremviste Slutningen af Halvtredserne svære Brandaar, idet Aarene 1857—59 gave Skader paa ialt 421,653 Rdl., hvorfor Aaret 1858 med Skader paa henimod 200,000 Rdl. sluttede med et Underskud paa 66,000 Rdl. Dette ulykkelige Resultat fremkom ved Branden i Helsingørgadens Sukkerraffinaderi, hvorpaa Compagniet uden Reassurance havde forsikret 150,000 Rdl., hvilket Beløb saa godt som helt gik tabt ved Branden. Compagniet, som mente, at Brandlidte og hans Folk havde gjort sig skyldige i væsentlige Overtrædelser af Brandpolitilovgivningen, lod Sagen gaa til Rettergang, men ved Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Dom 1. Oct. 1860 (Juridisk Ugeskrift for 1861, pag. 23—48) blev Compagniet dømt til at betale Erstatningen, dog uden Renter, idet Compagniet fandtes at have havt Føje til at kræve Domstolenes Afgjørelse af Erstatningspligten. Compagniet betalte efter Dommen, men besluttede for Fremtiden ikke at tegne Forsikring paa Sukkerraffinaderier; saaledes indtraadte den curiøse Situation, at man endte med at udelukke den Industri, som Compagniet væsentlig skyldte sin Tilblivelse.

Actieudbyttet var som Følge af Svingningerne i Brandskaderne meget variabelt, med Maximum 100 Rdl. i 1854 og Minimum 40 Rdl. i 1857—59 (beregnet pr. Helactie).

I de sidste 30 Aar havde Skaderne en mere constant Character, svingende omkring 30,000 Kr. om Aaret med Minimum i 1862 4,473 Rdl. og Maximum i 1885 67,222 Kr. Fra 1873 har Compagniet gjenforsikret større Risicoer, men ligesom dette kun er sket i ringere Omfang, saaledes har man — bortset fra en enkelt Erstatning paa 7 à 8,000 Kr. — i det Hele kun modtaget Godtgjørelser af uvæsentlig Betydning.

Som ovenfor bemærket begyndte Compagniet fra 1882 at drive Forretning i Provinserne, og Agenturer oprettedes rundt omkring i Kjøbstæderne, men heller ikke paa dette Omraade kom man væsentlig udenfor det gamle Spor.

Da Compagniets ene Directeur, Geheimelegationsraad Skrike, i Januar 1891 afgik ved Døden, stod det klart for Bestyrelsen, at Compagniet befandt sig paa et afgjørende Vendepunkt. Den hidtidige Styrelsesform fyldestgjorde ikke mere Tidens Krav; saafremt man med Kraft skulde optage Kampen mod Concurrancen, maatte Ledelsen overdrages til en enkelt Person, som var særligt uddannet til denne Gjerning og helt gik op i samme. En saadan Mand maatte da lønnes paa en Maade, som laa ganske udenfor Compagniets Traditioner. Nogen særdeles Lyst til at kaste sig ind paa slige helt nye Baner fandtes ikke hos Bestyrelsen. Det laa derfor nær at optage en anden Tanke, som fra ældre Tid havde været fremme, men uden hidtil at have ført til noget Resultat. Dette var en Sammenslutning med det kgl. octr. almindelige Brandassurance-Compagni, som i 1798 var stiftet for Provinserne og siden 1863 havde drevet Forretning ogsaa for Kjøbenhavns Vedkommende. Det syntes ganske naturligt, at disse saa ensartede Selskaber med forenede Kræfter mødte den fælles Concurrence i Stedet for at oprive hinanden i

en Kamp, hvori de først og fremmest bleve Modstandere.*) Da en Henvendelse underhaanden fandt et velvilligt Øre fra den anden Side, nedsattes et Udvalg, bestaaende foruden den overlevende Directeur, Højesteretsadvocat Halkier, af d'Hrr. Højesteretsassessor Müller, Etatsraad, Landvæsenscommissair Berg og Grosserer I. M. Bing, for at træde i Forhandling med et lige Udvalg af det almindelige Compagnis Bestyrelse.

Man blev hurtigt enig i Principet, navnlig da saaledes, at det blev det københavnske Compagni, som kom til at opgive sin selvstændige Tilværelse. Men paa et særligt Omraade frembød Sammenslutningen stor praktisk Vanskelighed. Det var Maaden, hvorpaa de enkelte Actier — navnlig det københavnske Compagnis — skulde indgaa i det nye Compagniskab og blive lodtagne saavel i dets Formue som i det aarlige Udbytte. Det almindelige Compagnis Actier lød fra gammel Tid paa 100 Rdl., og det københavnske Compagnis nye Actier vare udstedte for 400 Kr., men det fulgte af sig selv, at man fra førstnævnte Compagnis Side ikke kunde gaa ind paa at erkjende det københavnske Compagnis Actier som dobbelte Actier i det nye Compagni, idet et saadant Forhold var i Strid med Actiernes sande Værdi. Men en Liquidation af det københavnske Compagni, som maatte skille dettes Actionairer ved deres kjære, ofte nedarvede Actier — af hvilke mærkelig nok store Partier henlaa i Overformynderiet —, vilde volde megen Forstyrrelse og vække udbredt Misnøje, som let kunde sætte Sagen selv paa Spil. Det var derfor en lykkelig og original Tanke at komme ud over Vanskeligheden derved, at hvert Selskabs Actier skulde vedblive at bestaa uforandret (saaledes, at det almindelige Compagnis Actier for Fremtiden be-

---

*) Det er i saa Henseende betegnende, at de 2 Compagnier, som vare Naboeer paa Børsen, ved Auctionen i 1887 over Gedalias Ejendomme paa Højbroplads som eneste Bydende dreve disse op for hinanden. Det almindelige Compagni fik Hammerslag.

nævnedes Serie A, og at det københavnske Compagnis Actier benævnedes som sammes Serie B), og at Formue og Udbytte engang for alle fastsattes efter Forholdet af Actiernes virkelige Værdi, denne beregnet dels efter begge Compagniers Formue, dels efter de sidste 10 Aars Dividender. Man enedes hurtigt om at godkjende dette Grundlag, og man kom uden altfor store Vanskeligheder til at fastsætte Forholdet derhen, at det almindelige Compagni blev Lodtager i Formue og Udbytte for 56 %, det københavnske for 44 %. For nøjagtigt at udjevne Opgjørelsen gav man det københavnske Compagni en Bonus af 5 Kr. pr. Actie, hvorved man tillige naaede at faa fat paa de fleste af disse Actier, for at forsyne dem med Stempling om deres nye Qvalitet. Denne Ordning har vist sig at arbejde fuldkommen let og sikkert, og den har ikke voldt anden Ulempe end den Besvær, det nu og da har været at give en Forklaring af den for uforstaaende Actionairer. Man ser derfor paa Københavns Coursliste de 2 Serier optræde hver med sit Udbytte, iøvrigt kun sjældent med Notering, da begge Selskabers Actier fra gammel Tid have ligget meget fast.

Der afsluttedes en «Convention», hvorefter det almindelige Compagni overtog samtlige det københavnske Compagnis Activer og Passiver, det almindelige Compagnis Actionairer bleve lodtagne for 56 %, det københavnske Compagnis Actionairer for 44 %, og endelig de 2 Selskabers Bestyrelser i Forening skulde udgjøre Compagniets fremtidige Bestyrelse.

En overordentlig Generalforsamling indkaldtes til d. 30. Juni 1891, for hvilken Advocat Halkier under Henvisning til Betragtninger som ovenstaaende i Bestyrelsens Navn indstillede Sagen til Actionairernes Vedtagelse. Dette Samtykke gaves enstemmigt.

Da lige Samtykke blev givet af det almindelige Compagnis Generalforsamling, var hermed det gamle Compagnis Liv afsluttet. Den 25. Juli 1891 afgav dets mangeaarige Bogholder, Justitsraad Bruun, samtlige Effecter og rede Beholdninger til det almindelige

Compagnis Directeurer, hvorefter et afsluttende Møde mellem Bestyrelsen og Personalet fandt Sted. Advocat Halkier udtalte her, at uagtet Sammenslutningen maatte ansees for at være til Compagniets Gavn og Fremgang, maatte det vække Smerte at se det forsvinde som selvstændig Institution, at dets gamle hæderlige Navn skulde udslettes og ikke nævnes mere paa Børsen. Han rettede en Tak saavel til Repræsentanterne som til Personalet, navnlig Justitsraad Bruun, som havde ønsket at trække sig tilbage, og sluttede med et Ønske om Held og Fremgang for Compagniet under de nye Forhold.

Protocollen, der saaledes var i Brug for sidste Gang, afsluttedes med følgende Underskrifter:

Müller. G. Ulrich. I. M. Bing. Otto B. Wroblewski.
Victor Høffding. H. C. Aggersborg. Halkier.

DET KONGELIGE OCTROIEREDE

ALMINDELIGE

BRANDASSURANCE-COMPAGNI

FOR VARER OG EFFECTER

Compagniets Stiftelse.

Den 28. Marts 1798 approberede Kong Christian d. 7. «Vort General Land Øconomie og Commerz Collegii allerunderdanigste Forestilling om et almindeligt Brandassurance Compagnie for Varer og Effecter overalt i Vore Kongeriger Danmark og Norge samt Førstendømmerne, Staden Kiøbenhavn undtaget, saavelsom det derved fremlagte Udkast til en Octroy for dette Compagnie», og under 4. April derefter offentliggjordes Octroien. Den indledes med, at Kongen gjør alle vitterligt:

«At Vi have taget i Betragtning, at der i Vore Riger og Lande savnes en almindelig Indretning, hvorved alle Vore kiære og troe Undersaatter i begge Vore Kongeriger og Førstendømmene kunne erholde Sikkerhed mod Tab, ved Ildsvaade, af deres rørlige Eiendomme. Vel er der i Førstendømmene indrettet nogle saakaldte Møbel-Gilder; men formedelst deres allene til locale Omstændigheder sigtende Indretning ere de deels alt for indskrænkede til dette Øiemed og deels ikke byggede paa rigtige Grundsætninger. Da det er vigtigt for Landmænd, Kiøbmænd, Fabrikanter og Manufacturister, at de, uden at søge udenlandsk Forsikring, kunde i Vor egen Stat finde en Sikkerhed for deres rørlige Eiendomme, som, ved mere offentlig Tiltroe, end den,

som udenlandske Assurancer almindeligen have, kunde bane dem en Vei til at erholde en, med den forøgede Production og Flid forholdsmæssig, Credit paa slige Eiendomme til Udvidelse af deres Virkekraft: Saa have Vi, saavel af fornævnte Aarsag, som og med Hensyn til, at Præmierne for deslige Forsikringer kunde forblive i Vore Riger og Lande, fundet for godt at oprette og octroiere et almindeligt Brand-Assurance-Compagnie . . . .»

Efter disse Grunde var Octroiien en højt landsfaderlig Akt. Med aabent Øje for Undersaatternes Trang til Løsøreforsikring, som kun rent lokalt og paa urigtig Maade blev afhjulpen af Gilderne, og med den rette Forstaaelse af, at Krediten bør styrkes og Pengene bevares for Landet, greb Kongen ind og stiftede Compagniet. Dette skulde altsaa med en Art social Naturnødvendighed være fremgaaet som Produkt af de anførte Faktorer. Det er nu vel nok givet, at Forsikring i det Hele var fremme til Drøftelse, og den store Ildebrand i 1795 i København havde godtgjort Nytten af Løsøreforsikring. Betydningen af Forsikring for Kredit i almindelig Handel og Vandel har alle Dage været ubestridelig, og man var i 1798 endnu ikke kommen ud over, at Penge vare den egentlige Rigdom, som maatte bevares for Landet. Men det er dog mere end tvivlsomt, om disse Momenter alene i en nær Fremtid vilde have bevirket Compagniets Oprettelse. Det iøvrigt Foreliggende peger nemlig bestemt hen paa, at det var Gilderne, som maa skydes frem i første Række som den egentlige, om end ydre Anledning til, at Compagniet blev til. Sammenhængen hermed var følgende:

Der fandtes i Hertugdømmerne som i Rigets andre Dele en af Staten organiseret og af Statsembedsmænd styret og forvaltet Forsikring for fast Ejendom, «Den almindelige Brand-Casse for Bygninger», og «Skadeligheden af disse Assecuranzer (Gilderne) for denne Casse har længe været indseet«, hedder det i den allerunderdanigste Forestilling. Allerede i 1776 udtales det i

Præmisserne til en Forordning, som inddrog Ejendomme i de i 1773 ved Mageskiftet med Rusland erhvervede hertugelige Dele af Holsten under denne Bygningsforsikring, «dasz Wir die fehlerhafte Verfassung der Special-Brand-Gilden . . . in allergnädigster Erwägung gezogen haben». Forordningen forbød al Forsikring af fast Ejendom i Gilder, men disse generede vedvarende Brandkassen paa anden Maade, og dens Embedsmænd vilde dem til Livs. En af disse, Prof. phil. og Branddirektør Fr. Valentiner i Kiel, gav Anledningen til Commerce Collegiets Forestilling til Kongen ved paany at henlede Collegiets Opmærksomhed paa Gildernes Skadelighed. Desværre kan denne og de øvrige Forakter til Forestillingen ikke fremskaffes, men Valentiner havde i 1791 i en Pjece «Ueber die Möbel-Gilden in den Herzogthümern Schleswig und Holstein» givet en Beskrivelse af deres Indretning, og der findes enkelte andre spredte Oplysninger om dem.

Gilderne vare efter nævnte Pjece en Art gjensidige Kasser, hvis Interessenter forpligtede sig til efter en Ildsvaade hos en Medkontrahent at yde denne en forud bestemt Understøttelse enten i Penge eller Naturalier og Arbejdspræstationer. De to sidste Ydelser gjaldt navnlig for brændte Bygninger, og Forf. har intet imod Gilder af den Art, som han endog anser for et ret heldigt Supplement til Brandkassen for Bygninger. Det var den officielle Opfattelse af Sagen. Den nævnte Frd. af 1776 knytter saaledes til det ubetingede Forbud mod Penge-Gilder for Bygninger en Tilladelse til at danne Foreninger om den Art af Venskabstjenester. Saa meget mere er Valentiner imod Møbelgilder med fast Pengebidrag. Dette skulde erlægges uden Hensyn til Værdien af Brandlidtes Ejendele i Brandens Øjeblik og uden Hensyn til Værdien af det Reddede. Gilderne kunde paa den ene Side slet ikke tilfredsstille Trangen til Forsikring hos Folk, hvis rørlige Ejendele blot havde nogen Værdi. Bidragene vare nemlig ordentligvis saa smaa og Medlemsantallet saa ringe, at

en Brandlidt, selv om han var Medlem af 10 Gilder, ikke kunde skrabe 1000 Rdl. sammen. Medlemsantallet vexlede idelig — «fast alle halbe Jahre ab, so dasz nur selten die wirkliche Stärke der Interessentschaft Jemand anders als dem Vorsteher bekannt ist» — og dermed Erstatningen. Saadanne Folk vare derfor enten uden Forsikring, eller de forsikrede, uagtet dette var forbudt,*) i Hamborg, hvor foruden et indenlandsk Selskab ogsaa Phoenix i London overtog Forsikringer, og derved gik betydelige Summer ud af Landet. Paa den anden Side bød Møbelgilderne paa Grund af, at Erstatning ydedes uden Hensyn til Størrelsen af det virkelig lidte Tab, de Uformuende Lejlighed til at lukrere ved Brande, og Forf. ser derfor særligt skævt til de Gilder, som optog Indsiddere og Tjenestekarle. »Von dieser Klasse von Menschen entstehen theils durch Verwahrlosung theils aus schändlicher Gewinnsucht die meisten Brandschäden.« Han anker ogsaa over, at Gilderne stundom unddrog sig Øvrighedens Kontrol, og det kunde hænde, at et Gilde «auf einmal aufflog, indem die Gildevorsteher sich erzürnten, sich aber doch dahin mit einander vereinigten hatten, den Kassenbehalt der Gilde gemeinschaftlich zu verzehren». I mange Gilder maatte hvert Medlem udrede «ein Zechgeld», som sviredes op ved de aarlige Sammenkomster, og det ses desuden, at nogle Gilder havde andre Formaal end Forsikring. Til nogle af dem var der f. Ex. knyttet Skyttelag, og andre medførte Forpligtelse til Ligfølge.

Branddirektør Valentiner har neppe dypet sin Pen i for lyst Blæk, men det lader sig ikke bestride, at Gilderne vare en meget ufuldkommen og irrationel Form for Forsikring, og at Ankerne over dem vare berettigede. For ham som Brandkassens

---

*) Frd. 1776 forbød Tegning af Løsøre i Udlandet, i al Fald for de tidligere hertugelige Dele af Holsten. I 1796 ansøgte Amtmanden i Neumünster om at maatte tegne i Londoner Phoenix i Hamborg, da Gilderne i Brandskadetilfælde ikke kunde dække ham. Det blev tilladt.

Embedsmand har dog sikkert den staaet i første Række, at Gilderne ved at byde visse Lag af Befolkningen Lejlighed til Vinding ved Brande foranledigede Ildspaaættelser, som paaførte Brandkassen betydelige Tab. I en Afhandling i Schlesw.-Holst. Provinzial Berichte 1795 om Fordelingen af Skaderne paa Landet i Hertugdømmerne kommer Valentiner tilbage hertil og berører, hvor vanskeligt det er for Brandkassens Embedsmænd at opfylde deres Pligt og søge Aarsagerne til Ildsvaader oplyste uden at komme i Ulejlighed og udsætte sig for Injuriesøgemaal.

Det ses af Collegiets Forestilling, at man ofte havde haft Gildernes Ophævelse under Overvejelse, men at man ikke har turdet for Befolkningen. Det hedder i Forestillingen: «Ønsket, at see dem enten aldeles ophævede, eller tjenlige og nødvendige Forandringer derved anbragte, har hidindtil maattet blive uopfyldt, fordi der ikke fandtes nogen anden Indretning i Landet, hvor rørlige Ting udenfor Kiøbenhavn kunde forsikres, og de bemeldte Meubel-Gilder stedse bleve omtalte som vigtige og uundværlige for Undersaatterne, der og ved alle Lejligheder viste ikke alleene Tilbøyelighed for samme, men endog ansaae enhver Forandring i disse Gilder som et Indgreb i deres formentlige Rettigheder». Det kan hertil bemærkes, at selv om Manglen af en anden Indretning kunde begrunde en vis Sky for at ophæve Gilderne, er det ikke let at se, hvorfor den har kunnet hindre tjenlige, ja nødvendige Forandringer ved dem. Sagen er klart nok den, at Opinionen i Hertugdømmerne i al Fald paa dette Omraade har været en Magt, som selv den enevældige Regjering gik af Vejen for. Collegiet turde derfor heller ikke, uagtet Forslaget om Compagniets Oprettelse afhjælper den ommeldte Mangel, foreslaa Kongen at skride til Gildernes Ophævelse, men nøjes med at udtale den Formening, «at dette inden kort Tiid, naar den nye Assecuranz-Indretning først er bleven Undersaatterne ret bekiendt, vil være uden Betænkning», og forbeholder sig Forslag

derom. Det ligger udenfor Opgaven her at følge Gildernes Skjæbne, men det har dog sin Interesse at oplyse, at Forslaget aldrig kom. Gilderne existere den Dag idag, om end, som det synes, modificerede i Retning af almindelig gjensidig Forsikring, men endnu har den slesvig-holstenske Landesbrandkasse, Arvetager efter den omtalte Bygningsforsikring, efter hvad dens Direction velvillig har meddelt Compagniet, al Anledning til at klage over «den Mangel einer sachverständigen Verwaltung der Gilden und die dadurch entstehenden Fälle von Brandstiftungen aus Gewinnsucht», og endnu holdes der i Hertugdømmerne paa Gilderne, «wozu die jährlichen Festiviteten mit Freibier p. p. an manchen Stellen auch das ihrige beitragen».

Indberetningen fra Valentiner om Gildernes Skadelighed foranledigede Collegiet til at overdrage ham at udarbejde en Plan til en almindelig Meubel-Brandforsikrings Anstalt, men hvor nær man endnu var ved Ønsket om at ramme Gilderne og hvor langt fra Tanken om et virkeligt almindeligt Brandforsikringssselskab for Riget, fremgaar tydelig nok deraf, at Planen kun skulde gjælde for Hertugdømmerne. Det var først ved Collegiets Overvejelse af denne Plan, at «den Betragtning mødte, at det . . . . inden føye Tiid ville være fornødent . . . . at være betænkt paa en ligeleedes udvidet Indretning, ved hvilken Indbyggerne i Deres Mayt: Kongeriger Danmark og Norge ligeleedes kunde have Lejlighed til, i Landet at forsikre deres bevægelige Eiendomme . . . . har ledet Collegium til Udarbeidelsen af et Udkast til en Octroi for et Meubel-Assecuranz Selskab for Dannemark, Norge og Hertugdømmene, lige passende for disse Kongeriger og bemeldte Hertugdømme».

Det almindelige Compagnis Stiftelse var saaledes ikke det oprindelige Formaal og naaedes kun ad den beskrevne Omvej. Men da Beslutningen engang var taget, kommer der Fart i Sagen, og intet mindre end en ikke helt ubetydelig Del af Re-

gjeringsmaskineriet sættes i Bevægelse for at føre Compagniet ud i Livet. Den 11. April 1798 udgik Kongeligt Commissorium til Os Elskelige: Vores Etatsraad og Deputeret Lawætz, Vores Justitsraad og Bank-Commissair Wilkens, Vores Bank-Commissair Damkier og Vore Brandvæsens Directeurer Holm og Bertelsen, alle Embedsmænd i mere fremragende Stillinger,*) at de uden Ophold skulde træde sammen og foranstalte det fornødne til Compagniets Dannelselse. Allerede Dagen efter traadte Kommissionen sammen og besluttede, at Octroien i et passende Antal Exemplarer skulde udsendes til alle Stiftamtmand og Amtmand i Riget med Anmodning om at bekjendtgjøre dens Indhold paa bedst eragtende Maade og bringe det til almindelig Kundskab, og at den skulde offentliggøres i de daværende Aviser. Det var bestemt i Octroien, at Subskription af Aktier i Compagniet skulde modtages i Kjøbenhavn, Christiania, Christianssand, Trondhjem, Bergen, Altona og Flensborg, og de Medlemmer af Kommissionen, som vare Medlemmer af Commerce Collegiet, kunde alt i første Møde mundtlig meddele, hvem der udenfor Kjøbenhavn var udset dertil, nemlig i Altona Speciesbanken dér og i de øvrige Byer forskellige kongelige Kassebetjente. I Kjøben-

*) Kristian Otto Lawætz, Deputeret i Commercecollegiet.

Berend Christoph Wilkens, protocolførende og expedierende Bankcommissair ved Courantbankens Overdirection og Kgl. Commissair til Bankens Realisation (Medlem af Liquidations-Commissionen).

Jacob Damkier, Medlem af samme Commission og desuden Advocat (fast Sagfører) ved Talloetteriet; senere Medlem af Direktionen for Depositokassen.

Ole Pedersen Holm, Chef for det danske Brandforsikringscontoir, som ledede den omtalte Bygningsforsikring i Kongerigerne og i denne Egenskab Medlem af Commerce Collegiet, forsaavidt angik Brandvæsenssager; senere Deputeret med samme Begrændsning i det danske Cancelli.

Lorenz Bertelsen, Chef for Hertugdømmernes Brandforsikringscontoir og som Førige Medlem af Commerce Collegiet og Deputeret i det tyske Cancelli.

Samtlige Commissionens Medlemmer bleve Medlemmer af Compagniets første Repræsentantskab. De tre første valgtes af Aktionærerne og de to sidste tilfornednes af Kongen.

havn modtog Kommissionen in pleno Subskription. De tegnede Aktiers Beløb skulde efter Octroiens indbetales i to Rater, 11. Juni og 11. December, og nævnte Bank og Embedsmænd fik Ordre til at modtage den første Rate. For Kjøbenhavns Vedkommende udgik samme Ordre til Zahlkassen (Finanshovedkassen), men dennes Chef, Etatsraad Falbe, ses at have arrangeret sig med en af Courant Bankens Embedsmænd saaledes, at denne i Bankens Lokale modtog den første Indbetaling mod Udlevering af Falbes Kvitteringer. Fra mange Sider fremkom Ønsket om at indbetale Aktiernes fulde Beløb strax, og Commissionens Protokol udviser, at den har tilskrevet det kgl. Finants Collegium, om dette ikke kunde tilstedes, «imod at Compagniet betalte Ejerne af slige fuldt furnerede Aktier kun Rente af det halve Beløb fra dette Aars 11. Juni til 11. Decembris». Staten maa imidlertid paa dette Tidspunkt endnu ikke have været i Pengeød, da nævnte Collegium kort og godt svarede, at man havde at følge Octroiens Regel.

Ligesom Kommissionen arbejdede med Hurtighed og Energi, viste den ogsaa den priseligste Sparsommelighed ved Udførelsen af sit Hverv. En Tilførsel til Protokollen for første Møde lyder: «Da Compagniet i Følge Octroyens 31. § er tilstaaet Portofrihed, og Commissionen formedelst dens korte Varighed ikke gerne vilde bekoste et eget Segl; saa tilkiendegave de fra Commerce Collegio tilstædeværende, at de efter foregaaende Overenskomst med Collegii øvrige Medlemmer kunde erklære, at de fra Commissionen afgaaede Breve indtil videre kunde bortsendes under Collegii Segl». Etableringen af Compagniet var da ogsaa efter Nutids Maalestok ufattelig billig. Det overdroges et af Commissionens Medlemmer at være dens Regnskabsfører, og hans Regning over samtlige Udgifter, som senere præsenteredes Compagniet, var — 296 Rdl. 3 $\frac{1}{2}$ 12 β . Det ses af Compagniets Bøger, at dette Beløb førtes paa det første Regnskabsaars Om-

kostnings-Conto med samvittighedsfuld Undtagelse af en Portefeuille til 8 Rdl., som paa Grund af sin blivende Nytte for Compagniet debiteredes Inventarie-Conto. Begge Conti salderedes imidlertid ved Aarets Slutning.

Efter en d. 13. September afholdt Generalforsamling samledes Kommissionen med den i denne valgte første Bestyrelse d. 15. derefter og afleverede til denne alt Compagniet vedkommende, og den 1. October paabegyndtes Virksomheden som bestemt i Octroien.

Octroien.

Almind. Compagnis Octroi indeholdt foruden de Bestemmelser, som ogsaa nu til Dags findes i et Forsikringsselskabs Statuter om Firma, Formaal, Kapital, Bestyrelse m. v., adskilligt andet, saaledes den første Tarif, en Del almindelige Forsikringsbetingelser og lige ned til Bestemmelser om Funktionærernes Antal og Virksomhedsomraade, Agenternes Pligter, og at Notering af Transport paa Aktier skulde koste 24 β . Monopol fik Compagniet ikke. Kongen gav det visse Begunstigelser, nemlig Portofrihed i 5 Aar (forlænget med 3) og Stempelfrihed, med Tilføjelse: «Endelig tage Vi dette til Handelens Opkomst og Udbredelse, samt Fabrikers, Manufacturers og borgerlige Næringsveies almindelige Betyggelse oprettede Compagnie i Vor allerhøieste Beskyttelse, og tilsige derhos allernaadigst dette Compagnie alle de Fordeele og Benaadinger, være sig almindelige eller locale, som i Tiden noget andet Brand-Assurance-Compagnie for Varer og Effecter maatte vorde tilstaaede». Dette kgl. Tilsagn overholdtes efter Bogstaven, men mere fik Compagniet ikke. Atter og atter klagede Compagniet over det Afbræk, det led ved andre Selskaber og Foreninger, men klagede for døve Øren. — Virksomhedsomraadet bestemtes til Kongens Riger og Lande udenfor

København, hvor Almind. Compagni kun maatte tegne, hvad Kbhvns Compagni ikke vilde have, og det maatte ikke tegne paa «Bygninger eller saadanne Inventarier og Maskiner, som efter Anordningerne kunde vorde forsikrede under de oprettede Bygnings-Assurancer». Det blev altsaa et Selskab udelukkende for Løsøre, derunder Skibe.

Kapitalens Størrelse fastsattes til mindst 500,000 Dlr. Courant. Aktierne lød paa 100 Dlr., og Kongen sikrede denne mindste Kapitals Tilstedekomst ved et Løfte om at overtage de Aktier, som ikke tegnedes. Der tegnedes imidlertid 8198 $\frac{1}{2}$ Aktie, hvoraf de 3 $\frac{1}{2}$ gik ud, da første Indskud ikke betaltes. De øvrige 8195 Aktier findes endnu i Compagniets Bøger, men 4 af dem maa være bortkomne, da der ikke er hævet Udbytte af dem henholdsvis siden 1806, 1808, 1840 og 1852, hvilket har givet Anledning til, at Udbytterestancerne i Tidens Løb maatte opføres med Tusinder. Den allerstørste Del af Aktierne tegnedes i København, nemlig 6811; de to Indtegningssteder i Hertugdømmerne gav 745 og Norges fire 652 $\frac{1}{2}$, hvoraf som bemærket 3 $\frac{1}{2}$ bortfaldt. Af de i København tegnede 6811 var selve Hovedstadens Kontingent 5944, Provindsernes 817 og en Post paa 50 kom fra Stockholm. — Almind. Compagni kunde ikke som Kbhvns rose sig af at tælle Medlemmer af Kongehuset blandt sine første Aktionærer. Størst Interesse har dets første Aktionærliste ved det forholdsvis store Antal af jævne Næringsdrivende og Embedsmænd, det brede Lag af mindre Besiddere, der deltog i Tegningen, men der savnedes dog ikke notable Navne som Grev Schimmelmann, der var Direktør ved Kbhvns Compagni, Statsminister Grev Joachim Godske Moltke-Bregentved, Stats- og Udenrigsminister M. G. Rosencrone, Konferensraad Christian Colbjørnsen, Admiral, Chef for Holmen Fr. Chr. Kaas, Professor og Lærer ved Kunstakademiet Jens Juel, Frederik de Coninck, bekyndt som velgjørende Rigmand, Ejer af Dronninggaard og nu-

værende Moltkeske Palæ, Agent Erich Erichsen, Grosserer, Bankdirektør (en af Stadens 32 Mænd, byggede Erichsens Palæ, nuværende Handelsbank), Joseph Hambro, Indehaver af det bekendte store Handelshus i København og London, Sukkerraffinadør Hinrich Ladiges, bekendt Rigmand, som anvendte ca. 2½ Mill. Kr. til velgjørende Stiftelser, Johan Ludvig Zinn, Agent, Chef for et stort Handelshus, og den fra 1807 bekendte General Peymann.

Octroien foreskrev endvidere, at den indtegnede Kapital skulde suppleres af Overskudet til 1 Mill. Dlr. Cour. efter følgende Regel: I de første 5 Aar skulde hele Overskudet med Fradrag af 4% af den indtegnede Kapital henlægges til denne, og fra det 6te Aar Halvdelen af dette Overskud, indtil Millionen var naaet. Den naaedes dog aldrig, men i Balance pr. 31. Marts 1813 kunde Compagniet efter Omskrivning af Tilgodehavende og Skyld i Henhold til Frd. 5. Januar 1813 paa Kapitalkonto opføre i Stedet for Dlr. Cour. 912,436— 5 R 3 β Rigsbankdlr. 1,049,212— 1 R 4 β , og hermed ansaa man Octroiens Forskrift om «Millionen» for opfyldt, uagtet 1 Mill. Dlr. Cour. egentlig først vilde været opvejet af 1 $\frac{3}{5}$ Mill. Rigsbdlr., eftersom 1 Dlr. Cour. var = $\frac{4}{5}$ Specie, 1 Rbankdlr. kun = $\frac{1}{2}$ Specie. I Realiteten kunde der imidlertid ikke indvendes noget herimod, eftersom Compagniet tillige ifølge Forordningen kunde omskrive den løbende Forsikringssum til 1 Rbankdlr. for hver 6 Dlr. Cour. Vare de Forsikrede nu engang lovlig forpligtede til at finde sig heri, kunde de i al Fald ikke beklage sig over, at den ved Octroien bestemte Sikkerhed formindskedes, da Forholdet mellem Compagniets Kapital og Risiko forandredes betydeligt i deres Favør. Før Omskrivningen løb Compagniet nemlig paa en Kapital af c. 912,000 en Risiko stor c. 22 Mill. (Dlr. Cour.), og efter den kunde det til Sikkerhed for en Risiko stor c. 3 $\frac{2}{3}$ Mill. stille en

Kapital paa c. 1,049,000 (Rbankdlr.). Den nærmere Sammenhæng med den nysnævnte nominelle Forøgelse af Almind. Compagnis Kapital vil forstaaes, naar det erindres, at Reglen for Omskrivningen ifølge Frd. 1813 var den, at Forpligtelser ældre end 11. Septbr. 1807 skulde omskrives fra Courant til Rigsbank Daler for Daler, medens yngre Forpligtelser nedskreves med en stadig voxende Kvota indtil à vista Gjæld, som reduceredes til 1 Rbankdlr. for hver 6 Dlr. Cour. For Almind. Compagnis Vedkommende blev Følgen af denne Regel den, at Balancens Aktivside, som omfattede en større Del ældre Tilgodehavende, i det Hele kun blev nedskreven fra c. 1,374,200 Dlr. Cour. til c. 1,221,700 Rbankdlr. — altsaa et nominelt Minus af 152,500. Passivside derimod (excl. Kapitalkonto), som for største Delen omfattede yngre, i det væsentlige à vista Gjæld, kunde man nedskrive fra c. 461,700 Dlr. Cour. til c. 172,400 Rbankdlr., altsaa et nominelt Minus af c. 289,300, som oversteg det ovennævnte paa Aktivsiden med c. 136,800. Da Compagniets Bogholderi nu var saaledes indrettet, at Kapitalkonto til enhver Tid var Saldo paa Passivsiden, altsaa angav den beholdne Formue, det Beløb, hvormed Tilgodehavendet oversteg Gælden, maatte den nævnte større Formindskelse af Passivsiden nødvendig føre til, at Saldoen forhøjedes med de ommeldte 136,800, som tillagte Saldo i Dlr. Cour. c. 912,400 gav ny Saldo i Rbankdlr. c. 1,049,000. Det vil nedenfor paa sit Sted blive paavist, at Forøgelsen i 1813 ret beset var et Tab, men det skal dog alt her bemærkes, at den blev til en reel Fordel derved, at man i Stedet for én Art af Papirspenge, hvis Værdi var gaaet redningsløst tabt, fik en anden, hvis Værdi havde noget større Chance for at naa op i Højde med den Mønt, som de repræsenterede, hvilket jo senere viste sig at blive Tilfældet. Tages dette med i Betragtning ved Siden af den betydelige Nedskrivning af Risikoen, var det prak-

tisk set fuldt forsvarligt, at man lod sig nøje med den nye Million, der herefter bogførtes som Compagniets Grundkapital, medens de overskydende c. 49,000 Rbdlr. blev den første Kapitalreserve. — Aktionærerne opnaaede ved Omskrivningen den Fordel, at hele Fortjenesten fremtidig uden noget Afdrag til Kapitalforøgelse kom dem til Gode som Udbytte.

Oversigt over Tarifer.

Octroien indeholder Compagniets første Tarif. Denne, som for sin Tid vistnok har givet ret rationelle Regler, skjælner mellem 3 Risiko-Klasser efter en Kombination af Bygningsbeskaffenheden, stedfindende Virksomhed og de forsikrede Gjenstandes egen Fare. Hver af disse Klasser var atter delt i 3 Underklasser efter Forsikringssummens Størrelse paa én Risiko indtil 15,000 Dlr. med stigende Præmier for de større Summer. Fastsættelsen af Præmierne for højere Summer indtil 50,000 Dlr., som var det højeste Beløb, der maatte tegnes paa enkelt Risiko, var overladt Compagniet, d. v. s. det kunde tage saa høj en Præmie, det kunde faa. Præmierne vare ifølge den allerunderdanigste Forestilling om Compagniets Oprettelse ikke højere end andre Selskabers (vel Phoenix og Hamborgerselskabet). Desuden var der i Octroien en Forskrift om Beregning af Policepenge. Tarifen oplyser, hvilke Virksomheder man dengang betragtede som mere end almindelig brandfarlige. Til de farlige hørte Bødkerier, Snedkerier, Bryggerier, Bagerier, Smedier og Skibsbyggerier, og til de mest farlige Brændevinsbrænderier, Sæbesyderier, Sukkeraffinaderier og Chymister. For Fagmænd tager det sig underligt ud, at Sæbesyderier dengang regnedes for lige saa farlige

som Sukkerraffinaderier og for farligere end Snedkerier. Det sidste maa skyldes disse Bedrifters forholdsvis betydelige Omfang. Forhøjelsen af Præmierne for de større Forsikringssummer var principielt rigtig. Ti Risikoer hver paa 1000 er en bedre Forretning for et Selskab end én af samme Art paa 10,000, da Chancen for Tab ved en enkelt Brand er ti Gange saa lille. Reglen var dog besværlig at anvende og ilde set af de Forsikrede, især saalænge den overholdtes strængt, saa at A. kunde komme til at betale Tillægspræmie, fordi B. senere forsikrede sammesteds som han. Bestyrelsen foreslog derfor allerede i 1803 Generalforsamlingen at lade Forhøjelsen bortfalde, men dette Forslag blev forkastet, og Compagniet lod i de første 40 Aar af sin Tilværelse de Forsikrede betale denne større Fare og blev derefter nødt til at bære den selv, indtil man lærte at udelukke den ved Gjenforsikring. — Den næste Tarif er ligeledes givet af Kongen ved Plakat af 12. Marts 1810. Den forhøjede efter Compagniets Andragende derom Præmierne meget betydeligt. De 3 Risikoklasser bibeholdtes med den mærkelige Forandring, at Sukkerraffinaderier ikke længere regnedes for at medføre mere end almindelig Brandfare. Underafdelingerne blev 5 op til Maximum 50,000, saaledes at Compagniets Ret til at bestemme Præmierne for Forsikringer fra 15,000 til 50,000 bortfaldt. De, der havde tegnet først paa en Risiko, fritoges for Tillægspræmie ved efterfølgende Tegning af andre. Den tredie fuldstændige Tarif af 1830 bevarer de 3 Klasser, men reducerer atter Underklassernes Antal til 3 (dog op til 50,000) og nedsætter Præmierne. Derefter fulgte indtil 1862 en Række spredte Bestemmelser, hvorefter Klasserne indskrænkedes til 2 — 1ste og 2den sloges sammen — og en Del nye Virksomheder indordnedes som brandfarlige, alt dog indenfor den givne Ramme. Men derefter tvang Forholdenes Udvikling og Konkurrencen baade med udenlandske og to nye indenlandske Selskaber — «Danmark» fra 1861 og

«Nye danske Brandforsikrings Selskab» fra 1864 — Compagniet ind paa en anden Vej. I 1866 fik Compagniet en ny Tarif alene for brandfarlige Virksomheder, hvis Præmier undergik en højst fornøden Revision for at modvirke, at Compagniet mistede de bedre Forsikringer som Følge af Underbud og beholdt de slettere. Resten af de bestaaende Præmiereglementer vedblev at gjælde for almindelige Forsikringer uden særlig Brandfare. Tariferne ere derefter undergaaede mere væsentlige Forandringer i 1871, 1877, da Compagniet i Forening med Nye Danske udarbejdede en Tarif for Fabriker og brandfarlige Haandværk og Oplag, i 1881 og senest i 1887. De 3 enkle Klasser i den første Tarif vare i denne sidste fuldstændige Tarif voxede op til 128 Hovedposter med 138 Underposter. — Compagniet arbejder selvfølgelig nu med langt lavere Præmier end for 100 Aar siden. For at illustrere Nedgangen anføres Satserne for den Art Forsikring, hvis Risiko har holdt sig mest konstant i Tidernes Løb, nemlig Indbo i haardt tækkede Kjøbstadbygninger uden brandfarlig Bedrift:

1798 — $2\frac{1}{2}$ til $3\frac{1}{3}$ ‰	1862 — $2\frac{1}{12}$ ‰
1810 — $3\frac{3}{4}$ » 5 »	1874 — $1\frac{7}{10}$ »
1830 — $2\frac{1}{2}$ » $3\frac{3}{4}$ »	1881 — 1 »
1850 — $2\frac{1}{12}$ » $2\frac{1}{2}$ »	nu — $\frac{4}{5}$ til 1 ‰

Almindelige Forsikringsbetingelser.

Ogsaa de første almindelige Forsikringsvilkaar fandtes i Octroien. De ligge paa de fleste Punkter indenfor samme Ramme, som nu er den almindelige. Den overtagne Risiko dækkede dog kun Skade ved Ildsvaade, som ikke skyldtes Krig. Dækning mod koldt Lyn — for ikke at tale om Gasexplosion —, som nu er fast Regel, laa udenfor Risikoen. Paa et andet Punkt er der desuden en Forskjel, som fortjener Omtale. Erstatning var forbrudt, hvis der tegnedes Forsikring paa samme Gjenstande andetsteds; «da have de tabt al den Erstatning for Skade, naar den maatte indtræffe, som dette Compagni ellers var forbunden til; og desuden være underkastet Tiltale efter Loven, som for svigagtig Omgang». Endvidere, hvis nogen Forsikret «haver brugt svigagtig Omgang og enten tilsneget sig Forsikring paa mere, end virkelig befandtes. . . » Nu opgives Værdien frit af de Forsikrede efter eget Skjøn, og Erstatning forbrydes kun som Følge af Misligheder ved Beviset for en indtruffen Skades Størrelse, men dengang forudsatte man altsaa, at Mislighed allerede forelaa ved Tegning af for høj Forsikring. Grunden hertil kan ikke oplyses, men det kan formodes, at der dengang maatte lægges større Vægt paa Overtegning, fordi Ildsvaader, navnlig paa Landet, men

ogsaa i Kjøbstad, som oftest greb dybt ind, og fordi det var Reglen, at materielle Beviser for Skadens Omfang manglede, saa at Overtegning hyppigst var en Forberedelse til Assurancesvigt efter en Ildsvaade af tilfældig eller anden Aarsag. Herfor taler, at blandt de Pligter, Octroien paalagde Agenterne, stilles i første Række den, at de skulde undersøge de forsikrede Ting for at se, om Forsikringssummen var passende. I Modsætning til hvad der nu er fast Regel, var Panthaverens Ret til Erstatning endelig forbeholdt selv i Tilfælde, hvor den Forsikrede havde forbrudt sin. — Fagmænd ville finde det uforstaaeligt, at den første Police, hvis Text findes som Bilag 8, giver de Brandlidte en Frist for Skadeanmeldelser af — 3 Maaneder.

Bestyrelsen.

Almind. Compagnis Bestyrelse skulde efter Octroien bestaa af en Generalforsamling, der valgte et Repræsentantskab, som atter valgte en Direktion. Formelt er der altsaa i saa Henseende ingen Forskjel mellem Compagniet og de 3 yngre danske Selskaber, men fuldt moderne var Compagniets Bestyrelse dog ikke. Reglen er nu, at Generalforsamlingen har den højeste Magt i Selskabernes Anliggender, men denne tillægges ved Octroien udtrykkelig Repræsentantskabet. Dette skulde bestaa af 7 af Aktionærerne valgte Medlemmer og to Kgl. Tilforordnede. «Og da disse Repræsentanter tilligemed de tvende af Os Tilforordnede forestille Selskabet, saa skal og alt hvad de i deres Forsamlinger beslutte, afgjøre og stadfæste, agtes og ansees, som det af hele Selskabet var besluttet, afgjort og stadfæstet», hedder det i Octroien. Kun Forandringer i og Tillæg til denne skulde forelægges Generalforsamlingen til Beslutning og derefter Kongen til Stadfæstelse, hvis de stred mod Octroien eller nogen anden Lov og Anordning. Folk med lidt Kjendskab til Aktieselskabers Bestyrelsesforhold ville mulig mene, at der ikke er stor Forskjel, at denne i al Fald praktisk taget er formel; men Octroiens Regel om Repræsentantskabets Overvægt blev til et Stykke af en Realitet

derved, at der ikke var tillagt Aktionærene nogen Forslagsret. Benyttelsen af denne Ret kan dog nu, om end undtagelsesvis, føre til, at et Aktieselskabs Generalforsamling beslutter Forandringer, som den øvrige Bestyrelse ikke ønsker. Men Compagniets Aktionærer maatte nøjes med at fremsætte deres Ønsker for Repræsentantskabet, som i al Fald bestemte, om Sagen skulde føres videre. De havde kun et Middel til at gennemføre saadanne Ønsker mod Repræsentantskabets Villie, nemlig at forandre dets Sammensætning ved Valg af nye Mænd; men det vil fortaas, hvor liden Betydning dette Middel havde ligeoverfor de to faste kgl. Tilforordnede og 7 Repræsentanter, der vekslede 2 og 2 og 3, saa at der altsaa ordentligvis krævedes en fortsat Energi ved mindst 2, mulig 3 Valg for at skabe et nyt Flertal. Det er hændet en eneste Gang under den eneste Revolution af Aktionærer, som Compagniets 100 Aar kan opvise, at Repræsentanter, der ikke havde frabedt sig Gjenvalg, ikke ere gjenvalgte. Ved den Lejlighed satte Oppositionen oven i Kjøbet paa Grund af tilfældig Afgang 4 af sin Midte ind i Repræsentantskabet. Den fik ganske vist ikke Flertal, men det opnaaede Resultat maa dog have været af moralsk Virkning. Alt blev imidlertid ved at være, som det var. Angrebet gjentoges ikke, og Repræsentantskabet hævdede sig med streng Konsekvens som Compagniets «Overbestyrelse». Ved Foreningen med Kjøbenhavns Compagni i 1891 forandredes dette Forhold.

Compagniets Virksomhed 1798—1812.

Den første og egentlige Grund til Almind. Compagnis Oprettelse er antagelig forbleven ubekjendt for Datiden, men denne havde efter de i Octroiens Præmisser anførte Grunde i Forbindelse med, hvad iøvrigt forelaa, al Anledning til at betragte Stiftelsen som en ret betimelig Foranstaltning. Der var gaaet en Række økonomisk meget gunstige Aar forud, saa at Tidspunktet forsaavidt syntes heldig valgt, som der baade var Chance for at faa ledig Kapital i Tale og gunstige almindelige Betingelser for Indarbejdelse af en ny Forretning. Kjøbenhavns Compagni var 3 Aar forinden bleven rekonstrueret med største Lethed efter en saadan Katastrofe som den store Brand i 1795, og den Slutning herfra laa ikke saa fjern, at det i Præmisserne til Almind. Compagnis Octroi paaberaabte Savn af Løsøreforsikring virkelig var tilstede. At den lette Gjenoprettelse af Kbhvns Compagni ogsaa skyldtes andre Omstændigheder, bl. A. den, at dets Forretning (fraset 1795) havde vist sig at være meget lukrativ, laa lige paa Overfladen, og det var menneskeligt, om man i Mangel af anden Erfaring fra denne sluttede, at Almind. Compagnis ogsaa vilde blive det, hvilket jo ogsaa forudsattes ved Paabudet

i dets Octroi om, at Begyndelseskapitalen skulde suppleres af Fortjenesten til 1 Million. Der er derfor al Sandsynlighed for, at Almind. Compagni startedes med Forventninger. Herom vidner ogsaa den Omstændighed, at den halve Million, som ansaas tilstrækkelig til at begynde Forretningen med, overtegnedes med 60 0/0. Den første Periode af dets Virksomhed opfyldte dog ikke disse Forventninger.

Trang til Løsøreforsikring var der utvivlsomt i Kjøbenhavn, der dengang, tildels i Læ af Regjeringsforanstaltninger, i endnu højere Grad end nu var Centrum for Handel og Vandel, og navnlig for den store Virksomhed, som omfattede de store Værdier, hvis eventuelle Tab — og der forelaa jo nylig en Erfaring for, at der kunde indtræffe store Tab — maatte staa som en iøjnefaldende Kalamitet. Men udenfor Kjøbenhavn? Almind. Compagnis løbende Forsikringssum androg ved Udgangen af det 8. Aar, 30. Septbr. 1806, c. 9 Mill. Dlr. Cour. (pari). Desværre findes der ikke Kjøbenhavnske Tal, som direkte kunne sammenlignes hermed, og det nærmeste Sammenligningspunkt, der derefter haves, er, at Nye Danske Brandforsikring efter en ligesaa lang Virksomhed fra 1804 kunde opvise en løbende Forsikringssum af næsten 24 Mill. Rbankdlr. = 15 Mill. Dlr. Cour. Tages det med i Beregning, at Pengenes Værdi (efter Falbe-Hansen) i Mellemtiden var sunken c. 30 0/0, repræsenterer de 15 Mill. kun c. 11 Mill. i 1806, og derefter kan det vel om Almind. Compagnis 9 Mill. siges, at det opnaaede Resultat var respektabelt og vidnede om en vis Trang til Forsikring, især naar der henses til det første Selskabs rent receptive Virkemaade i Modsætning til det andets aktive.

Har man derimod haabet paa, at Almind. Compagni skulde arbejde ligesaa heldigt som Kjøbenhavnske, var det en Fejlregning. Det viste sig, at Skaderne udenfor Hovedstaden vare forholdsvis baade flere og større, og særlig var dette Tilfældet i

Hertugdømmerne, hvor Tabene paa Grund af særlige Omstændigheder, hvorom Oplysning nedenfor, kom til at veje særlig tungt. Og heller ikke de gunstige Konjunkturer holdt sig. Compagniets Stiftelsesaar var det sidste i den saakaldte glimrende Handelsperiode. Allerede i 1799 forplantede en Krise i Udlandet sig hertil og lagde et Tryk paa al Forretning. Aarene 1802—6 vare ganske vist atter ret gunstige, men fra 1807 virke Krigen og de fortvivlede Pengeforhold højst ugunstigt paa Almind. Compagnis unge Forretning.

Krisen i 1799 blottede et gammelt latent Onde, som indtil forrige Aarhundredes sidste Aarti havde raadet i hele det danske Monarki, men derefter var særligt for de to Kongeriger, nemlig forkvaklede Pengeforhold. Sammenhængen hermed var (jfr. Marcus Rubin: 1807—14) følgende:

En i 1736 oprettet privat Bank, Courantbanken, havde misbrugt sin Ret til Seddeludstedelse og var bleven hjulpen af Regjeringen, først med en Suspension af dens Forpligtelse til at indløse Sedlerne med Mønt og senere med en Ophævelse af denne Forpligtelse i Forbindelse med, at Sedlerne gjordes til tvungent Betalingsmiddel, altsaa til Papirspenge. Banken maatte betale denne Hjælp ved at yde Staten Laan, og da man fandt ud af, at det var en unødigt og besværlig Omvej at lade Banken fabrikere Sedlerne og laane Staten dem, overtog denne selv Banken. Seddelpressen kom da — særlig i den Guldbergske Periode 1772--84 — ret i Gang med den selvfølgelige Virkning, at Sedlerne tabte i Værdi, altsaa fik Kurs i Forhold til Mønt. Kronprinsens efterfølgende Regjering tog sig for at reformere dette Forhold som saa mange andre og oprettede to nye Banker, en for Kongerigerne og en for Hertugdømmerne, hvis Opgave det skulde være at inddrage Courantsedlerne, der skulde afløses af indløselige Speciessedler (100 Species = 125 Dlr. Cour.) Opgaven løstes med Held i Hertugdømmerne, hvor den af forskjel-

lige Grunde laa lettere, men ikke i Kongerigerne. Her stod Courantsedlerne ikke destomindre i 1798 i pari. Den forøgede Omsætning i den forudgaaende gunstige Periode havde havt Behov for den cirkulerende Seddelmasse og havde kunnet holde Sedlernes Værdi oppe, men med Krisen i 1799 bortfaldt denne Forudsætning for deres Værdi, og de fik Kurs. Fra da og til 1813 var Courant Regningsenhed i hele Riget, men der skjelnedes mellem «Dansk» og «Slesvig-Holstensk» Courant. Førstnævnte var et ringere Betalingsmiddel og havde stadig en Kurs mod sidstnævnte, som beregnedes i Forhold til den fælles Nævner, Specien. Forholdet var altsaa det, at Pengeforholdene i Hertugdømmerne ved Almind. Compagnis Oprettelse vare sunde og velordnede, medens Kongerigerne faktisk allerede vare ude paa det Skraaplan, som indtil 1807 langsomt og gradvis og derefter med bratte Fald førte til Statsfalliten i 1813.

Paa Forhaand skulde det synes, at en Forretning af en saa særegen Natur som Løsøreforsikring maatte være særdeles vanskelig at indarbejde under saadanne Omstændigheder, og at de forskellige Forhold i de to Dele af Riget maatte give et tydeligt Udslag i en Forskel i Forretningens Trivsel. Compagniets Vare er jo en eventuel Ret til en Sum Penge og kjøbes ikke for disses egen Skyld, men fordi de i al Almindelighed ere Evne til at købe andre Ting og under normale Forhold tillige Maalestocken for disses Værdi. Man kjøber en saa stor Sum, som normalt giver Sikkerhed for Gjenanskaffelsen af de Ting, man løber Risiko for at miste. Det er klart, at fremmende for en saadan Forretning kan det ikke være, at dette Forhold forandres, saa at der er saa lidt Sikkerhed for, at den Pengesum, Kjøberen faar ved Eventualitetens Indtræden, har den paaregnede Kjøbeevne, at der endog snarere er Sandsynlighed for, at denne er mindre. Dog vise følgende Præmiebeløb i Aarene 1802—6 for de to Rigsdele — Kongerigernes ere reducerede til pari efter Gjennemsnits-

kurserne i Falbe-Hansens og Scharlings «Danmarks Statistik» — ikke i den Retning.

	Kongerigerne:	Hertugdømmerne:
1802	17,009 Dlr. C.	12,048 Dlr. C.
1803	19,921 » »	15,088 » »
1804	24,471 » »	20,132 » »
1805	31,593 » »	22,420 » »
1806	39,813 » »	23,505 » »

Disse Tal tyde saa langt fra paa en svagere Udvikling i Kongerigerne, at det modsatte synes at være Tilfældet. Hertugdømmerne, hvis Befolkning kun udgjorde c. $\frac{1}{3}$ af Rigets, gav ganske vist gjennemgaaende en forholdsvis større Andel af Præmierne, men Fremgangen i Kongerigerne er baade absolut og relativt stærkere. Det ovenfor berørte Udviklingen hæmmende Moment maa altsaa være ophævet ved andre, der virkede i modsat Retning. Den Omstændighed, at de 5 Aar i økonomisk Henseende vare ret gunstige, kan have medvirket, men Forklaringen maa dog sikkert søges deri, at Værdien af Dansk Courant indtil 1807 bevægede sig i mindre og blødere Svingninger, og at den store Masse af Befolkningen kun vanskelig kan løsrive sig fra den Forestilling, at de Penge, den nu engang har, ere det faste Grundlag under og den konstante Maalestok i Handel og Vandel. Der udkræves til den rette Forstaaelse enten Lejlighed til at sammenligne Værdien af disse Penge med andre, hvilket end ikke altid er tilstrækkeligt, eller saa pludselige og voldsomme Forandringer i Omsætningsmidlets Værdi, at de ikke kunne forblive ubemærkede som Følge af tilsvarende modsatte Svingninger i alle eller dog de fleste Priser. Da der kom saadanne, satte de ogsaa tydelige Mærker i Compagniets Forretning i Kongerigerne ved reelt at formindske den meget betydeligt, men man maa være varsom med her at anføre Tal, da de Kurser, hvorefter Dansk Courant

skal reduceres til pari for at kunne sammenstilles med Slesvig-Holstensk, ere saa stærkt varierende. Exempelvis, og fordi «Danmarks Statistik» paagjældende Aar oplyser Kursen 30. Septbr., da Compagniets Regnskabsaar afsluttes, skal kun anføres, at i 1809 var Præmieindtægten i Kongerigerne c. 20,000 Dlr. Cour. mod c. 33,400 i Hertugdømmerne. Men som Almind. Compagnis Exempel paa, i hvor høi Grad selv høitstillede og oplyste Mænd som de, der sad i Compagniets Bestyrelse, have betragtet Dansk Courant som den egentlige Norm, anføres Følgende. Saa sent som i Aaret 1810, da Kurserne allerede vare fuldstændig vilde, traf Bestyrelsen den Bestemmelse, at der i Hertugdømmerne, hvor alle Policer hidtil havde lydt paa Slesvig-Holst. Courant, fremtidig kun maatte tegnes Forsikring i Dansk C. Denne Bestemmelse motiveredes ved, at der ved Courantdaler i Octroiien kun kunde forstaaes Dansk Courant, at der ifølge Octroiien kun maatte tegnes 50,000 Dlr. paa én Risiko, og at Overtrædelserne af denne Forskrift ved at tegne op til et lige stort Beløb i Slesvig-Holst. Penge maatte bringes til Ophør. Desuden, mente man, laa der heri en utilstelig Begunstigelse af Befolkningen i Hertugdømmerne. Saavidt de paagjældende Akter, men der foreligger nogen Grund til at troe, at man tillige har ønsket at begrændse Forretningen i Hertugdømmerne, da denne havde givet Tab, der blev særlig følelige, fordi de maatte dækkes ved Remisser i Slesvig-Holst. Courant, som maatte kjøbes her i dyre Domme for Dansk. Begrændsningen lykkedes godt nok.

Forskjellen mellem de to Pengesorter medførte ogsaa andre Vanskeligheder. Man skulde synes, at den i første Række har maattet volde Bogholderiet Bryderi. Octroiien paabød, at der hvert Fjerdingaar skulde forelægges Bestyrelsen Status, og i det mindste ved disse Leiligheder synes det at have maattet være nødvendigt at reducere den danske Courant til pari efter den gjældende Kurs. Man befriede sig for denne Uleilighed ved et

lige saa nemt som overraskende Middel, idet man simpelthen bogførte al Slesvig-Holst. Courant som Dansk, Daler for Daler. Kun for Remisserne fra og til Hertugdømmerne, altsaa for Fortjenesten og Tabet ved Forretningen der, beregnede man henholdsvis en Kursgevinst og et Kurstab. Da disse sidste væsentlig skyldtes Skaderne, belastedes Brandskadekonto med dem, og i Overensstemmelse dermed godskrev man samme Conto Gevinsterne. Methoden var enkel og nem for det daværende Bogholderi, men den giver, selv efter at den er funden, nogen Vanskelighed ved senere Undersøgelse af Bøgerne. Den vilde have ført til rigtige Resultater, hvis saavel Fortjeneste ved som Skyld til den slesvigholstenske Forretning var likvideret ved hver Statusopgjørelse. Men den gav stundom fuldstændig feilagtig Status, da man, belært ved vunden Erfaring om, at Skader og Omkostninger som ret fast Regel slugte Præmierne, lod Agentur-Beholdninger ophobe sig i Hertugdømmerne til kommende Brug uden ved Opgjørelserne at beregne en Kursgevinst paa disse Beholdninger.

Allerede i 1799 mødte Aktionærene i Hertugdømmerne frem med Forlangende om at faae deres Udbytte betalt i Slesvig-Holst. Courant. De havde Ret dertil, mente de, da de havde indbetalt Aktiernes Beløb i disse gode Penge. Compagniet prøvede sig først frem med et Andragende til Finanskollegiet om, at saa stor en Del af Renten af dets kgl. Obligationer, som udkrævedes til disse Aktiers Udbytte, maatte blive anvist i Slesvig-Holst. Courant, men fik et rundt Afslag. Bestyrelsen viste sig da svag, og de holstenske Aktionærer fik deres Villie for det Aar, men uden Forpligtelse for Compagniet i Fremtiden. Det sees derefter, at Commercekollegiet har forlangt Oplysning om denne Sag. Kollegiets Skrivelse (af 2. August 1800) er ikke tilstede, men af Compagniets Svar fremgaaer det, at den maa være foranlediget af en høitstillet holstensk Embedsmand, som

havde talt de holstenske Aktionærers Sag. Dette er et af de ikke faa Exempler i Compagniets Annaler paa, hvorledes Embedsmændene derovre tog sig af Befolkningens Interesse. Compagniets Svar bekræfter, at Udbyttet for det foregaaende Aar af dets egen Lomme er betalt i Slesvig-Holst. Courant, og Direktionen tilføier næsten undskyldende, «men dette ere vi overbeviste om, at det Kongl. General Land Oeconomie og Commerce Collegium med os vil være enig i, var, paa de danske og norske Interessenteres Bekostning, at tillægge hiine en Fordeel, hvorfor vi af disse kunne vente os en billig Fortrydelse». Svaret henviser desuden til, at Aktierne lyde paa Dansk Courant, at Compagniet har faaet kgl. Obligationer for deres Beløb i denne Mønt, og at Udbyttet derfor maa være at præstere i samme, hvorefter den ommeldte Embedsmand affærdiges med: «Hvorvidt Renternes Udbetaling, efter Hr. Geheimeraad og Landdrost v. L.s Formeening i Pinneberg, kan have Indflydelse paa de holsteenske Actiers Værd, maae vi lade staae derhen». Derom kunde der iøvrigt jo ikke være nogen Tvivl, og Afvisningen af Geheimeraadens Indblanding i Compagniets Affærer er altsaa efter Omstændighederne ret skarp. Udbyttet betaltes derefter i Dansk Courant, men i 1802 rykkede en Generallieutenant, der ikke var Aktionær, i Marken med et Forlangende om, at Compagniet skulde udbetale en kvindelig Slægtning af ham, som eiede 1 — er én — Aktie, Udbyttet i Slesvig-Holst. Courant. Compagniet trak sig forsigtig bag Kollegiernes Resolutioner, men Generalen sendte en ny Afdeling i Ilden med en Opfordring til at udbetale hende Forskjellen mellem Værdien af Aktiens Paa-lydende i de to Pengesorter. Denne afvistes dog kort, og derefter fik Compagniet Fred.

Svaret omhandler tillige et andet af Kollegiet reist Spørgsmaal. Som Aktionærerne vare ogsaa de Forsikrede i Hertugdømmerne strax i 1799 paa Færde og foranledigede en Række

af Forespørgsler fra Agenturerne der, om Compagniet vilde erstatte indtræffende Skader med Slesvig-Holst. Courant. Direktionens Instruktion i Anledning heraf til Agenterne gaaer ud paa, at Compagniet indtil da kun har faaet Præmier i Dansk Courant, men at Direktionen dog ikke vilde finde det passende under de pludselige og uforudsete Omstændigheder at udbetale Erstatninger i Penge, der paaførte de Brandlidte Tab, men at man fremtidig som Betingelse for Betaling af Branderstatning i Slesv.-Holst. Courant maatte fordre, at Forsikringen var tegnet og Præmien erlagt i samme Mønt. Agenterne skulde henlede baade ældre og nye Forsikringstageres Opmærksomhed herpaa og stille dem Valget. Selvfølgelig gjordes hele Hertugdømmernes Forretning i deres egen Mønt. Dette var i 1799. Elleve Aar efter havde som nylig paavist den samme Bestyrelse en anden Mening om denne Sag.

Virkemaaden.

Almind. Compagni var oprettet ved Lov paa Foranledning af Embedsmænd, og Flertallet af dets første Bestyrelse var Embedsmænd, — det var endnu Tilfældet i 1864. Selvfølgelig blev dets Forretning anlagt med et stærkt bureaukratisk Tilsnit, som sent blev slidt af. Bestyrelsen opfattede sig selv som offentlig Autoritet og blev behandlet som saadan. Den stod i et nært Underordningsforhold til Commercekollegiet, som forlangte Oplysninger om denne eller hin Sag, leilighedsvis meddelte den en Irettesættelse og ved anden Leilighed æskede dens Erklæring om Et eller Andet, medens Bestyrelsen af egen Drift indgav Beretninger, Oplysninger og Klager baade til dette og andre Kollegier. Forholdet til Embedsmænd var helt igjennem «tjenstligt». Deres Forpligtelse til at bistaa Compagniet med Raad og Daad betragtedes som utvivlsom og benyttedes i vid Udstrækning. Stiftsbefalingsmænd og Amtmænd anmodedes om at udpege passende Steder til Agenturer og langt hen i Tiden om at bringe passende Personer i Forslag, og Retsbetjente opfordredes til at gienoptage Brandforhør, idet man paapegede de Punkter, man ønskede nærmere oplyste. Øvrigheden lige op til Amtmændene blev sat i Bevægelse for at holde forsømmelige Agenter til deres Pligt, og

en Magistrat i en holstensk By, der tøvede med at give Agenten Brandtegn, truedes med Commercekollegiet. Endog en Amtmand meddelte man, at man maatte besvære sig sammesteds over ham i Anledning af et Punkt i et nyt Brandvæsensreglement, som han havde approberet for en Kjøbstad, og til General-Postamtet skrev Direktionen i Anledning af, at en Pakke med Tryksager til en Agent var bleven borte, at den forlangte Sagen «alvorligen undersøgt, og den Postmester, som er Aarsag i denne Forsømmelse, tilholdt uopholdeligen» at skaffe Agenten Pakken, fordi han ikke kunde undvære Indholdet ved Udførelsen af Compagniets Forretninger. Da Banken i Altona, som var Statsinstitut, og en Del af de Kassebetjente, som havde havt med Opkrævningen af Aktiebeløbene at gjøre, forlangte en Provision for deres Uleilighed, tilskrev Direktionen Finanskollegiet, at den maatte antage, at Arbeidet var paalagt de Paagjældende «efter Kongens Befaling» og ikke som «en privat Commission», og derfor «maatte vi udbede os, at det Kongl. Finants-Collegium behageligst vilde tilkiendegive dem dette».

Disse Exempler, hvoraf hvert kun er et enkelt blandt flere af samme Art, vise tilstrækkeligt, i hvilken Grad Compagniet udadtil var en i det øvrige Bureaukrati indordnet Autoritet. Selvfølgelig var Forretningsmaaden i de indre Forhold mindst lige saa bureaukratisk. Forholdet til Aktionærerne var næsten faderligt. Man havde jo deres Navne, og da en ny Aktionær i Norge reiste fra en Aktie, han havde indleveret til Notering, og ikke fandtes paa det opgivne Sted, sattes Autoriteterne i Bevægelse for at finde ham. Aktionærer, som i nogle Aar ikke hævdede deres Udbytte, fik i fuld Cancellistil Tilhold om at rette denne Uorden. — I Forholdet til de Forsikrede var Bestyrelsen den nidkjære Vogter af Forskrifterne i Octroien og senere Reglementer. Handel om Præmier var længe ganske ukjendt. Disse vare indtil 1830 lovbestemte, og derefter synes man ikke at have

kunnet tænke sig, at Tarifpræmier overhovedet kunde forandres i enkelte Tilfælde, indtil Compagniet i 50'ne blev tvunget ind herpaa af Konkurrencen. Compagniets Skadeakter vise, at Opgjørelserne af Erstatninger i Formen vare høit bureaukratiske, men i Realiteten vare de gennemgaaende humane, og der var i saa Henseende ingen Personsanseelse. Man holdt sig ved Opgjørelserne nøie til Octroiens Regler om Beviset for den litte Skade, men disse vare i al Fald ikke strængere end de, ethvert Selskab nu til Dags har. Brandlitte maatte afgive en Fortegnelse over de brændte Gjenstande med deres Priser, og Rigtigheden af denne Fortegnelse kunde fordres godtgjort ved Bøger og Regnskaber og ved Vidnesbyrd af Medhjælp og Tyende, og hvis saadanne Bevisligheder ikke kunde præsteres, da ved Ed. Den Omstændighed, at man næsten altid krævede disse Bevisligheder, kan ret beset ikke betegnes som en Forskjel mellem da og nu. De allerfleste Erstatningskrav skyldtes nemlig virkelige Ildsvaader og dreiede sig om større Andele af Forsikringssummen — man kjendte ikke Nutidens Utal af procentvis ganske smaa Erstatningskrav —, og i slige Tilfælde betale Selskaberne ikke heller nu efter en blot og bar Regning paa Skaden. — Ved Bedømmelsen af de præsterede Bevisligheters Troværdighed var Compagniet liberalt og var nødt til at være det, da Domstolenes Princip dengang ikke mindre end nu synes at have været, at Erstatning kun bør kunne forbyrdes i aldeles utvivlsomme Tilfælde af Delikt. Der foreligger Exempler paa, at Commercekollegiet og Compagniet vare fuldt enige om, at dette var Tilfældet, men tillige om, at Nægtelse af Betaling var unyttig, saa at der ikke var andet at gjøre end at lade Vedkommende aflægge Ed og saa betale. Her er der et Punkt, som for Nutidens Øine maa tage sig odiøst ud; Eden forlangtes ikke blot, naar der skjønnedes at være Anledning til Mistanke, men som fast Regel ogsaa, naar Brandlitte ikke kunde præstere de nys omtalte Bevisligheder. Dette gik ud over Smaa-

folk, som ikke førte Bøger eller havde Medhjælp, og som ved Opgjørelser altsaa stilledes i Klasse med de Mistænkte. Dertil kom, at Eden i Begyndelsen ligesaa regelbundet fordredes aflagt inden Retten, hvilket hyppigt voldte de Brandlidte betydeligt Besvær. En Skadeakt giver en snurrig Beretning om en stakkels Jøde, som maatte reise fra Slagelse til Kjøbenhavn for i den herværende Bedesal at aflægge Ed i Overværelse af en Dommer, Professoren i Hebraisk ved Universitetet, en lærd Jøde (antagelig Præsten) og nogle Trosfæller. Formerne mildnedes dog hurtig. Allerede tidlig kom man ind paa at nøies med en udenretlig afgiven edelig Forsikring, naar der ikke skjønnedes at være Grund til Mistanke, og denne Form afløstes igjen i 30'ne af et Tilbud om Ed. Compagniet har i de sidste halvhundrede Aar ikke krævet nogen Ed. — Forholdet til Agenterne var givet. Compagniet androg i 1799 Kancelliet om, at 3 Borgere, der vare antagne som Agenter, maatte blive fritagne for borgerligt Ombud ved Brandvæsenet, da de ellers ikke kunde opfylde den dem ved Octroi'en paalagte Pligt at varetage Compagniets Interesser ved indtræffende Ildsvaade, og tilføiede, at alle andre Agenter vare Embedsmænd og Ligestillede, da man ansaa dem for bedst skikkede til Hvervet, hvorfor man ogsaa i Fremtiden vilde foretrække saadanne. Og Direktionen meddeler paa given Anledning en Amtmand, at den foretrækker Embedsmænd, fordi den af disse fortrinsvis venter Pligtopfyldelse trods det ringe Salarium. Provisionen var 4 % af Præmien, men maatte hurtig forhøies til 5 %. Men de Fordringer, som dengang stilledes til en Agent, vare da ogsaa vidt forskellige fra Nutidens. Der var ikke Tale om at forlange direkte personlig Henvendelse til Publikum, hvilket sikkert ogsaa betragtedes som upassende for Mænd, der tjente en offentlig Autoritet som Compagniet. Det er ret eiendommeligt at see, at Direktionen er mere Akkvisitør end Agenterne, men selvfølgelig i stor og fornem Stil. Der var i de fleste danske

og enkelte norske Stifter gjensidige Foreninger alene for Stiftets Præster. I 1800 sendte Direktionen Biskopperne i disse Stifter — bl. a. Biskop Balle — Octroien med Anmodning om, at dens Indhold maatte blive bekendtgjort paa det forestaaende Landemode, for at der kunde gives Præsterne Leilighed til at vælge mellem disse Præstekasser og den mere fuldkomne Sikkerhed, de kunde opnaae ved Forsikring i Compagniet. Aaret efter henedede man et Laaneinstitut og Enkekassens Opmærksomhed paa, hvor vigtigt det var, at Besætning og Inventar, som vare indbefattede under dens Prioriteter i Landeiendomme, vare forsikrede. Af Agenterne forlangte man som sagt ingen saadan Virksomhed, ja man ansaae den endog for overflødig. Den første Side i Compagniets første Copibog indeholder en Rundskrivelse fra Direktionen til en Række af Myndigheder, hvori der udtales en Forvisning om, at Enhver, som kommer til Kundskab om denne ved sær kongelig Naade stiftede «velgjørende Indretning», vil benytte den ham herved givne Leilighed til at tegne Forsikring. Ud fra denne Grundopfattelse, som fastholdtes trods alle Skuffelser langt ned i Tiden, indeholdt Agenternes Instruxer kun Paalæg om at udbrede Kjendskab til Compagniet, først ved at lade opslaa Bekjendtgjørelser rundt om i deres Distrikt paa de Steder, hvor Folk samledes (Kroer ikke undtagne) og offentlige Bygninger, og senere ved efter Tid og Leilighed — Penge maatte det dog ikke koste — at uddele en Art Prospektus, som foreligger i en Række Udgaver, da man stadig søgte at forbedre dem. Derimod forlangte man stor Nidkærhed under Ildsvaader og ved Skaders Opgjørelser. Man holdt dem stramt til Forskrifterne i Octroien m. v., og Revisionen var skrap, baade kritisk og regnskabsmæssig, saa at selv den mindst mulige Feil, paa $\frac{1}{2}$ β, maatte berigtiges. Dette skete Alt i Kancellistil med omhyggelig Brug af de rigtige Titulaturer. De rangløse Agenter — de civile Embedsmænd havde dengang ingen Embedsrang — fik mindst Titulaturen

«Deres Velædelhed» (paa Tysk havdes baade «Edelgebohren» og «Hochedelgebohren»), som endog benyttedes til en Agent i en Skrivelse, som iøvrigt i skarp Form meddelte ham hans Afskedigelse paa Grund af Uefterrettelighed med Regnskaber og Remisser. Agenterne vare da ogsaa et vel disciplineret Korps, og der ses i lange Tider kun at have været en Undtagelse til Bekræftelse af Reglen. Den første Agent i Kristiania sendte uden videre Compagniet hele sit Materiel med Meddelelse om, at han havde offentliggjort i den derværende Avis, at han havde opgivet Agenturet. Stillingen fik et vist officielt Præg ved, at Octroien gav Forskrifter for Agenternes Virksomhed og paabød, at «de derved af enhver med sømmelig Agtelse skulle beegnes», og at den stundom vakte en vis Ambition, vil fremgaae deraf, at adskillige af Agenterne androg om, at Direktionen vilde foranledige, at der normeredes en Uniform for dem.

Regnskabsform.

Fagmænd ville have Interesse af at stifte Bekjendtskab med Compagniets første Regnskabsform. Exempelvis meddeles Regnskabet for Aaret til ^{30/9} 1802 som Bilag 9. Det er, som det ses, en Vindens og Tabens Conto efter et ret omstændeligt Skuffesystem. I én Skuffe har man Præmier med Fradrag af Erstatninger og i en anden en Del af Renteindtægten (excl. 4 % Rente af den indbetalte Kapital) med Fradrag af Driftsomkostninger. Da den sidste Rest er negativ, føres den over i første Skuffe som et yderligere Afdrag paa Præmien, og Overskudet tillægges efter Octroiens Forskrift Kapitalen. Det faer staae hen, om hele dette Besvær har været nødvendigt af Hensyn til Datidens Ikke-Regnskabskyndige. Formen var ialfald forstaaelig og forsaavidt saa god som en anden. Men værre er det, at Regnskabet indeholdt to Fakta, der nu betragtes som grove Forsyndelser mod rationel og forsvarlig Regnskabsaflæggelse for et Forsikrings-selskab. Alle de i Aarets Løb indkomne Præmier ere tagne til Indtægt, uagtet det ligger lige for, at Præmien for Policer, der ikke ere udløbne, ikke er fortjent, da der kan falde Skader paa dem, og at der maa afsættes en Reserve til at dække saadanne

mulige Skader. Og endnu værre, at kun de ved Aarets Udløb betalte Skader ere førte til Udgift, uagtet de anmeldte, ikke betalte sædvanlig ere en lige saa sikker Forringelse af Aarets Fortjeneste, saa at Manglen paa en Reserve for dem kan medføre, at Regnskabet viser et formelt Overskud istedetfor et faktisk Tab. Compagniets Bestyrelse blev opmærksom paa Feilen i 1811, da et i nogle Aar fortsat Misforhold mellem Præmier paa den ene og Skader og Omkostninger paa den anden Side viste, at det var betænkeligt helt at overlade de ikke betalte Skader til Fremtidens Forsorg, og at en Forandring var nødvendig. Der indførtes en Modus, der saavidt vides er særegen for Compagniet og helt forskjellig fra den, der nu sædvanlig bruges, nemlig at føre en Reserve baade for ikke fortjent Præmie og anmeldte, ikke betalte Skader til Afdrag paa Aarets Indtægter. Compagniet indrettede toaarige Regnskabsperioder for Præmier og Skader. Dengang kjendtes ikke Forsikringer paa længere Tid end 1 Aar, og det var altsaa givet, at de i et Regnskabsaar tegnede Policer, hvis de ikke udløb i samme, maatte udløbe i det næste Aar. Hver 30. Septbr. tog man da Præmien for samtlige i de to sidste Aar udløbne Policer til Indtægt — de kunde ikke give flere Skader —, og de paa disse faldne Skader førtes til Udgift, medens Præmien for ikke udløbne Policer og Skaderne paa disse førtes i ny Regning. Methoden har sine Fordele, bl. A. har det vist sig, at den bevirker en Udjævning af Skaderne, idet Beløbet for de i hvert Aar indtrufne Skader altid have varieret stærkere til begge Sider af Gjennemsnittet end de til Udgift beregnede Skadebeløb. Og dens Resultater kunne fuldt ud taale at maales med Nutidens Maal for Soliditet ved Beregning af Reserver. Forskjellen mellem de overførte Præmier og Skader svarer ganske til en nutidig Præmiereserve, de overførte Skader ere Skadereserve. En Præmiereserve af 50 % af Aarets Præmieindtægt anses for solid, og Compagniets har været

i det 3die sidste Tiaar gennemsnitlig 70⁰/₀, lavest 41⁰/₀
 » » 2det » » » 74 » » 58 »
 og i sidste » » » 74 » » 66 »

Men iøvrigt: medens Manglen af en Skadereserve altid vil tage sig ilde ud, bliver Spørgsmaalet om Nødvendigheden af en Præmie-reserve for et kapitalstærkt Selskab nærmest et Spørgsmaal om Konveniens, om hvorvidt Selskabets Paaklædning er passende eller ikke. Compagniets har altid været og vil forhaabentlig altid vedblive at være passende. Noget andet er det, at den maaske er lidt gammeldags, og at Bestyrelsen mulig vil finde Anledning til at gaa over til mere almen kjendte og moderne Former, hvis man engang skulde beslutte sig til at udvide Compagniets Virksomhedsomraade.

Det var en rigtig daarlig Forretning, Almind. Compagni gjorde i de 14 Aar til ³⁰/₉ 1812, selv fraset at Fortjenesten maatte maales med stadig slettere Penge. Efterfølgende Tal ville vise, at det slette Resultat skyldtes Hertugdømmerne.

	Præmier Dlr. D. Cour.	Skader Dlr. D. Cour.	Driftsomkostn. Dlr. D. Cour.	Overskud Dlr. D. Cour.
Kongerigerne	570,841	212,630	79,724	+ 278,487
Hertugdømmerne	369,904	546,231	51,416	÷ 227,743
Hele Riget	940,745	758,861	131,140	+ 50,744

Hvert af disse Tal er jo sammensat af 14 andre, hvoraf ikke ét angiver den samme Værdi. Absolut sete betyde de altsaa intet, men da de 14 Tal helt igjennem ere undergaaede de samme Forandringer, give Forholdstillene — mellem Præmierne paa den ene og de øvrige Data paa den anden Side — et korrekt Udtryk for Forretningens Kvalitet. De ere følgende:

	Skader	Omkostn.	Overskud
Kongerigerne	37 ⁰ / ₀	14 ⁰ / ₀	+ 49 ⁰ / ₀
Hertugdømmerne	148 »	14 »	÷ 62 »
Hele Riget	81 »	14 »	+ 5 »

Efter en Nutidsmaalestok var Forretningen i Kongerigerne udmærket, og dog stod den langt under Kbhvns Compagnis, som paa Præmier (for de sidste 13 Aar) til Beløb 804,474 Dlr. Cour. tjente ikke mindre end 678,846 Dlr., altsaa c. 84 % mod Almind. Compagnis 49. Og hvad angaaer den hele Forretning, udtrykke de fattige 5 % end ikke hele Kummerligheden. Kjøbenhavns Compagni skulde nemlig kun forrente en indbetalt Kapital paa 180,000 Dlr. Det gjennemsnitlige Overskud var 48,129 Dlr., altsaa 25 %, medens Almind. Compagnis Forretning kun tilførte en Kapital paa 819,500 Dlr. en gjennemsnitlig Fortjeneste af 3625 Dlr., c. $\frac{3}{5}$ %. Det kan ikke undre, om Almind. Compagnis Aktionærer ikke følte sig rige nok til at sanktionere Bestyrelsens Forslag om, at Compagniet som andre Selskaber skulde skjænke 20,000 Dlr. til Flaadens Igjen-Oprettelse. — Forretningen i Hertugdømmerne balancerede i de første 6 Aar, saa at det enorme Tab altsaa udelukkende falder paa de sidste 8. Det er foran berørt, at Bestyrelsen i 1810 besluttede at tegne i Hertugdømmerne i Dansk Cour. i Stedet for som før i Slesv.-Holst., at der uden Tvivl bag denne Beslutning laa et Ønske om at begrænse Forretningen der, og at dette lykkedes. Det vil sige, hvad den virkelige Præmieindtægt angik, men Compagniet beholdt den Del af Forretningen, der gav Skader. Alene i de to sidste Aar, $\frac{1}{4}$ af de 8, var Underskudet 111,445 Dlr., c. 44 % af det hele. I Nutiden vilde ethvert Selskab sikkert opgive en saadan Forretning, men Compagniet fortsatte den, uagtet det fik Utak til. Overøvrighederne derovre klagede Gang paa Gang til Commercekollegiet over Compagniets Letsindighed ved at antage Forsikringer uden tilstrækkelig Undersøgelse af de Forsikredes personlige Forhold og de forsikrede Gjenstandes Værdi, og Kollegiet lod Klagerne gaae videre til Compagniet, som i hvert Tilfælde maatte undersøge Sagen, uden at der iøvrigt ses at være kommen noget ud af disse Undersøgelser. I et Tilfælde tillod

Direktionen sig endog den Spydighed overfor det høie Kollegium, at al Anledning til Klage vilde bortfalde, hvis blot Kollegiet vilde tage Hensyn til Compagniets gjentagne Andragender om at afskaffe Gilderne og hævme de udenlandske Selskabers Virksomhed.

1813.

Der er ovenfor under Kbhvns Compagni gjort udførlig Rede for Reglerne for Pengeomskrivningen i 1813 og dennes Resultater for dette Compagni. Her meddeles derfor kun et kort Sammen- drag af Almind. Compagnis Balance d. 31. Marts s. A. for i de store Hovedtræk at vise de formelle Forandringer i Formue- bestanden. Det maa erindres, at Compagniet til det sidste bog- førte Dansk og Slesvig-Holst. Courant som lige gode, uagtet sidstnævnte Mønt ved Omskrivningen var 6 Gange saa meget værd, da det havde bevaret sin Sølvværdi og altsaa kunde om- skrives Daler for Daler + $\frac{3}{5}$, og det samme gjaldt Værdier i Species, som vare opførte i Dansk Cour.

	før Omskrivn. Dlr. Dansk Cour.	efter Omskrivn. Rbdl.
Aktiver:		
Tilgodehavende, der omskrevet Dlr. for Dlr.	902,800— 0 β	902,800— 0 β
do. lydende paa Species	117,400— 0 »	187,840— 0 »
do. » » Sl.-H. Cour.	855— 38 »	1,368— 61 »
Andre Aktiver nedskrevne med fra 65—83 $\frac{1}{8}$ $\%$	352,023— 71 »	129,437— 28 »
	1,373,079— 13 β	1,221,445— 89 β
Passiver:		
Gjæld lydende paa Sl.-H. Cour.	66,600— 0 β	106,560— 0 β
Andre Passiver, nedskrevne med 83 $\frac{1}{8}$ $\%$	394,042— 26 »	65,673— 69 »
altsaa beholden Formue	912,436— 83 »	1,049,212— 20 »
	1,373,079— 13 β	1,221,445— 89 β

Undersøgelsen af det reelle Tab kan begrænses til de to Tal for den beholdne Formue. De c. 912,400 Dlr. Cour. skulde efter deres oprindelige Sølvværdi være omskrevne med et Tillæg af $\frac{3}{5}$ til ..... c. 1,459,900 Rbdl. men blev omskrevne til ..... c. 1,049,200 »

---

herefter altsaa reelt Tab..... c. 410,700 Rbdl.

Det var ikke fuldt saa stort, da den opsparede Formue, i det Hele c. 92,900 Dlr. Cour, ikke var erhvervet til den fulde Sølvværdi og altsaa gav mindre Tab, men dette var forholdsvis saa ubetydeligt, at det ikke er en Undersøgelse værd. — Dette er Resultatet set i en Frastand af 85 Aar. Men Aktionærerne i 1813? Det er lidet sandsynligt, at de midt under det voldsomme økonomiske Jordskjælv have anstillet Undersøgelser, der førte tilbage til dets Begyndelse. De have uden Tvivl holdt sig til følgende da foreliggende Fakta: Udbyttet i December Termin 1812 var 4 Dlr. Cour., i 1813 24 Dlr. Cour. eller 4 Rbdl., der vare lige saa gode. Compagniet eiede ult. September 1812 c. 912,400 Dlr. Cour., men i 1813 c. 1,049,200 Rbdl., af hvilke hver skulde være = 6 Dlr. Cour. Aktionærerne havde i 1812 en Forpligtelse til at lægge Penge op, til 1 Million var naaet, hvilket efter de foreliggende Erfaringer kunde blive en lang Historie, men i 1813 vare de ude af denne Trængsel og kunde faae hele Fortjenesten, om der blev nogen. De vilde sikkert have fundet, at Forandringen var til det bedre, hvis Frd. af 1813 ikke midlertidig havde beklippet Renten af Statens Gjæld (for Compagniet c. 1,090,000 Rbdl.) stærkt. Rentetabet var nominelt meget betydeligt i de følgende Aar, men det lader sig efter de vexlende Kurser ikke reelt angive tilnærmelsesvis nøiagtigt. — Det er en bekjendt Sag, at Pengeomskrivningen medførte en umaadelig Forvirring ved Afgjørelse af bestaaende Forpligtelser paa Grund af de indviklede Regler herom i Frd. 1813. Vanskeligheder af den

Art kunde ikke let forekomme for Compagniet, da al Tilgodehavende og Gjæld var Penge, for hvis Omskrivning Reglerne vare simple, men saa kom de paa et andet Punkt. Der var nemlig i Januar 1813 foruden Courantsedler forskjellige andre Repræsentativer i Omløb, og først i October 1814 var der udstedt saa mange Rigsbanksedler, at de ældre Repræsentativer kunde inddrages. Men Folk havde en saadan Mistillid til disse — navnlig til de «andre», som tildels vare rentebærende og derfor besværlige i daglig Handel og Vandel, at de vilde have Rigsbank, som ikke altid kunde skaffes. En af Compagniets egne Aktionærer klagede endog til Cancelliet over, at han ikke havde kunnet faae Udbyttet i Decbr. Termin 1813 i Rigsbank, uagtet de andre Aktionærer havde faaet deres i denne Mønt. Sagen var som oplyst i en Indberetning til nævnte Autoritet den, at der var betalt med Rigsbank, saalænge Compagniet havde noget, og at der derefter stilledes Aktionærerne Valget mellem ældre Repræsentativer og at vente, indtil der igjen kom Rigsbank i Kassen. I December 1813 klagede en Brandlidt til samme høie Myndighed over, at Compagniet forholdt ham en Branderstatning, uagtet han forlængst havde præsteret de forlangte Bevisligheder. Direktionen kunde oplyse, at den allerede i April Maaned s. A., 2 Maaneder før Compagniets octroimæssige Respit af 3 Maaneder med Betaling af beviste Skader var til Ende, havde tilbudt Manden lovlig Betaling med et af de «andre» ældre Repræsentativer, men han var stædig og vilde have Rigsbank eller Sølv efter Kurs. Compagniet havde derefter deponeret Summen i en kgl. Kasse. Et Par Maaneder efter bekvemmede Manden sig til at tage Pengene.

1814—30.

Den vigtigste Begivenhed i denne Periode er Adskillelsen mellem Danmark og Norge i 1814, da den for Compagniet medførte Tabet af den norske Forretning. Repræsentantskabet besluttede at forespørge Commerce Kollegiet, om denne Forretning kunde fortsættes, men havde næppe ventet følgende Svar: « . . . I «denne Anledning skulle vi ikke undlade tjenstligst at melde: at «da Compagniets Virkekreds ifølge Octroien af 4. April 1798 «dens 1ste § er bestemt til Kongens Riger og Lande udenfor «Staden Kiøbenhavn: Saa skulle Collegium være af den For«meening, at Assurancer for Norge, under nærværende Omstændig«heder, ikke ved Compagniet kunne være at antage». For første Gang lystrede Compagniet ikke Ordre strax. Den norske Forretning, som havde udgjort c. en Femtedel af den hele, havde været den bedste, idet den havde givet et Overskud af Præmierne paa + 57 % mod + 44 % i Danmark og ÷ 5 % i Hertugdømmerne, saa at det var forstaaeligt, om Bestyrelsen trykkede sig ved at opgive den. Repræsentantskabets Protokol for Mødet d. 15. Marts 1814, i hvilket Skrivelsen var fremlagt, udviser følgende opsætsige Resolution: «Den videre Foranstaltning udsættes indtil videre», og det uagtet der sad to kgl. Tilforordnede i Repræsentantskabet,

som begge tillige vare Medlemmer af Kollegiet, og af hvilke den ene har underskrevet Protokollen. Ved disse Tilforordnede har der derefter sikkert været ført mundtlige Forhandlinger med Kollegiet, og disse trak ud til November 1814, da man paa et nyt Møde besluttede foreløbig at suspendere den norske Forretning, men tillige at Sagen skulde cirkulere til skriftlig Votering mellem Repræsentanterne og de Tilforordnede, saa at den altsaa endnu ikke var endelig opgiven. Indholdet af disse Vota har sin Interesse. Kollegiets Grund til at paabyde den norske Forretnings Ophør var jo den, at Norge ikke mere hørte til Kongens Riger og Lande, og denne var for de fleste Repræsentanter — selvfølgelig for de Tilforordnede — fyldestgørende. En Repræsentant, som var Højesteretsadvokat, mente rigtignok, at Kollegiets Svar var grundet «mere paa Statsklogskabens Regler end paa Retsgrunde», og et Par andre udstødte et lille Hjertesuk over den gode Forretning, der gik tabt. Midt i al denne Resignation er et Votum af fhv. Grosserer og Bankdirektør Prætorius et frisk Pust. Han kunde ikke indsee, at der af den Tilladelse til at tegne i Riget — med udtrykkeligt Forbud mod Tegning i København —, som Octroiens § 1 gav Compagniet, kunde udledes et Forbud mod at tegne andetsteds. Man burde ikke have forespurgt Kollegiet, men ganske roligt have fortsat Forretningen. Det var en Feil, at man ikke havde oplyst Kollegiet om, hvor fordelagtig den havde været. Som Sagen laa, burde Bestyrelsen indgive et Andragende til Kongen om, at den maatte fortsættes, under Henvielse til Octroiens sidste §, som indeholdt et kongeligt Løfte om, at Forslag fra Compagniet om Forbedringer i dets Tilstand eller Udvidelser skulde blive ansete i Naade og bevilgede. Sagen forelaa atter til Forhandling paa Grundlag af disse skriftlige Vota i Marts 1815 og udsattes atter indtil videre, men dette var kun en Form, der daarlig dækkede over det afmægtige Forsøg paa at forhindre Tabet af den bedste Del af Forretningen.

Sagen gjenoptoges nemlig aldrig. — Det gik ikke hurtigt med Afviklingen af den norske Forretning fra nogen af Siderne, selv om der tages Hensyn til den langsomme Postgang. Compagniet havde, da Forretningen hævedes, 3360 Rbdl. tilgode hos Agenturerne, og det varede fra fem Fjerdingaar til halvandet Aar, inden de 3330 Rbdl. gik ind. Derimod var der udover Tilgodehavendet uafgjorte Skader til Beløb c. 5800 Rbdl. — de to sidste Aar havde været uheldige —, som altsaa skulde sendes derop. De kom afsted med 500 Rbdl. hver Postdag, «da Postvæsenet her frasiger sig al Ansvar udenrigs», og Compagniet ikke vilde risikere Tabet af større Summer end 500 Rbdl. ad Gangen.

Forordningen af 1813 førte som bekendt ikke til en Afslutning af Pengemisøren. Tiderne vare fremdeles usle, og Compagniet fik paa forskjellig Vis Virkningerne heraf at fornemme. Der hengik ikke et Aar, uden at en eller flere Agenter maatte afskediges for Kasseangel, hvilket jo dengang ikke var noget helt ualmindeligt i offentlige Forhold. Desuden maatte Compagniet i nogle Tilfælde tage Afsked med Agenter, som havde forgrebet sig paa de dem betroede Stats- eller Kommunekasser. Der kan dernæst ikke være nogen Tvivl om, at saavel Ildspasættelse som Assurancesvig var en foruroligende hyppig Ting, saa hyppig, at Regjeringen endog i 1819 fandt det nødvendigt at indskærpe, for at ingen skulde kunne paaskyde Uvidenhed derom, at Loven satte Livsstraf for Ildspasættelse. Det stod i Forbindelse hermed, at Compagniet i 1816 søgte og fik Bevilling til at udstede Proklama til sine Kreditorer. Dette kunde selvfølgelig kun gjælde uafgjorte Erstatningskrav, og det gjaldt saadanne Krav for hele 5 Regnskabsaar til et Beløb af ikke mindre end c. 66,600 Rbdl., som helt kunde godskrives Reservefondet ved Proklamaets Udløb. Compagniets Arkiv giver ikke fuld Oplysning om denne Mærkelighed, men det kan dog ses, at det i et Tilfælde blev en brandlidt Kjøbmand for hedt i den danske Stat; han rømte af Landet,

da hans Folks Vidnesbyrd gik ud paa, at han havde opgivet sin Varebeholdning en halv Snes Gange for stor. I et Par andre Tilfælde kan det oplyses, at der var overgaaet de Paagjældende Domme for Assurancesvig, og man kan, da Folk dengang ikke vare en Smule mere tilbøielige end nu til at skjænke Assurancen noget, med ret betydelig Sikkerhed slutte, at det Beløb, der falder paa de uoplyste Tilfælde, ikke er afkrævet Compagniet af ganske lignende Grunde. Det er i Nutiden kun lidt vanskeligt at forstaae, hvorfor et Proklama var nødvendigt for disse Reservers Inddragelse. Nu om Stunder véd et Selskab til Punkt og Prikke, om det i lignende Tilfælde kan gjøre noget saadant, og gjør det i bekræftende Fald uden videre Ophævelser. Proklamaet kan mulig for en Del skyldes overdreven Forsigtighed, men en Skrivelse i 1817 til Rigsbanken viser, at der i det mindste har været én anden Grund. Compagniet forlangte et Beløb i gamle Courantsedler ombyttede med $\frac{1}{6}$ i Rbanksedler og angav som Grund for det sene Forlangende, at det ikke inden Proklamaets Udløb havde kunnet faa Beløbet, der var deponeret i en offentlig Kasse i Holsten, udbetalt af denne — Embedsmændene derovre værnede deres.

Ligesom Compagniet ifølge den i 1810 truffne Bestemmelse før 1813 kun tegnede i Hertugdømmerne i Dansk Courant, vilde det efter Pengeforandringen, uagtet Sølv allerede i 1813 var bleven eneste lovligt Betalingsmiddel der, kun tegne i Sedler. Ulempene herved vare helt igjennem de samme som ved den tidligere Forretning i Dansk Cour., og Forholdet skulde ikke have været omtalt her, hvis det ikke havde givet Anledning til, at Bestyrelsen foreslog Hertugdømmernes Styrelse en ret pudsigt Byttehandel. Det slesv. holst. Cancelli tilstillede i Februar 1818 Compagniet en Klage fra en holstensk Overørighed over uforsigtig Tegning af Forsikring ved et derværende Agentur. Direk-

tionen indrømmer i Marts, at der i nogle Tilfælde var tegnet for høi Forsikring ved Agenturet, men at dette ingenlunde altid var sket i svigagtig Hensigt, da de Forsikrede maatte sikre sig mod Rigsbanksedlernes Kurssvingninger. Compagniet var imidlertid villigt til at fjerne Aarsagen til denne Ulempe ved at tegne i Sølv, hvis det til Gjengjæld kunde blive eneberegtiget til at tegne Forsikring i Hertugdømmerne. Handelen gik ikke i Orden. Det høie Kollegium ændrede ikke Compagniets Tilbud, og det kan jo tænkes, at det har vidst noget om, at der ganske kort Tid efter (8. April) vilde komme et kongeligt Paabud om, at alle nye Retshandler skulde afsluttes i Sølv og effektueres i Metal eller Sedler efter en Kurs, der sattes 4 Gange om Aaret af en dertil udnævnt Kommission. Fra den Tid — til 1845 — var der ikke mindre end 3 officielle Regningsenheder i Kongeriget, nemlig Sølv (benævnt rede Sølv), Sedler efter Kommissionens Kurs (Sølvværdi) og Sedler. Man kunde maaske mene, at der ikke kunde være stor Forskjel paa de to første, eftersom 100 Rdl. i Sølv og saa mange Sedler, at man for dem kan kjøbe 100 Rdl. i Sølv, synes at maatte være det samme; men den officielle Kvartalskurs angav ofte ikke Sedlernes gængse Værdi i Handel og Vandel, hvilken en af Børsen fastsat ugentlig Kurs traf langt nærmere. Der var saaledes faktisk 4 Regningsenheder. Compagniets Bøger indrettedes med en Kolonne for hver af de 3 officielle, efterat Bogholderiet i et Par Aar havde gjort Forsøg paa som ved de to Arter Courant at slippe nemmere fra det. De i disse Kolonner aflagte Regnskaber give altsaa ingen umiddelbar Oversigt over Compagniets Formue og Forretning, men en Sammenligning mellem dem har sin Interesse, da den viser den ihærdige Bestræbelse efter at tilveiebringe en Forskydning af Compagniets Formue i Retning af virkelig Valuta. Compagniet eiede

	rede Sølv Rdl.	Sølvværdi Rdl.	Sedler Rdl.
i 1820	42,566	1,090,940	84,013
i 1824	64,682	1,143,240	646
i 1830	202,441	1,056,140	1,046

Compagniet havde efter 1818 begyndt med at anbringe sin Formue i Prioriteter i Landeiendomme, og den store Landbrugs-krise i 20'ne har efterladt sine Spor i Compagniets Arkiv. Der var bl. A. anbragt forholdsvis meget beskedne Summer i 4 Majorater, som i Nutiden sidst af alt ville blive mistænkte for ikke at kunne svare til deres Gjæld, men dengang vare de alle under Administration, og Renterne af Compagniets Prioriteter gik ingenlunde altid glat i Compagniets Kasse.

De finansielle Resultater af Compagniets Virksomhed i denne Periode kunne ikke kaldes glimrende, men de vare dog bedre end i det første Afsnit til 1813. Regnskaberne afgive paa Grund af de nys berørte udviklede Pengeforhold et meget usikkert Materiale til Bestemmelse af Resultaterne, men det kan dog siges med Sikkerhed, at Forholdet mellem Præmier og Skader, der for hvert Aar ere angivne i ensartede Tal — før 1818 i Sedler og derefter i rede Sølv —, bedrede sig, saa at den gennemsnitlige Skadeprocent var c. 63 mod 81 indtil 1813. Den sidste Trediedel af Perioden maa Aktionærerne have opfattet som forholdsvis gunstig. De fik fra 1824 Udbyttet udbetalt i rede Sølv, 5½ Rdl. i 1824 og 1825 og 6 Rdl. i de sidste 5 Aar, hvilket dog delvis skyldtes den langsomme men stadige Kapitalforøgelse, som fremgaaer af de nylig anførte Tal.

1831—48.

Aar 1831 er forsaavidt et Mærkeaar i Compagniets Historie, som det bragte den første Rift i det Baand, der knyttede Compagniet til Statsmyndighederne. Det danske Cancelli havde to Gange — sidst i 1829 — tilstillet Compagniet Udkast til Statuter for mindre, gjensidige Foreninger, hvis Sanktion begjæredes, til Erklæring. I begge Tilfælde lod Direktionen selve Indholdet af Statuterne helt ligge, og Erklæringen gik kun ud paa at hævde, at de paagjældende Foreninger vare ganske overflødige. Den sidste Erklæring henviste desuden til en tredie, som var afgiven i anden Anledning og indeholdt en vidtløftig Bevisførelse for, at det i 1798 havde været Lovgiverens Hensigt med Octroien, at Compagniet skulde have Monopol, og at det havde et lovligt Krav paa at see denne Hensigt opfyldt. Tidligere havde Commerce Kollegiet og dets Afløser Cancelliet enten vendt det døde Øre til eller var gaaet uden om Spørgsmaalet, men denne Gang fik Compagniet ren Besked. Cancelliet svarede kort og godt, at Octroien ikke kunde være til Hinder for Oprettelsen af andre Indretninger til Forsikring af Løsøre, og at det høie Collegium ikke fandt Anledning til at hindre saadanne, alene af den Grund at Compagniets Præmier vare for høie. Og ved Siden af denne

ret drøie Afvisning fik Compagniet oven i Kjøbet en Lektion i, hvorledes det burde have svaret paa det, Cancelliet spurgte om. Anderledes synes det Faktum ikke at kunne opfattes, at der med Svaret fulgte Kopi af en Skrivelse fra Cancelliet til Stiftamtmanden i Viborg, hvori der i 9 Poster er angivet Grundene til, at Sanktion af det paagjældende Statutudkast nægtedes, hvortil der utvivlsomt var god Grund.*) Svaret blev forelagt Repræsentantskabet, som resolverede: «henlægges». Det korte Ord betegner Forholdet og Situationen ganske nøiagtigt. Det var en ihærdig Bestræbelse, der opgaves, en kjær og stadig Tanke, der henlagdes for bestandig. Det var som sagt den første Rift i Baandet, men den udvidedes hurtigt. Til Afslutning af dette Emne følgende. Indtil 1848 vedligeholdtes Forbindelsen med Statsmyndighederne i de gamle Former, men Compagniet fik ikke flere Statuter til Erklæring, uagtet der i den sidste Halvdel af 30'ne og i 40'ne oprettedes en Række gjensidige Selskaber. Ved Thronskiftet i 1839 havde Compagniet endnu ansøgt om Konfirmation af Octroien, men i 1848 fandt man det ikke Umagen værd. Af gammel Vane forholdt Compagniet sig endnu «tjenstligt» overfor Autoriteter til langt ind i 60'ne, men da det i 1862 mistede Stempelfriheden, stod det uden nogensomhelst Begunstigelse overfor de konkurrerende Selskaber, som hurtigt voxede i Antal.

Tidsafsnittet 1831—48 var iøvrigt uden større Interesse, og

---

*) Der var meget eiendommelige Bestemmelser i disse Statuter. Erstatninger skulde f. Ex. fastsættes ikke efter Skaden paa selve Løsøret, men efter den forholdsmæssige Skade paa den Bygning, hvori det befandt sig. Det var en Retsbetjent, der havde affattet Statuterne for en Forening for sin Jurisdiktion, og det vidner ikke om nogen stærk Tro paa de eventuelle Brandlidtes Ærlighed hos ham, at Opgjørelsen henlægges til et Felt, hvor Brandlidtes Indflydelse paa Erstatningens Størrelse er liden (hvis han er Eier) eller ingen (Leier). Der skulde kun opkræves Kontingent til Dækning af indtrufne Brandskader, men naar en Interessent nægtede at betale, var hele Virkningen den, at han betragtedes som udtraadt — ret betryggende for de Brandlidte.

kun et Par Punkter er det værd at berøre. Et nyt Proklama i 1840 tilførte Compagniets Reservefond c. 26,600 Rdl. Der havde i 30'ne været en ny Epidemi af mislige Ildebrande, som havde tiltrukket sig Myndighedernes Opmærksomhed, hvilket kan sluttes deraf, at der i Tiaarets Slutning var et Forslag til Forhandling i Østifternes Stænderforsamling om, at Løsøreselskaberne ikke maatte tegne Forsikring i Bygninger, som vare indtegnede i Landbygningernes Brandforsikring, medmindre de Forsikringsøgende mødte med Attest fra Branddirektøren eller Tilsynsmænd, der skulde beskikkes hertil, for at de havde anmeldt deres Hensigt at forsikre deres Løsøre. Der tilsigtedes altsaa en Kontrol med Løsøreforsikring for at forhindre Overtegning, men Forslaget var umuligt, og det kom ikke videre. — Følgende lille Tildragelse har nærmest Kuriositetens Interesse. I 1841 følte en enkelt Aktionær, der forresten havde en saare ringe Interesse i Compagniet, hvad Aktietal angik, sig kaldet til at være Reformator. Han tilstillede Bestyrelsen en Skrivelse, hvori han paaviste de efter hans Skjøn tilstedeværende Mangler ved Compagniet, og indbød sig selv til en Konference med Direktionen om, hvad der burde gøres. Han fik — selvfølgelig — et afslaaende Svar, hvis Høflighed fremhæver dets Fornemhed, men det var da ogsaa to Høiesteretsassessorer og Etatsraad L. N. Hvidt, der svarede ham. Dette forknyttede ham dog ikke mere, end at han — det var en bekjendt og paa sit Omraade dygtig, men stridbar Mand — i sit Gjensvar meddelte Bestyrelsen, at da den ikke havde valgt den af ham foreslaaede lempeligere og stiltfærdigere Vei at faae Sagen ordnet paa, maatte han forlange, at der blev sammenkaldt en extraordinær Generalforsamling til en Dag, han bestemte (20. August — Skrivelsen var af 5. Juni), som skulde afdøje, om der skulde nedsættes en Komite af 3 Aktionærer til Overveielse af hans Forslag. Herpaa fik han slet intet Svar. Da han samtidig havde ladet Brevvexlingen trykke og omsende til Aktionærerne,

fandt Bestyrelsen det dog rettest at forespørge den næste ordentlige Generalforsamling, om Sagen ønskedes forelagt til Beslutning, «hvilket blev besvaret med 477 Nei mod 29 Ja.»

Tages Aarene 1831—48 under Et, var Forretningen uheldig. Skaderne løb op til 62 % af Præmierne. Det slette Resultat skyldtes den omtalte Brandepidemi i 30'ne, hvilket tydeligt nok fremgaaer af, at den gennemsnitlige Skadeprocent i 1831—40 var 78, men i 1841—48 sank til 46. Aktionærernes Udbytte var i den første Del af Perioden 7 Rdl. hvert Aar, men det steg i den anden Halvdel til 8 Rdl. i 3 Aar, 9 Rdl. i 1 Aar og 14 Rdl. i 4 Aar, altsaa til gennemsnitlig 11 Rdl. Den nylig fortalte Episode har maaske medvirket til, at hele Fortjenesten brugtes til Udbytte.

I 1845 erklæredes Rigsbanksedlerne indløselige, efter at Kursen i nogle Aar forud havde været pari. I Bilag 10 vil der findes en Oversigt over Forretningens Resultater, Udbytte, Reservefond og Aktiernes Kurs fra nævnte Aar til 1897.

1848—63.

Krigen 1848—50 skar selvfølgelig dybt ind i Compagniets Forretning i Hertugdømmerne. Følgende Tal for Præmieindtægten i de tre Krigsaar og Aaret før vise Ødelæggelsens hele Omfang.

	4 danske Agenturer i Aabenraa, Haderslev, Flensborg og Sønder- borg. Rdl.	28 tyske Agenturer Rdl.
1847 *)	3,909	23,612
1848	2,521	16,086
1849	1,691	3,836
1850	2,604	703

De tyske Tal tale for sig selv. Ved de tyske Agenturer vilde maaske den skarpe nationale Modsætning uden noget andet Moment have ført til et noget lignende Resultat som det ovenstaaende. Derimod kunde det synes underligt, at der i de første Aar ogsaa var den betydelige Nedgang i Præmien ved de danske Agenturer. Dette skyldtes en forretningsmæssig ikke helt for-

---

*) De 27,500 Rdl. udgjorde en Femtedel af hele Præmieindtægten.

svarlig Bestemmelse, som Bestyrelsen traf d. 28. Marts 1848 om helt at suspendere Forretningen i Hertugdømmerne. Der er ingen Tvivl om, at dette var en Øieblikkets Handling under den store Bølge af patriotisk Bevægelse, der gik over hele Landet og ikke mindst Hovedstaden ved Efterretningerne om, at Oprørsregjeringen havde konstitueret sig i Kiel d. 23. Marts, og at Rendsborg Dagen efter var besat af de frafaldne Tropper under Prindsen af Noer. I Modsætning til Compagniets faste Praxis, ifølge hvilken enhver Sag, der forelagdes Repræsentantskabet til Beslutning, var omhyggelig forberedt ved Direktionens Betænkning eller Indstilling om den, foreligger der i denne Sag ikke en Tøddel Skrift mere, end hvad Beslutningsprotokollen indeholder, nemlig en Forespørgsel fra Direktionen, om der under de nuværende Forhold maatte tegnes Assurance i Hertugdømmerne, og Repræsentantskabets Nei. Medens Repræsentantskabet ellers indkaldtes ganske sindigt med et Varsel af mindst 8 Dage, er Varslet i dette Tilfælde 24 Timer. Endog Ærø, som ganske vist dengang hørte til Sønderjylland, indbefattedes under Beslutningen, uagtet Øen var fuldstændig dansk, men denne Feiltagelse, som man tør skrive paa Sekretærens Regning, rettedes strax efter en Protest fra Agenten.

Øxen var lagt ved Roden af Forretningen i den tyske Del, og det Træ trivedes ikke mere. Compagniet søgte at gjøre Beslutningen af Marts 1848 god igjen ved i October s. A. at tillade dens Gjenoptagelse, men af de 28 tyske Agenturer forsvandt de 16 for stedse. Nogle af disse Agenter meldte sig simpelthen ikke til Tjeneste igjen, andre meddelte, at de frasagde sig deres Agenturer, da der ikke var nogen Mulighed for paany at indarbeide en Forretning, fordi Befolkningen frygtede dels for en gjentagen Suspension af den og dels for, at Compagniet under de foreliggende Omstændigheder skulde unddrage sig sine Forpligtelser. Der blev altsaa 12 Agenturer tilbage, og Præmieind-

tægten ved disse var i det sidste Krigsjaar skrumpet ind til knap 3 % af det hele Beløb før Krigen. — I den tyske Del gik over Halvdelen af Agenterne selv, i den danske Del maatte Compagniet lade den nationale Bølge skylle to af de fire bort, uagtet den ene af dem var en flink Mand. I Januar 1849 fandtes et Inserat i Bladet «Dannevirke», i hvilket Agenten i Sønderborg betegnedes som ivrig Slesvigholstener, der næppe vilde varetage Compagniets Interesse tilbørligt, hvis der indtraf en Ildsvaade paa Augustenborg, hvor han havde tegnet Forsikring for sin Herre, Hertugen. L. N. Hvidt, som var Direktør ved Compagniet, henvendte sig til Krigsministeriet om Oplysning, og Compagniet besidder en Skrivelse, undertegnet af selve Krigsminister Hansen, om, at han har paalagt Kommandoen paa Als at undersøge Agentens Forhold, at han er befundet meget mistænkelig, og at han som Følge heraf «paa det Nøiagtigste bliver surveilleret». Compagniet kunde selvfølgelig ikke have en Mand til Agent, der var under saa skrap Opsigt. Dette skete under selve Krigen eller ialfald «mellem Slagene», men i Februar 1853 meldte Borgmesteren i Aabenraa af egen Drift Compagniet, at det burde gjøre Forandring med Agenturet der. Skrivelsen giver Compagniets lille Bidrag til Belysning af Intensiteten af den vakte nationale Følelse i den nordlige Del af Sønderjylland, og den citeres i Uddrag her. «Det er oftere blevet omtalt heri Byen som en Besynderlighed, ja vel endog betegnet som Ligeegyldighed for, hvad der bevæger sig i Folket, at, medens det danske Sprog har gjenvundet sin Ret i Kirke, Skole og Retssal, ligesom det og udelukkende bruges i alle Told-, Post- og øvrige Embeds-Anliggender, vedblive de af det ærede Brandassurance Compagni udstedte Policer for Aabenraa og sammes Omegn at være udfærdigede paa Tydsk.*) Befolkningen, der saalænge har været

*) Agenterne i de 4 nordlige Distrikter havde baade danske og tyske Police-blanketter.

Vidne til dets Sprogs Undertrykkelse, er just i denne Retning meget nidkær og ømfindelig for Tilsidesættelse . . . .» Agenten blev strax afskediget, hvad han forlængst burde været af anden Grund. Han tegnede i det sidste Aar ialt 5 Policer. — Medens den tyske Forretning smuldrede hen, navnlig efter den anden Krig, hævede den danske sig betydeligt. Præmieindtægten var for den sidste 4250 Rdl. i 1852 — 5734 Rdl. i 1855 — 8533 Rdl. i 1859 og 10,156 Rdl. i 1863.

De gjensidige Foreninger, der stiftedes indtil de senere Aar i 40'ne, holdt sig til de mindre Risikoer paa Landet og gjorde ikke Compagniet stor Skade. Forretningen gik tvertimod frem indtil 1847. Men derefter kom Kjøbstæderne med, og der oprettedes fire nye Selskaber henholdsvis for de sjællandske, lolland-falsterske, fynske og jyske Kjøbstæder, som i deres billigere Præmier havde et virksomt Konkurrencemiddel mod Compagniet, hvilket det fik at føle. Præmieindtægten i Kongeriget, der i Krigsaaarene havde været noget nedadgaaende, sank pludselig fra 87,200 Rdl. i 1850 til 68,200 Rdl. i 1851, hvortil dog Slappelsen efter Krigen mulig ogsaa har bidraget. Lægges hertil Indtægtstabt i Hertugdømmerne, blev den hele Afgang i Præmieindtægten, der i 1847 havde været 118,200 Rdl., ikke mindre end 45,000 Rdl., c. 38 0/0. Udbyttet havde i 1848—50 været ret godt, da Skadebeløbene vare forholdsvis smaa, men for 1851 var Udbyttet atter kun 7½ Rdl. Samtidig sank Aktiernes Kurs stærkt fra 205 i 1847, 190 i 1848 til under 150 i 1851. Der blev Uro blandt Aktionærerne. I Februar 1852 modtog Bestyrelsen en Skrivelse fra 23 Aktionærer, der tilsammen eiede c. 850 Aktier, hvori de under Henvisning til det ringe Udbytte (for det sidste Aar) og det betydelige Formuetab, som Aktiernes synkende Kurs truede med at volde Aktionærerne og deres Efterladte, hævdede, at der var skjellig Grund for Aktionærerne til at ønske «Compagniets Tilstand, Oeconomie og fremtidige Virksomhed, navnlig dennes

Udvidelse» underkastet en sagkyndig Prøvelse. De bad om Indkaldelse af en ekstraordinær Generalforsamling, som formodedes at ville beslutte, at Spørgsmaalet undergaves en Prøvelse enten af Repræsentanterne eller et Udvalg.*) I og for sig var det jo et ret rimeligt Ønske, der var fremsat, og det var beskedent at give Generalforsamlingen Valget mellem Repræsentanterne og et Udvalg. Men i Skrivelsen er «Udvalg» tykt og dobbelt understreget, hvilket gjør Beskedenheden mindre, da «Repræsentanterne» ikke nød samme Udmærkelse — dette ses at være besørget af et eller andet Medlem af den samlede Bestyrelse. Skrivelsen satte denne i Forlegenhed. Paa den ene Side vare de anførte Fakta (ialfald Kursfaldet) rigtige, Ønsket om Foranstaltninger, der kunde føre til bedre Tider, var billigt, og de 23 Aktionærer havde holdt sig helt paa Lovens Grund ved at bede om Sammenkaldelse af en Generalforsamling. Men paa den anden Side synes Bestyrelsen at have fundet, at en Generalforsamling efter Initiativ af Aktionærer var en betænkelig Ting, og den valgte den Udvei at meddele Underskriverne, at den gjerne vilde imødekomme dem, men at den som Betingelse herfor maatte forlange, at de nærmere præciserede de Hovedspørgsmaal, som eventuelt efter Generalforsamlingens Beslutning skulde forelægges Udvalget til Drøftelse. Det foreslaaede «Thema» var for ubestemt til, at de Aktionærer, som ikke havde Leilighed til at møde paa Generalforsamlingen, kunde danne sig et saa sikkert Skjøn om denne vigtige Sag, at de kunde gjøre Brug af deres oktroimæssige Ret til at stemme ved Fuldmægtig. Hvilken Betydning man tillagde Sagen, fremgaaer bedst deraf, at man end ikke betroede Direktionen alene — der sad dog to Høiesteretsassessorer i den — at affatte Svaret; dennes Concept skulde cirkulere mellem Repræ-

---

*) Skrivelsen var conciperet af Høiesteretsadvokat Salicath, og blandt Underskriverne fandtes O. B. Suhr, dengang cand. theol., C. N. David og Legatstifteren Spannjer.

sentantskabets juridiske Medlemmer til Overveielse. Svaret havde ikke den forønskede Virkning. Aktionærerne hævdede, at Themaet var bestemt nok, og gjentog deres Forlangende i en bestemtere Form. Bestyrelsen gik da saa vidt, at den tilbød at drøfte Spørgsmaalet mundtlig med de Herrer, men da Tilbudet ikke blev modtaget, skød den Sagen fra sig og nægtede at sammenkalde nogen Generalforsamling. Derpaa fulgte fra den anden Side en hvas Protest, hvori Nægtelsen betegnedes som en Afvigelse fra Bestyrelsens Pligt og en Miskjendelse af Aktionærernes Ret baade efter Forholdets Natur og ifølge Octroien (som ikke gav nogen Ret for Aktionærer til at forlange Generalforsamlinger indkaldte). Protesten ændsedes ikke, og samme Skjæbne led en senere Skrivelse fra Advokat Salicath, at han agtede at forelægge Forslaget, noget omredigeret men lige ubestemt, for den ordentlige Generalforsamling i 1852, hvorom han ikke undlod at underrette Bestyrelsen, for at den kunde iagttage det Fornødne ved Indvarslingen. Da skete det hidtil ukjendte. Oppositionen satte to af sine Mænd ind i Repræsentantskabet istedetfor de to efter Tur afgaaende og besatte desuden to tilfældig ledige Pladser. Det viste sig imidlertid, at dette skyldtes en OVERRUMPLING. Da en af de nye Mænd ikke tog mod Valget, og en anden afgik ved Døden, valgtes de to gamle Repræsentanter atter ind med overvældende Majoritet paa en extraordinær Generalforsamling. Og det hjalp ikke, at Oppositionen nu fulgte Bestyrelsens første Opfordring til at indgive mere bestemte Forslag, bl. A. det særdeles forstandige, at Præmiereglementet skulde specificeres og detailleres. Aktionærernes Majoritet fulgte Bestyrelsen, og dens Meddelelse om, at den havde henlagt Forslagene, blev ganske simpelt taget til Efterretning. Dermed var Opstanden dæmpet. — De to oppositionelle Medlemmer vedbleve at være Repræsentanter indtil deres Død — O. B. Suhr i 23 Aar. Der var saa lidt Tale om at udskille dem, efter at de engang havde opnaaet denne Værdighed, at de

endog 8 Aar efter, da de skulde gjenvælges, og da en ny Overrumpling synes at være paatænkt, fik det høieste Antal Stemmer, der før og efter er afgivet paa nogen af Compagniets Generalforsamlinger. Det vidner om, hvor konservativt Compagniet var.

De sidste tre Aar af denne Periode vare meget trange for Compagniet. Hidtil havde det kun havt gjensidige Foreninger for mere eller mindre begrændsede Omraader, for Land eller By, til Konkurrenter, og det havde som ovenfor bemærket følt Virkningerne af deres Tilstedekomst, navnlig i Kjøbstæderne, hvor der indenfor et kortere Tidsrum stiftedes flere af dem. Men i 1861 stiftedes det gjensidige Selskab «Danmark», og det viste sig at være en langt farligere Modstander, der arbeidede paa hele Compagniets Virkefelt og saa at sige øieblikkelig gjorde dybe Indhug i Compagniets Forsikringer, som Kvartal for Kvartal formindskedes i en foruroligende Grad, uagtet Compagniet i 1862 som Modtræk reducerede sine Præmier betydeligt. Følgende lille Oversigt over Compagniets Risiko*) i hvert af de 4 Kvartaler i de paafølgende Aar giver et uhyggelig tydeligt Billede af Indgrebets Intensitet.

	1ste Mill. Rdl.	2det Mill. Rdl.	3die Mill. Rdl.	4de Mill. Rdl.
1861	30,7	29,2	28,8	27,8
1862	26,8	23,6	22,3	22,1
1863	22,6	21,4	21,4	21,1
1864	21,6	20,8	21,3	22,4

I 1864 var altsaa Angrebets Kraft væsentlig brudt, men der var, som det vil ses, gaaet 25—30 % af Compagniets Forretning

*) Paa Grund af Nedsættelsen af Præmierne kunne disse ikke bruges som Maalestok for Nedgangen.

tabt. «Danmark»s Udvikling havde dog været for impulsiv, og et Par store Skader, som nødte Selskabet til at opkræve Extra-præmie, gav foreløbig Compagniet Luft. Det var desuden et Held for dette, at Skadebeløbene i de fire Aar vare usædvanlig smaa, kun 31 % af Præmierne.

Den gennemsnitlige Skadeprocent i hele Perioden (til 1863) var 51 og det gennemsnitlige Udbytte $8\frac{1}{4}$ Rdl. Samtidig forøgedes dog Reservefondet med c. 30,000 Rdl.

1864—90.

Compagniet var som et Skib, der reiste sig efter en drøi Overhaling. Ydre Omstændigheder hjalp hertil. I 1864 bortfaldt Kjøbenhavns Compagnis Monopol, som i al Fald for Almind. Compagni havde været en Realitet paa Grund af det traditionelle Forhold mellem de to Selskaber, i hvis Bestyrelser delvis de samme Personer havde Sæde. Der gjordes dengang et lille Tiløb til en Forening af Selskaberne, som Almind. Compagni af forstaaelige Grunde ønskede noget ivrigere end den anden Part, men Sagen kom ikke videre end til rent foreløbige Forhandlinger om Nyttens i al Almindelighed af en saadan Sammenslutning. — For Almind. Compagni faldt altsaa en virkelig Skranke for Optagelsen af en Forretning, der altid havde været bedre end dets egen. — Dernæst likviderede den ovenfor nævnte Kjøbstadsforening i Jylland i 1866, og Compagniet fik sin rigelige Andel af dens Forsikringer. Og desuden faldt Voldene efterhaanden for Byens Trang til Udvidelse, og Forstæderne, hvis Periferier lidt efter lidt udvidedes, indtil de omsider tæt bebyggede stødte sammen med Nabokommunerne, gav Compagniet paa dette dets gamle Omraade et betydelig forøget og gunstigt Arbejdsfelt. — Præmieindtægten, som havde naaet sit laveste Standpunkt siden 1845

med c. 56,600 Rdl. i 1865, hævede sig i de 3 følgende Aar med Titusinder af Rdlr. om Aaret til 98,300 Rdl. i 1868. Tilvæksten var altsaa c. 41,700 Rdl., og følgende Tal vise, hvor betydelig en Del af den der faldt paa de tre nævnte Forretningsomraader.

	1865	1868	Tilvæxt
	Rdl.	Rdl.	Rdl.
Kjøbenhavn	7,396	10,592	3,196
Jydske Agenturer	13,098	38,422	25,384
Kjøbenhavns Forstæder	10,960	15,479	4,519

Tilsammen var altsaa Fremgangen i Præmier her c. 33,100 Rdl. Det ses desuden, at der i Løbet af halvandet Aar var oparbejdet en Præmie af 7,400 Rdl. i det gamle Kjøbenhavn indenfor Voldene.

Det var saaledes væsentlig ydre Omstændigheder, der ganske vist udnyttedes paa bedste Maade, som forholdsvis hurtig bragte Compagniet paa ret Kjøb i de første Aar af dette Tidsafsnit. Men derefter kom der en Tid, hvor Impulsen til Compagniets Velfærd udgik fra det selv. I 1871 valgtes Direktør ved Orlogsværftet, tidligere Orlogskaptain N. E. Tuxen til Direktør ved Compagniet. Han tiltraadte sin Virksomhed med aabent Blik for, at Compagniet var et merkantilt Foretagende, og at der paa adskillige Punkter maatte foretages Forandringer, hvis det skulde kunne hævde sig i den stadig voxende Konkurrence, og disse Forandringer gennemførtes ved en rolig og stadig Stræben mod Maalet med nænsomt Hensyn til Traditioner, der vare værd at bevare. Aarene 1875—90 ere de gunstigste i hele Compagniets Tilværelse. Aktionærerne fik gennemsnitlig $24\frac{3}{4}$ Kr. pr. Aktie i de 16 Aar, og i Erkjendelse af, at Skadebeløbene i en Del af disse Aar vare smaa, selv om de maales med Compagniets egen Maalestok, forøgede Bestyrelsen efter Direktionens Forslag Reserve-

fondet med den betydelige Sum af 379,000 Kr., gennemsnitlig c. 3 Kr. pr. Aktie om Aaret.

Præmieindtægten, der var steget jævnt fra 196,600 Kr. i 1868 til 267,100 Kr. i 1876, formindskedes derefter Aar for Aar. Der kunde ikke være Tvivl om Aarsagen dertil. Det var den stadig voxende Konkurrence, som dels maatte følges, dels frarev Compagniet Forsikringer, og i begge Tilfælde førte til Nedgang i Præmien. Det gik i første Række udover Compagniets Forsikringer paa industrielle Etablissementer o. Lign., men ogsaa den Del af Forretningen, som — endnu — almindelig anses for at være den fordelagtigste, nemlig 1ste Klasses Indbo- og Vareforsikring (i Byer i Bygninger uden særlig Brandfare), led under Konkurrencen. Indboforretningen stagnerede, og Vareforsikringerne tog af. Compagniet bestemte sig da til en radikal Forandring af Tarifen for disse Forsikringers Vedkommende, hvorved Præmierne for dem nedsattes 20—40°%. Denne Foranstaltning førte til en indgribende Forandring af Forretningens Karakter. For Fagmænd tiltrænges ingen Kommentar til følgende Tal, der angive Forsikringssummerne henholdsvis paa I) 1ste Kl. Indbo, II) 1ste Kl. Vare, og III) Fabriker, brandfarlige Haandværk og Oplag.

	I	II	III
	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
1881	41,9	38,4	25,4
1891*)	94,0	73,5	23,3

Compagniet har her vundet en Erfaring.

*) Excl. Kjøbenhavns Compagnis Risiko.

1891.

Endnu kun et Par udfyldende Bemærkninger til, hvad der ovenfor er meddelt om Foreningen med Københavns Compagni.

Foruden den berørte Tilnærmelse mellem Compagnerne i 1864 skete en ny i 1872, men ved ingen af disse Lejligheder kom man længere end til en akademisk Drøftelse af Nyttens Ved en Forening. I 1891 var denne paa Forhaand given paa begge Sider, og man skred strax til en Forhandling om Betingelserne, som paa Almind. Compagnis Vegne førtes af Etatsraad Glückstadt, Consul F. Wolff, Direktør Tuxen og Forretningsfører Tiemroth. Det var Etatsraad Glückstadt, som paa et af de første Trin af Underhandlingerne anviste en Vei udenom det uløselige Problem at finde et haandeligt Udtryk for Værdsættelsen af 8195 enkelte Parter i én Formue og Forretning mod 5000 enkelte Parter i en anden, der kunde tjene til Grundlag for Udstedelsen af nye Aktier. De to Aktiegrupper lodes urørte og afstempledtes blot efter Forhandlingernes Afslutning som Aktier af Serie A og B i Almind. Compagni. Herved kunde Forhandlingerne indskrænkes til det langt simple Spørgsmaal om disse Grupperes indbyrdes Værdi, der fastsattes saaledes, at de bleve lodtagne i Compagniet henholdsvis med 56 og 44 %.

De to Selskaber tilførte det forenede Compagni følgende Formue:

Almind. Compagni	3,166,348 Kr.
Kjøbenhavns	.. 2,394,751 »
	<hr/>
	5,561,099 Kr.

som fordeltes paa følgende Fonds og Reserver:

Grundkapital (fuldt indbetalt)	4,000,000 Kr.
Reservefond (almindeligt)	985,681 »
Overskudsfond (til eventuel Supplering af Udbytte)	217,847 »
Kursudjævningsfond (til Dækning af Kurstab)	84,490 »
Præmiereserve (Netto c. 82 % af egen Præmieindtægt)	273,081 »
	<hr/>
	5,561,099 Kr.

En Formue af et saadant Omfang vil være fuldt tilstrækkelig til at bære en udvidet Virksomhed.

I Bilag 11 findes en Fortegnelse over Repræsentanter, kgl. Tilforordnede, Direktører og Funktionærer ved Compagniet fra dets Stiftelse til Nutiden.

Bilag 1.

Det københavnske Brandassurance Compagni.

Fra 1779—1785 foreligger ingen Specialsummer undtagen for 1ste Aars Regnskab,
jfr. pag. 20.

Actionairenes Indskud forrentedes med 4 %.

	Police- tal	Risico Rdl.	Præmier Rdl.	Skader Rdl.	Omkost- ninger Rdl.	Renter Rdl.	Overskud Rdl.	Udbytte	Actiernes Januar Courser
1786				100			20164	16 Rdl. 4 ½ D. C.	
1787		2,029,460		0			20645	17 Rdl. D. C.	
1788		1,856,000		0			19727	17 » »	
1789		2,108,800		0			20375	17 »	
1790		2,282,650		649			22291	18	
1791		1,853,150		858			20394	17 »	
1792		2,267,980		902			21459	17 »	
1793		2,622,000		200			22637	18	
1794		3,230,170		118			28026	20 »	
1795		Henviſning til pag. 24						0	
1796	1501	5,458,692		0			33643	10 » »	
1797	1574	8,944,655		0			40965	11 »	
1798	1937	9,831,622		1816			41825	12 » »	
1799	2346	13,161,004		0			50733	14 »	
1800	2679	18,560,217	50470	2755	3489	12837	58821	16 » »	
1801		11,546,610	40751	400	3660	14996	51531	18 »	
1802		10,454,408	38034	0	3945	16487	50157	20	
1803		9,869,205	40491	1012	3624	17364	52595	22 » »	
1804		13,238,539	44743	0	4427	19895	59968	24 » »	
1805		13,345,054	44837	37604	4368	21104	27825	26	
1806		17,412,754	56342	3805	4292	19474	67849	28 »	
1807		11,442,863	62445	1259	4713	21663	83145	30 » »	
1808		10,283,513	63234	4391	4406	23208	78311	32 » »	
1809		10,294,679	55128	311	4873	26000	76637	40 »	
1810		13,841,543	73151	0	5810	36733	103313	50	

	Police- tal	Risiko Rdl.	Præmier Rdl.	Skader Rdl.	Omkost- ninger Rdl.	Renter Rdl.	Overskud Rdl.	Udbytte	Actienes Januar Coursur
1811		16,952,553	104283	50	7644	40597	137002	80 Rdl. D. C.	
1812	3560	25,216,273	130565	7860	10930	45378	156858	100 » »	
1813	3323	7,607,693	37855	0	7097	11927	42685	30 Rdl. Navneværdi = 180 Rdl. D. C.	
1814	2959	12,220,534	73037	87869	12370	33583	6380	30 Rdl Navneværdi	
1815	2809	15,220,199	81055	2708	15649	37803	100501	50	
1816	2916	18,053,439	117868	12130	14287	44262	135712	70 » »	
1817	2787	17,310,539	130130	2533	16883	55316	185446	80 » »	
1818	2759	16,373,554	116396	15263	18808	65289	146302	70 Sedler	
1819	2850	11,040,509	71957	42954	10180	53594	72413	70	
1820	2885	9,836,309	64346	2236	10857	50291	101544	70 »	
1821	2554	8,558,909	53761	298	10752	53910	96621	67 Sedler og Sølv	
1822	2463	8,079,449	49032	0	10544	57435	95924	62 »	
1823	2641	7,635,439	47427	0	10749	53970	90648	62	
1824	2552	7,762,379	46872	199	10904	51561	87330	70	
1825	2589	7,704,679	45262	1547	10987	49319	82147	67 » »	
1826	3097	9,178,929	52183	5104	11014	57612	93675	68 rede Sølv	
1827	3352	8,894,079	51610	4741	11321	46000	81000	67	
1828	3520	9,558,239	53500	5920	11127	45511	81963	66	
1829	3604	9,540,379	54047	1481	11117	45359	86808	66 »	
1830	3877	10,028,280	51464	2789	11113	44424	81986	66	
1831	4061	10,308,240	48365	8260	11350	44923	73678	61	
1832	4155	10,978,300	49558	208	11226	45591	83715	66	
1833	4631	11,757,760	52745	3249	11468	45098	83126	68 »	
1834	5038	11,576,400	51126	1111	11489	45599	84124	68 »	
1835	5456	11,997,600	52887	3398	11178	46023	84334	68	
1836	5914	12,669,640	55153	8608	11097	45427	80875	68	
1837	7768	14,613,890	65841	31101	11519	45790	69011	68	
1838	7812	14,126,740	64330	2435	11407	45869	96357	68 »	
1839	9773	15,211,915	66248	39522	11665	44960	60021	68	
1840	9598	14,730,915	62769	10300	11219	44622	85872	68	
1841	9748	14,911,765	59806	2748	11097	44981	90940	68	
1842	10592	19,030,380	60962	1133	10689	45292	94432	78 »	
1843	12153	20,287,860	64717	12726	11432	45456	86004	45 »	
1844	13979	22,147,950	74077	151868	12319	42824	÷47287	60	
1845	14900	23,968,600	78378	15360	11811	42127	93332	64 »	

	Police- tal	Risiko Rdl.	Præmier Rdl.	Skader Rdl.	Omkost- ninger Rdl.	Renter Rdl.	Overskud Rdl.	Udbytte Rdl.	Actiernes Januar Coursur
								¹ / ₄ del's Actier	
1846	16548	25,518,390	83350	42636	12391	42819	71429	15	310
1847	18021	26,869,690	89094	26827	12376	42242	91995	16	290
1848	18272	27,695,118	88768	14648	12413	42945	107084	15	205
1849	18184	27,343,035	89339	69427	11106	44299	53105	10	»
1850	19134	29,334,620	94811	64690	10758	43488	62850	11	»
1851	19961	29,928,360	99908	62917	10325	43582	70247	15	»
1852	22245	32,216,500	105975	28450	10145	44530	111909	17	»
1853	23219	32,144,500	107603	34311	10677	46037	108651	17 ¹ / ₂	260
1854	22392	30,144,900	101340	39928	11388	46844	96867	25	280
1855	22377	30,236,350	96297	35300	11264	48089	97792	20	285
1856	23376	29,701,950	98512	21078	11825	46818	112425	20	308
1857	25131	29,827,700	99577	143947	12185	46569	÷9987	10	310
1858	28152	29,435,250	96726	199284	11135	46674	÷66019	10	»
1859	27760	27,385,300	100983	78422	13196	45890	57008	10	»
1860	25105	24,425,575	78003	16664	10559	53410	105505	12	»
1861	21646	22,805,545	69626	6862	10786	51229	101937	14	»
1862	19234	24,324,930	59788	4473	11076	50079	93887	16	222
1863	18438	25,443,375	61401	9091	10700	50464	90831	16	247
1864	17707	24,843,390	54238	21337	10442	51090	72385	15	230
1865	19744	26,175,855	48743	29658	10102	51809	65763	15	224
1866	20734	27,284,405	51132	12060	10389	52059	81112	15	208
1867	21332	28,009,245	50464	7436	10984	52001	83543	16	217
1868	21840	28,621,465	46995	8202	11505	53113	83495	16	220
1869	22169	29,012,555	47674	19998	10733	53909	71226	16	213
1870	23333	29,822,380	48785	9958	10514	53818	81035	16	220
1871	23887	30,442,100	49107	10138	11368	53584	79090	16	»
1872	24727	31,675,383	52000	25644	10280	52724	67644	15	240
1873	24740	32,636,900	54668	18277	10046	53374	77174	16	»
1874	24354	33,339,316	57087	9817	11760	53075	88316	17	239
		Kroner	Kroner	Kroner	Kroner	Kroner	Kroner	Kroner	Kroner
1875	24832	69,743,253	120562	32045	20436	106847	178830	32	488
1876	24797	73,626,623	127309	24883	20343	109891	188546	33	495
1877	24666	75,199,803	125631	35551	20678	111177	142836	30	459
1878	23854	73,517,885	121313	47798	20501	112043	188591	36	430
1879	23788	73,290,545	119103	26747	20830	113306	222699	36	436 ¹ / ₂

	Police- tal	Risiko Kroner	Præmier Kroner	Skader Kroner	Omkost- ninger Kroner	Renter Kroner	Overskud Kroner	Udbytte Kroner	Actiernes Januar Courser
1880	23634	72,974,735	116125	23032	21165	113311	215012	36	482
1881	23463	71,441,485	112891	28225	20856	117057	186950	35	495
1882	23376	71,440,790	103712	13775	22145	115060	182137	35	512
1883	23723	73,950,195	100234	40672	25804	112715	141214	30	542
1884	25441	78,740,962	106542	15234	25258	113471	173272	32	511
1885	26322	83,068,700	111220	67222	25114	113100	133202	30	515
1886	26428	84,713,505	113254	21700	24992	112314	197698	32	500
1887	26484	85,969,495	113946	24948	25488	113192	170487	31	»
1888	26844	86,963,284	116381	34965	26840	110215	165752	30	560
1889	26950	88,412,091	116468	29021	26231	106554	164670	30	567 ^{1/2}
1890	26998	88,017,223	115205	59050	26271	107052	131782	30	575

Bilag 2.

Det kgl. octr. kjøbenhavnske Brandassurance

Indtægt 1. Juli 1812—31. Januar 1813.	Rdl. D. C.	Ɔ	β
Beholdningen ultimo Juni 1812	984,524	4	13
Præmier og Policepenge for Juli, August, September, Oktober, November og December 1812 samt Januar 1813	109,143	3	11
Renter for samme Tidsrum	38,168	5	15 ^{1/2}
Hævet i Banken ..... 7,000 Rdl. » Ɔ » β hvilke anføres ante lineam, da samme ere ibegrebne i ovenstaaende Beholdnings Summa			
Indfriet Vexelobligation..... 20,000 — » - » - samme Bemærkning			
Af Deposito Cassen modtaget Beløbet af Obligationer med ..... 75,000 — » - » - hvoraf anføres ante lineam o. s. v. 25,000 — » - » - Resten udføres med	50,000	»	»
En opsagt Obligation . . . . . 500 — » - » - samme Bemærkning som ovenfor			
En indfriet Vexelobligation ..... 4,500 — » - » - hvoraf anføres ante lineam o. s. v. 3,000 — » - » - Resten udføres med	1,500	»	»
Hævet i Banken	104,500	»	»
Et indbetalt Beløb		3	5
Rdlr. D. C.	1,287,837	5	12 ^{1/2}

Indtægt i. Februar—30. Juni 1813.			
	Rbdlr.	℥	β
Efter afsluttet Regnskab ult. Januar 1813 var Compagniets Beholdning D. C. 1,011,722 Rdl. 12 β, hvilken Sum ifølge Frd. af 5. Januar 1813 er ansat til (se pag. 33)	835,756	1	2
Præmier og Policepenge for Februar, Marts, April, Maj og Juni	19,664	4	11
Renter	5,566	2	14
Hævet i Riggsbanken . . . . . 12,000 Rdl. » ℥ » β hvoraf anføres ante lineam, der er ibegreben i omstaaende Behold- ning . . . . . 6,000 — » - » -			
Resten udkastes med	6,000	»	»
En indfriet Vexelobligation	800	»	»
Rbdlr.	867,787	2	11

Udgift 1. Februar—30. Juni 1813.	Rbdlr.	⌘	β
Deponeret i Rigsbanken	6,000	»	»
Renter	15	»	»
Ristorno	19	2	8
Udbytte til Actionairerne	533	2	»
Udlaan til Forskjellige	27,300	»	»
Gager og Omkostninger	4,837	3	13
Saldo	829,082	»	6
	867,787	2	11

Bilag 3.

I nedenstaaende Skema ses det kjøbenhavnske Compagnis
 faste Præmier paa de hyppigst forekommende
 Assurancer, nemlig

paa Bohave

	1778	1781	1830	1841	1864	1867	1883
Grundmur	1 0/0	1/8 0/0	1/4 0/0	1/4 0/0	1/6 0/0	1/8 0/0	1/10 0/0
Mur- og Bindingsværk	1 0/0	5/12 0/0	5/12 0/0	3/8 0/0	1/6 0/0	1/8 0/0	1/10 0/0
Bindingsværk	1 0/0	1/2 0/0	1/2 0/0	1/2 0/0	1/6 0/0	1/8 0/0	1/10 0/0

paa Varer i beboede Bygninger

	1778	1821	1830	1841	1864	1883
Grundmur	1 0/0	3/4 0/0	1/2 0/0	1/4 0/0	5/24 0/0	1/8 0/0
Mur- og Bindingsværk	1 1/4 0/0	1 0/0	2/3 0/0	3/8 0/0	5/24 0/0	1/8 0/0
Bindingsværk	1 1/2 0/0	1 1/6 0/0	1 0/0	1/2 0/0	5/24 0/0	1/8 0/0

paa Varer i Pakhuse

	1778	1832	1841	1864	1883		
Grundmur	1/2 0/0	1/4 0/0	1/4 0/0	3/20 0/0	1/8 0/0		
Mur- og Bindingsværk	5/8 0/0	1/3 0/0	1/3 0/0	3/20 0/0	1/8 0/0		
Bindingsværk	3/4 0/0	3/4 0/0	1/2 0/0	3/20 0/0	1/8 0/0		

paa Sukkerraffinaderier og Sæbesyderier

	1778	1841
Grundmur	1 ⁰ / ₁₀₀	³ / ₄ ⁰ / ₁₀₀
Mur- og Bindingsværk	1 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	1 ⁰ / ₁₀₀
Bindingsværk	1 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	1 ¹ / ₄ ⁰ / ₁₀₀

paa Fabriker

	1821	1864
	1 ⁰ / ₁₀₀	¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀

paa Bryggerier og Brændevinsbrænderier

	1841	1864
Grundmur	³ / ₄ ⁰ / ₁₀₀	¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀
Mur- og Bindingsværk	1 ⁰ / ₁₀₀	¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀
Bindingsværk	1 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀

paa Skibe i Havn

	1783	1816
	³ / ₄ ⁰ / ₁₀₀	⁵ / ₈ ⁰ / ₁₀₀ senere nedadgaaende til ³ / ₁₀ à ¹ / ₅ ⁰ / ₁₀₀

I 1842 indførtes Godtgjørelse i Præmien ved Forudbetaling af samme for 5 Aar.

Bilag 4.

Ved det københavnske Compagnis Stiftelse bleve følgende Herrer udnævnte til at danne den første Bestyrelse:

Skatmester og Geheimeraad Baron H. C. Schimmelmann.
Statsminister og Geheimeraad Greve A. P. Bernstorff.
Geheimeraad og 1ste Deputeret Greve I. G. Moltke.
Stats- og Geheimeraad Cabinets Sekretair O. Høegh Guldberg.
Justitsraad Lunding, tillige Administrator.
Raadmand C. Waage, 2den Administrator.

Baron Schimmelmann, Greve Moltke og Geheimeraad Høegh Guldberg fungerede kun i faa Aar, og i 1781 traadte ligeledes Greve A. P. Bernstorff tilbage og blev afløst af

Statsminister General Eichstedt, som dog ogsaa snart fratraadte.

Lunding døde som Conferentsraad i 1789, og Raadmand Waage fratraadte paa Grund af Svagelighed i 1788 og døde 1792.

Som Directeurer og Administratorer have følgende Herrer fungeret:

Greve A. P. Bernstorff (paany valgt 1787) til 1797.
Geheime Statsminister Greve E. H. Schimmelmann 1788—1831.
Agent J. L. Zinn 1788—1802.
Geheimeconferentsraad C. Colbjørnsen 1789—1814.
Geheime Statsminister Greve C. D. F. Reventlow 1797—1815.
Justitsraad P. N. Porth 1802—1820.

Cancelliraad Stolpe 1814—1840.
Geheime Statsminister Kaas 1815—1827.
Justitsraad Høiesterets Advocat Klingberg 1820—1821.
Conferentsraad Cancelli Deputeret M. Lange 1821—1855.
Generalkrigskommissair M. C. Møller 1821—1846.
Kammerherre Stiftamtmand F. Lowzow 1827—1840.
Conferentsraad N. A. Holten 1831—1840.
Conferentsraad Høiesteretsadvocat Blechingberg 1847—1863.
Conferentsraad T. Algreen Ussing 1856—1872.
Cancelliraad Pagh 1863—1864.
Cancelliraad Overretsprocurator d'Auchamp 1864—1872.
Geheimelegationsraad A. Skrike 1872—1891.
Høiesteretsadvocat H. Halkier 1872—1891.

Sidstnævnte overgik som Directeur i 1891 til det almindelige Compagni.

Bilag 5.

I det københavnske Compagnis Repræsentantskab have følgende Herrer fungeret:

Generalkrigskommissair Frisch 1843—1853.

Procurator Ring 1843—1847.

Etatsraad Bankdirecteur Haagen 1843—1864.

Generalauditeur Dr. juris Scheel 1843—1852.

Oberstlieutenant Brandmajor Qvist 1843—1849.

Conferentsraad Høiesteretsadvocat Blechingberg 1843 — Directeur i 1847.

Kammerherre Greve Moltke 1843—1845.

Raadmand W. Duntzfelt 1843—1854.

Overauditeur Raadmand Holm 1843—1854.

Etatsraad Bankdirecteur L. N. Hvidt 1846—1856.

Etatsraad Overretsassessor Lütken 1847—1879.

Etatsraad Fiedler 1847—1864.

Conferentsraad Bankdirecteur Frølich 1849—1868.

Conferentsraad T. Algreen Ussing 1852 — Directeur i 1856.

Etatsraad Høiesteretsadvocat C. C. B. Liebenberg 1853—1864.

Grosserer J. P. Agier 1855—1866.

Etatsraad Høiesteretsadvocat Salicath 1855—1864.

Consul N. G. Halkier 1856—1878.

Justitsraad Overretsprocurator M. F. Hansteen 1856—1861.

Cancelliraad Overretsprocurator d'Auchamp 1861 — Directeur i 1864.

Geheimelationsraad A. Skrike 1864 — Directeur i 1872.

Professor A. Aagesen 1864—1869.
Vexelmægler Aggersborg 1864—1891.
Oberst Grosserer N. F. Høffding 1864—1873.
Justitsraad Raadmand J. F. Hansteen 1864—1876.
Grosserer I. C. Hedemann 1866—1875.
Grosserer J. P. H. Bech 1868—1870.
Justitsraad Universitetsbogtrykker Schultz 1869—1882.
Kammerherre Høiesteretsassessor Bornemann 1870—1878.
Overretsassessor C. Sporon 1872—1890.
Grosserer V. Høffding 1873—1891.*)
Justitsraad Directeur G. Ulrich 1875—1891.*)
Etatsraad Landvæsenskommissair C. Berg 1876—1891.*)
Directeur O. F. Suenson 1878—1884.
Boghandler O. B. Wroblewski 1878—1891.*)
Kammerherre Overformynder Linde 1879—1883.
Kammerjunker Amtsforvalter Münter 1882—1883.
Høiesteretsassessor P. C. Müller 1883—1891.*)
Etatsraad Directeur J. Goldschmidt 1883—1891.
Grosserer I. M. Bing 1885—1891.*)
Overretsassessor Kammerjunker V. Meyer 1890—1891.*)

---

*) Overgik som Repræsentant i 1891 til det almindelige Compagni.

Bilag 6.

Det københavnske Compagnis Regnskaber 1778—1790 revideredes af Actionairerne A. Kaasbøl og C. Hansen uden Vederlag. I 1790 androg de om at erholde 50 Rdlr. hver som Vederlag for disse Aars Arbeide. Generalforsamlingen afslog Begjæringen, hvorefter de to Herrer frasagde sig dette Arbeide.

Revisorer vare senere:

Justitsraad P. N. Porth 1790—1802.

Justitsraad Damkier 1790—1813.

Cancelliraad Stolpe 1802—1814.

Stud. jur. og Exam. jur. Henrik Porth 1813—1831.

Justitsraad Bramsen 1815—1828.

I. C. Vølchers 1828—1845.

Etatsraad F. W. Thiele 1832—1877.

Capitain Cancellist C. F. Smidt 1845—1856.

Bogholder i Statsanst. for Livsforsikring Treschow 1877—1889.

Bogholder i Statsanst. for Livsforsikring Rosengreen 1890—1891.

Sidstnævnte overgik som Revisor i 1891 til det almindelige Compagni.

Lotto-Advocat Jacob Georg Damkier var fra 1809—1853 fast gageret Sagfører for Compagniet.

ASSEURANCE-POLICE N: 1130,

Det Kongelige octroierede almindelige Brand = Assurance
 Compagnie paa Bæ og Effecter forsikrer herved formedelst og under-
 tegnede *Herr Johan Christian Hennrichsen*
 den Summa 4500 Rdlr., siger *Herr Christian Hennrichsen*
 Rigsdaler dansk Courant, som bemeldte *Johan Christian Hennrichsen*
 har ladet indtegne paa de i *Handels- og Fabriks- og Skibs- og
 Sø- og Marine- og Skatte- og Indkomst-
 og Skatte- og Indkomst- og Skatte- og
 Indkomst- og Skatte- og Indkomst- og
 Indkomst- og Skatte- og Indkomst- og*

hvis Værdie, i uheldige Tilfælde, efter Octroiens 12te Post nærmere bliver
 at bevise og, om forlanges, med Eed at bekræfte.

Denne Assurance vedvarer, paa Compagniets Ansvar, i 1 Aar, og
 tager sin Begyndelse den 22de Novbr 1802 — og ender den 22^{de}
 Decbr 1803 begge om Middagen Kl. 12 slet, for hvilken Tid

af 1ste Classes } er erlagt den 1ste Classes } Præmie à 1/2 } pro Cent
2de Classes }
3die Classes }

med 22 Rdlr. — Mk. — S. }
22 Rdlr. — Mk. — S. } som udgjør i alt 4 }
— Rdlr. — Mk. — S. } *Con. og Ejn*

Rigsdaler by Mark — Skilling, og skal Compagniets Fond, efter Octroiens

20de Novbr 1802

2^{den} Post stedsse være og forblive til uryggelig Forsikkring for bemeldte assureerede
Majorblom
Wagner i Tilfælde af Ildsvaade, reisende sig af hvad det maatte
være, inden i Huset eller udenfra, fiendlig Overfald undtagen, til billig Er-
statning for det, som enten af Ilden er ødelagt, eller deraf, saavelsom ved
Redning, beskadiget.

For total Skade indeholdes 2 Procent Rabat, derimod gøtgøres alle
Omkostninger ved de forsikrede Vares og Effecters Bortflytning og Redning
fra Ilden. Skulde Skaden ei opløbe til den gandske forsikrede Capital,
gielder Assuranceen dernæst allene i den øvrige Tid af det *1* Aar for
det resterende af den forsikrede Summa, dog saaledes, at for denne Summa
udstædes en nye Police imod den førstes Extradition, uden nye Policepenges
Erlæggelse.

Skær Forskytning formest Ildsvaade eller af anden Aarsag, da mel-
des saadant for Directionen eller Commissionairen, i hvilket Fald Forhøielses-
Præmie erlægges, naar Forskyttelsen skær fra et meere til et mindre sikkert
Sted, hvorimod, i Mangel af en saadan Underretning, Erstatning i Tilfælde
af Ildbrand bortfalder.

Erstatningen udbetales, imod Policens Extradering med behørig Quitte-
ring, Tre Maanedes efter at Skaden er beviist; og maae Skaden anmeldes til
Directionen eller Commissionairen inden Tre Maanedes fra den Tid, samme
er skær, saafremt Erstatning skal tilsvares.

Overstiger Skaden den forsikrede Capital, bliver det øvrige Compagniet
nedkommende; men dersom i den afbrændte eller af Ilden beskadigede Byg-

ning har været ^{afsluttet} ~~fuldvalgt~~ ~~end~~ for den assurerede
Summa, og ~~høgt~~ ^{høgt} deraf bierges, skal den samtlige Værdie bidrage til
at svare i Forhold til Skaden.

I øvrigt bliver i forekommende Fald Detroiens paa begge Sider en-
uforanderlig Lov.

Denne Police gielder ikke førend den med Directionens Commissionair
i ~~Angit~~ ^{Angit}, hans paategnede Quitting for den erlagte Præmie, og Police-
Penge, er forsynet, og bliver, naar foransførte fastsatte Assurance den
om Middagen Kl. 12 Slet er udløben, uden at videre Kraft
eller ringeste Forbindtlighed for Compagniet.

Kiøbenhavn, i Directionen for bemeldte Compagnie

Samuel Clausen Falbe

Rasmus Mørmø 22-9
Kolbe Knudsen 1-

17-9-1809
Henrich Lauritsen
Niels Lauritsen
Niels Lauritsen

R. Lauritsen

Bilag 7.

Det københavnske Compagnis Functionairer,

ansatte af den forenede Bestyrelse.

- Corvinus, Bogholder og Kasserer 1778—1797.
B. R. Kiersing, Bogholder og Kasserer 1797—1808.
A. C. Uhrbrock, Fuldmægtig 1795—1798.
F. C. Metzgen, Copiist 1800—1807.
Germann, Fuldmægtig 1800—1808.
P. R. Mariboe, Bogholder og Kasserer 1808—1819, død 1847.
O. C. Rost, Fuldmægtig 1808, Bogholder 1819—1826.
J. F. H. Rost, Assistent 1817—1832.
H. J. A. Wittrock, Fuldmægtig 1819—1830.
H. V. Wilster, Kammerassessor, Bogholder 1826—1840.
M. G. Nellemann, Assistent 1832—1833.
J. N. Stolpe, Fuldmægtig 1830—1857.
C. J. Hansen, Cancelliraad, Assistent 1834, Fuldmægtig 1850,
Bogholder 1859—71.
C. E. Bruun, Bogholder 1840—1859.
J. J. Bruun, Justitsraad, Assistent 1843, Fuldmægtig 1859, Bogholder 1871—1891.
O. N. Byrsting, Assistent 1845, Fuldmægtig 1859—1879. Død 1887.
C. E. Petersen, Cancelliraad, Assistent 1856, Fuldmægtig 1871.
A. B. E. Hansen, Assistent 1858, Fuldmægtig 1879.
M. Hertel, Capitain, Assistent 1880, Fuldmægtig 1883.
H. B. Treschow, Assistent 1889.

De 4 sidstnævnte overgik i 1891 til almindelig Compagni.

Summarisk Underretning

om

Tilstanden ved det almindelige Brand-Assurance-Compagnie paa Vare og Effecter
den 30te September 1804, da dets 4de Assurance-Aar sluttedes.

I. Capitalfond 30. September 1801	849,236 Rdl. 60 ¹ / ₂ ¢
Efter Præmie & Police Conto er i dette Assurance-Aar indvundet	29,056 Rdl. 95 ¢
Heraf udbetalt	
1) for indtrufne Brandskader	12,685 Rdl. 85 ¢
2) Hvad de i dette Assurance-Aar forefaldne Omkostninger og Ud- gifter efter nedenstaaende Forklaring have andraget mere, end dertil er indkommen i Rente af den oplagte Capital og ellers udsatte Summer	2,954 — 80 -
	15,640 — 69 -
Igjen ren Gevinst, som er tillagt Compagniets Fond	13,416 — 26 -
Følgelig staaer nu paa Capital Conto	862,652 Rdl. 86 ¹ / ₂ ¢
II. I det 4de Assurance-Aars Løb ere af den oplagte Capital m. v. modtagne Renter til Beløb	1,657 Rdl. 7 ¢
Derimod ere i dette Assurance-Aar følgende Omkostninger og Udgifter forefaldne, saasom:	
1) Efter Omkostnings Conto	484 Rdl. 65 ¢
2) — do. do. for Commissionairene	1,493 — 42 -
3) — Inventarii Conto	23 — 56 -
4) — Gage Conto	2,582 — 0 -
5) — Porto Conto, hvad der af den fra 1ste Julii 1800 til ³⁰ / ₆ d. A. udgivne Porto ei af General Postamtet er eller kan ventes godtgjort	28 — 20 -
	4,611 — 87 -
altsaa mere udgivet, end dertil er indkommet	2,954 Rdl. 80 ¢
hvilke som forommeldt ere tagne af de i dette Assurance-Aar indvundne Præmier og Policepenge.	
III. Den tegnede Risques Beløb til Dags Datum er, foruden hvad hos Commissionairene i denne Maaned kan være tegnet og hvorom Indberetning først i næste Maaned indløbe	4,201,086 Rdl. 49 ¢

Almindelige Compagni.

	Præmie- Indtægt	Renter	Avance paa Aktiver	Erstatninger	Omkost- ninger	Overskud	Udbytte pr. Aktie	Reservefond	Overskuds- og Kurs- udjævnings- Fonds	Aktiernes Kurs i Januar
	Rdl.	Rdl.	Rdl.	Rdl.	Rdl.	Rdl.	Rdl.	Rdl.	Rdl.	Rdl.
1844—45	107463	53979		24871	16589	119982	14	208099	—	
1845—46	110086	54380	757	86845	16986	61392	8	203931	—	212
1846—47	115810	53240		61015	17188	90847	11	204634	—	207
1847—48	121497	51795		65648	21077	86567	10 ^{1/2}	205154	—	205
1848—49	101026	48685		49311	15287	85113	11	200122	—	190
1849—50	90420	47756		28823	17488	91865	10 ^{1/2}	205940	—	—
1850—51	82583	47133		57859	15149	56708	7 ^{1/2}	201185	—	—
1851—52	74279	50159	350	55667	14310	54811	7	198631	—	—
1852—53	78736	51439		42514	14700	72961	8	206032	—	144
1853—54	78336	52406		37751	15548	77443	10	201525	—	140
1854—55	88931	51986		36026	16167	88724	10	208299	—	153
1855—56	90814	52515		41841	16957	84531	10	210880	—	164
1856—57	92020	52295		56977	17538	69800	9	206926	—	174
1857—58	93391	51161		93417	17210	33925	7	183487	—	—
1858—59	93115	49614		48331	17634	76764	8	194691	—	130 ^{1/2}
1859—60	93412	51395		29130	19021	96656	10 ^{1/2}	205300	—	142
1860—61	94130	54821		38739	19529	90683	10	214033	—	160
1861—62	87771	53015	÷ 3142	11907	19602	106135	10	238218	—	141
1862—63	66010	53519	÷ 316	29422	19162	70629	9	235092	—	148
1863—64	58425	52468	÷ 14720	19559	16973	59641	9	220978	—	140
1864—65	56581	55792	÷ 7417	34339	16995	53622	9	200845	—	134
1865—66	66778	55165		18161	18660	85122	9	212212	—	140
1866—67	82395	56988	417	33490	19841	86469	10	216731	—	145
1867—68	98287	58980	553	27210	21324	109286	11	235872	—	153
1868—69	103561	60095	654	27156	21380	115774	12	253306	—	159
1869—70	107304	63303	553	63616	21948	85596	10	256952	—	163
1870—71	107939	62742	563	26398	21687	123159	12	281771	—	169
1871—72	113879	62009	1341	81049	23483	72697	9	280713	—	176
1872—73	118721	62101	3550	141108	22463	20801	7	244149	—	162 ^{1/4}
1873—74	125271	63016	626	34882	23776	130255	11	284259	—	147 ^{1/2}
1874—75	Kroner 260127	Kroner 130607	Kroner 1293	Kroner 118708	Kroner 54891	Kroner 218428	Kroner 22	Kroner 606656	Kroner —	Kroner 324
1875—76	267140	133516	÷ 22783	113272	53158	211443	25	613224	—	318
1876—77	264230	131773	2615	103164	52507	242947	25	651297	—	305
1877—78	260254	135588		115716	55665	224461	25	670883	—	315
1878—79	244272	139468	623	60048	54161	270154	28	711577	—	323
1879—80	235609	138041	6	66518	52663	254475	26	752982	—	360 ^{1/2}
1880—81	231660	137767	55735	69566	51896	303700	25	851807	—	384
1881—82	220748	139312	2623	49414	51747	261522	25	908454	—	395
1882—83	201695	141535		41857	54301	247072	25	950651	—	420
1883—84	191101	142965	4452	63488	59201	215829	25	961605	—	417
1884—85	205684	143869	1012	76991	57349	216225	25	972955	—	406
1885—86	215546	146441	7001	*) 63470 39083	61560	204875	25	972955	—	—
1886—87	218664	144560	1268	107154	66650	190688	23	972955	—	450
1887—88	227736	130159	32797	127035	73368	190289	23	972955	—	—
1888—89	229499	132791	997	88115	68791	206381	24	985681	—	—
1889—90	226944	133741		82000	69745	208940	24	985681	—	430
1890—91	340424	245108		173251	100816	311465	Ser. A 22 — B 28 ^{1/2}	985681	302337	Ser. A 440 — B 545

*) Af den i 1884—85 afsatte Skadereserve kom Kr. 4500 ikke til Udgift; Beløbet er afdraget i Erstatningssummen for 1885—86. Derimod er samme Aar et Beløb af Kr. 39083, som vedrører Skader for næste Aar, ført til Udgift i selve Aaret.

(Fortsættelse)

	Præmie- Indtægt	Renter	Avance paa Aktiver	Erstatninger	Omkost- ninger	Overskud	Udbytte pr. Aktie	Reservefond	Overskuds- og Kurs- udjævnings- Fonds	Aktiernes Kurs i Januar
	Kroner	Kroner	Kroner	Kroner	Kroner	Kroner	Kroner	Kroner	Kroner	Kroner
1891—92	340569	235307		106480	101244	368152	— A 24 — B 30	985681	300130	— A 420 — B 530
1892—93	326302	235855		227527	104068	230562	— A 19 — B 25	985681	317165	— A 410 — B 510
1893—94	330068	231619		144921	99693	317073	— A 21 ¹ / ₂ — B 28	985681	314234	— A — — B 528
1894—95	322021	237180		127890	100330	330981	— A 22 ¹ / ₂ — B 29	985681	325998	— A 440 — B 540
1895—96	327128	225103		97967	104465	349799	— A 23 — B 30	985681	300433	— A 450 — B —
1896—97	326049	228948	2987	142887	109638	305459	— A 21 ¹ / ₂ — B 27 ¹ / ₂	988668	273710	— A 430 — B 540

Bilag 11.

Almindelige Compagnis

Repræsentanter.

- 1798 K. O. Lawætz, Deputeret i Commercekollegiet, Etatsrd,
† 1800.
B. C. Wilkens, Bankcommissair, Justitsrd, † 1805.
J. Damkier, Bankcommissair og Lottoadvokat, † 1813.
Christian Colbjørnsen, fratraadte 1810.
Brockdorff, Baron, Kammerherre, fratr. 1801.
J. L. Zinn, Grosserer, Agent, † 1802.
J. N. A. Romeis, Grosserer, fratr. 1806.
- 1799 H. Haagen, Søkrigsprokurør, siden Politimester, General-
auditor, Politidirektør, Etatsrd, Direktør ved Comp.
1799.
- 1800 H. C. Kilde, Overkrigscommissær, s. Justitsrd, fratr. 1821.
- 1801 J. Prætorius, fhv. Bankdirektør, fratr. 1816.
- 1802 O. R. Sehestedt, Kammerherre, fratr. 1810.
- 1805 Chr. Thomsen, Grosserer, fratr. 1810.
- 1806 P. J. L. Klingberg, Højesteretsadvokat, Justitsrd, Di-
rektør v. C. 1815.
- 1810 Jonas Collin, fratr. 1825.
Borch, Etatsrd, † 1818.
Lautrup, Canclrd, † 1818.
- 1813 H. Friis, Grosserer, fratr. 1819.
- 1815 J. H. Schou, Etatsrd (Schous Stiftelse) fratr. 1830.
- 1816 L. N. Hvidt, Direktør v. C. 1839.

- 1818 D. Monrad, Generalpostdirektør, Etatsrd, s. Conferensrd, fratr. 1831.
F. Lowzow, Stiftamtmand i Sjæll. Stift, Kammerherre, fratr. 1832.
J. R. Harboe, Overkrigscomm., s. Justitsrd, fratr. 1835.
- 1819 P. A. Dall, Højesteretsassessor, Etatsrd, † 1820.
- 1821 C. D. Linde, Etatsrd, † 1826.
- 1825 N. Engelhardt, Højesteretsassessor, Etatsrd, s. Conferensrd, Direktør v. C. 1826.
- 1826 C. Deegen, Justitssekretær i Højesteret, Etatsrd, fratr. 1830.
H. J. Koefoed, Højesteretsassessor, Etatsrd, fratr. 1831.
- 1830 C. C. Schjønning, Højesteretsassessor, Etatsrd, s. Conferensrd, fratr. 1852.
- 1831 J. F. V. Schlegel, Prof. jur., Conferensrd, † 1836.
J. Bech, Grosserer, † 1846.
- 1832 N. Winge, Postdirektør, Etatsrd, s. Conferensrd, fratr. 1849.
J. (?) Buch, Kommitteret i Rentekammeret (?), Etatsrd, fratr. 1853.
- 1835 C. V. Haagen, Overretsprok., Direktør i Nationalb., Etatsrd, s. Conferensrd, Direktør v. C. 1860.
- 1836 Suenson, Commandeur, † 1841.
- 1839 A. V. Scheel, Prof. jur., Generalauditør og Deputeret, fratr. 1851, da han blev Justitsminister.
- 1841 C. F. Wilse, Højesteretsassessor, Etatsrd, s. Conferensrd, Direktør v. C. 1850.
- 1846 J. H. Lund, Grosserer, fratr. 1852.
- 1849 C. C. B. Liebenberg, Højesteretsadvokat, Direktør i Nationalb., Justitsrd, s. Etatsrd, Direktør v. C. 1860.
- 1851 C. F. Holm, Departementsdirektør, Conferensrd, fratr. 1866.
- 1852 M. F. Hansteen, Overretsprok., Canclrd, s. Justitsrd, † 1860.
J. Deichmann, cand. jur., Indehaver af Gyldendals Boghandel, Canclrd, † 1853.

- 1852 O. B. Suhr, cand. theol., Indehaver af Handelshuset Suhr & Søn, Consul, Etatsrd, † 1875.
- 1853 T. Algreen Ussing, Generalprokurør, Etatsrd, s. Conferensrd, Direktør ved Kbhvns Compagni, fratr. 1864 paa Grund af den aabnede Konkurrence mellem Compagnierne.
- 1856 N. E. Tuxen, Orlogskaptain, s. Direktør ved Orlogsværftet, Direktør v. C. 1871.
- 1860 C. F. L. Mourier, Assessor, s. Justitiarius i Højesteret, Etatsrd, Direktør v. C. 1865.
N. F. Schlegel, Assessor, s. Justitiarius i Overretten, Direktør v. C. 1890.
- 1861 C. F. Klein, Overretsassessor, Justitsrd, s. Etatsrd, fratr. 1873, da han blev Justitsminister.
- 1864 F. Wolff, Konsul, fratr. 1891.
- 1865 Nyholm, Direktør i Nationalb., s. Etatsrd, fratr. 1867.
- 1866 C. F. de Fine Skibsted, Overretsassessor, Etatsrd, † 1881.
- 1867 N. J. J. Bonnesen, Tobaksfabrikør, Justitsrd, † 1873.
- 1871 A. E. Reimann, Bankdirektør, Etatsrd, † 1888.
- 1873 F. C. Bruun, Kontorchef i Kultusmin., Justitsrd, † 1882.
P. A. Vogelius, cand. pharm., Bryggerieier, † 1889.
- 1874 O. P. Schlichtkrull, Chef for 1ste Brevskriverkontor under Hof- og Stadsretten, Cnclrd, † 1876.
C. Deegen, Vexelmægler, † 1895.
- 1875 S. V. Jsberg, Grosserer (Suhr & Søn), Etatsrd, fratr. 1891.
- 1876 H. Topsøe, Dr. phil., Fabrikinspektør, fratr. 1891.
- 1879 C. Stützer, Overlæge, † 1890.
- 1880 V. Richter, Overretssagfører, fratr. 1886.
- 1881 H. W. Scharling, Professor, Dr. juris, Direktør v. C. 1891.
- 1882 H. F. Kiellerup, Vexelmægler, fratr. 1894.
- 1888 E. F. Larsen, Overretsassessor, s. Højesteretsassessor,
- 1889 W. Schumacher, Rentier.
- 1890 J. Glückstadt, Bankdirektør, Etatsrd.

- 1891 følgende Repræsentanter i Kbhvns. Compagni:
V. Høffding, Grosserer.
O. B. Wroblewski, Forlagsboghandler.
C. Berg, Landvæsenskommissær, Etatsrd, † 1897.
I. M. Bing, Grosserer.
P. C. Müller, Højesteretsassessor, fratr. 1895.
G. Ulrich, Direktør i Landbygn. Brandforsikring, Justitsrd.
V. H. Meyer, Overretsassessor, Kammerjunker.
- 1894 E. C. Lohse, Grosserer.
- 1895 F. A. Lorck, Vexelmægler, Etatsrd.
I. L. Simonsen, Overretssagfører.

Tilforordnede.

- 1798 O. Pedersen Holm, Brandvæsens Direktør, s. Deputeret,
Konferensrd, fratr. 1828.
L. Bertelsen, som Forrige, † 1833.
- 1828 C. L. Lassen, Deputeret i Kancelliet, Etatsrd.
- 1834 P. Thomsen, som Forrige.
- 1839 C. O. Dumreicher, som Forrige.
M. Hansen, som Forrige, † 1844.
- 1844 A. Møller, Kontorchef under Kancelliet, s. Departements-
chef i Justitsministeriet, Justitsrd, s. Etatsrd, † 1854.
- 1858 C. P. G. Leuning, Departementschef, Etatsrd, fratr. 1865,
da han blev Justitsminister.

Direktører.

- 1798 C. V. Falbe, Justitiarius i Hof- og Stadsretten, Etatsrd,
s. Konferensrd, † 1826.
F. Hammerich, Overkrigscomm., s. Borgermester i Kbhvn.,
Konferensrd, fratr. 1839.
C. Mengs, Administrator, † 1799.
- 1799 H. Haagen, Søkrigsprokurør, Politimester, Generalaudi-
tør, Politidirektør, Etatsrd, † 1815.

- 1815 P. I. L. Klingberg, Repræsentant ved Compagniet
1806, † 1821.
- 1821 C. F. Lassen, Dr. juris, Højesteretsassessor, Etatsrd, s.
Geh-Conferensrd, † 1860.
- 1826 N. Engelhardt, Repræsentant v. C. 1825, † 1864.
- 1839 L. N. Hvidt, do. 1816, † 1856.
- 1856 C. F. Wilse, do. 1841, † 1860.
- 1860 C. V. Haagen, do. 1835, † 1871.
- C. C. B. Liebenberg, do. 1849, † 1865.
- 1865 C. F. L. Mourier, do. 1860, † 1880.
- 1871 N. E. Tuxen, do. 1856, † 1891.
- 1880 N. F. Schlegel, do. 1860, † 1891.
- 1891 H. B. Halkier, fra Kbhvns. Compagni, Kontrollerende.
C. F. Tiemroth, Forretningsfører ved Almind. Compagni,
adm.
H. W. Scharling, Repræsentant v. C. 1881, Kontr.

Revisorer.

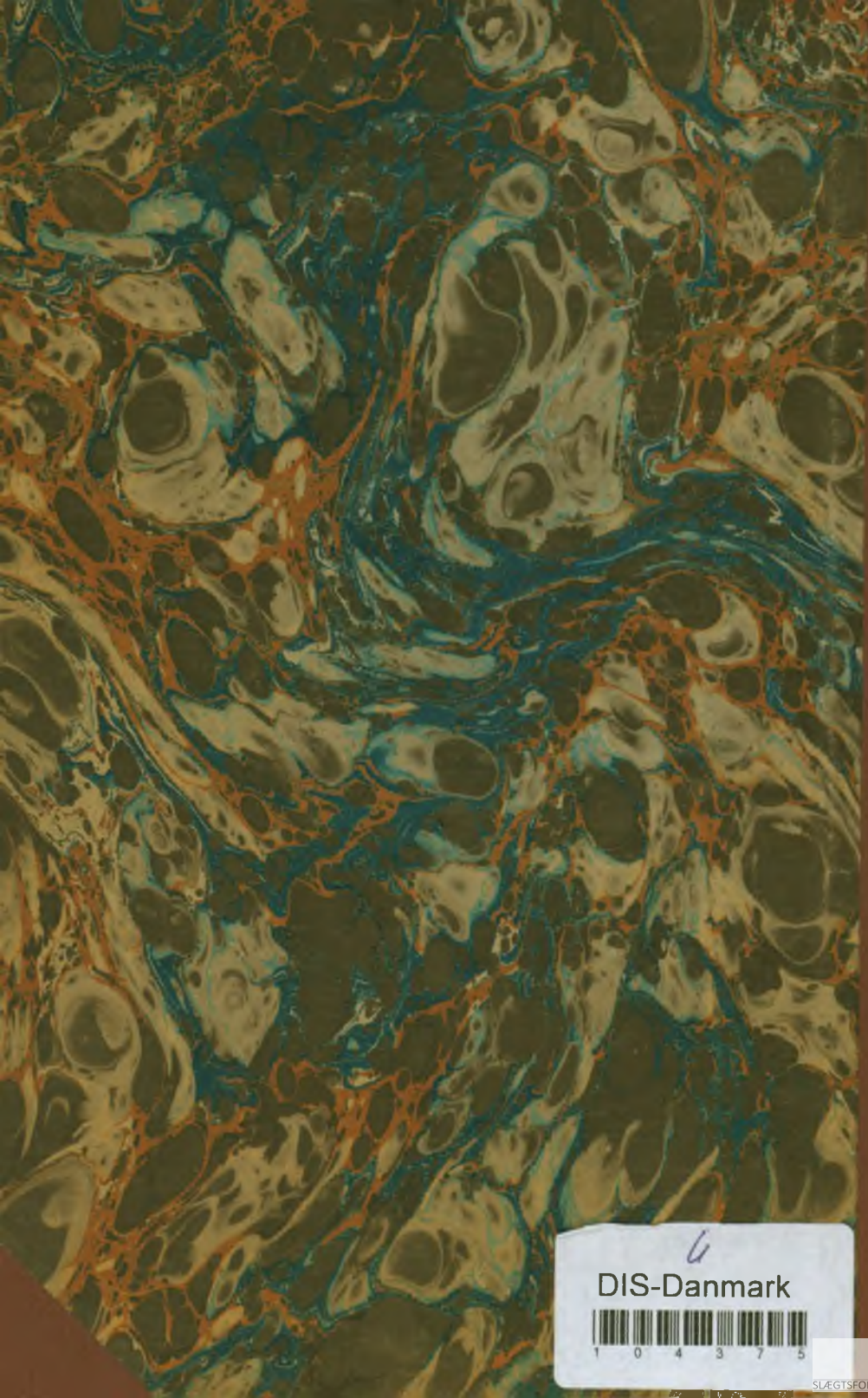
- 1799 L. C. Sylow, Møntrevisor, † 1813.
B. M. Th. Stolpe, Assistent, Kancellird, † 1840.
- 1813 L. E. Bramsen, Kopist, s. Kontorchef i Brandfors. Kontor
under Kancelliet, Kancellird, s. Justitsrd, † 1828.
- 1828 W. C. Friess, Fuldm. i Brandfors. Kontor under
Kancelliet, Justitsrd, † 1861.
- 1840 Andersen, Underbogholder under Statsgjældsdirektionen,
Kammerrd, † 1862.
- 1861 Chr. Jørgensen Westergaard, Fuldm. i Krigsmin.,
Sekretær hos Ministeren, Justitsrd, † 1894.
- 1862 Chr. Walsøe, Kasserer i Livsforsikringsanstalten, Kam-
merrd, † 1863.
- 1891 C. H. Rosengreen, Chef for Bogholderkontoret under
Statsanstalten for Livsforsikring.

Funktionærer,

ansatte af den forenede Bestyrelse.

- 1798 Kiersing, Bogholder og Kasserer, Afsked 1808.
Volquartz, Sekretær, Overkrigscomm., † 1805.
- 1805 M. C. Møller, Sekr. og fra 1824 tillige Kass., General-
krigscomm., † 1847.
- 1806 J. F. Klausen, Fuldmægtig, fratr. 1810.
- 1808 Ch. Petit, Bogh. og Kass., † 1823.
- 1810 C. F. A. Hagedorn, Fuldm., 1824 Bogh., † 1828.
- 1824 S. A. Gjern, cand. theol., Fuldm., 1828 Bogh., Justitsrd,
† 1864.
- 1828 C. E. Bruun, Fuldm., fratr. 1840 — se Kbhvns Comp.
- 1840 C. Ebbesen, exam. jur., Fuldm., 1847 Sekr. og Kass.,
Canclrd, Pension 1853, † 1879.
- 1847 L. N. Pagh, exam. jur., Fuldm., 1853 Sekr. og Kass.,
Justitsrd, † 1878.
- 1853 J. C. Draskau, exam. jur., Fuldm., 1864 Bogh., † 1876.
- 1864 J. Bøggild, Fuldm., 1876 Bogh., Pension 1891, † s. A.
- 1867 M. Koch, exam. jur., Assistent, 1876 Fuldm., Pension
1885.
- 1872 C. F. Tiemroth, cand. polit., Ass., 1874 Fuldm., 1878
Sekr. og Kass., 1889 Forretningsfører, 1891 Direktør.
- 1876 J. Grunth, Ass., 1878 Fuldm., fra 1883 tillige Kasserer,
1891 Bogh.
- 1880 A. L. Nielsen, cand. jur., Ass., 1885 Fuldm.
- 1881 J. L. Teisen, cand. polit., Ass., 1891 Fuldm., 1894 Sekr.
- 1891 C. E. Petersen, Canclrd, 1856 Ass., 1871 Fuldm.
Overgik fra Kjøbenhavns Compagni.
A. B. E. Hansen, 1858 Ass., 1879 Fuldm. Overgik fra
Kjøbenhavns Compagni.
M. Hertel, Kaptain, 1880 Ass., 1883 Fuldm. Overgik
fra Kjøbenhavns Compagni.

6
DIS-Danmark

1 0 4 3 7 5